

SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE_2008
ZBORNÍK PRÁČ 4. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV
NOVÝ SAD 15. NOVEMBRA 2008

OBSAH

<u>Mgr.art. MILINA SKLABINSKÁ</u> <u>_ÚVODOM</u>	5
<u>ANNA CHRŤANOVÁ-LESKOVAC</u> <u>JÁN ČEMAN</u> <u>_PÄTNÁŠŤ ROKOV V ZNAMENÍ DETSKÉHO SPEVU, HUDBY A TANCA</u>	8
<u>JANKO ČERNÝ</u> <u>_FOLKLÓRNY FESTIVAL TANCUJ, TANCUJ...</u> <u>VEĽKOLEPÁ MANIFESTÁCIA OCHOTNÍCKYCH ÚSPECHOV V TANCI,</u> <u>SPEVE A HUDBE</u>	17
<u>PAVEL TOMÁŠ</u> <u>_LETÍ PIESEŇ, LETÍ</u> <u>FESTIVAL DETSKEJ POPULÁRNEJ TVORBY</u>	33
<u>JOZEF GAŠPAROVSKÝ</u> <u>_FESTIVAL SLOVENSKEJ POPULÁRNEJ HUDBY ZLATÝ KĽÚČ</u> <u>SELENČA 1970 – 2008 – 20...</u>	41
<u>Mgr. KVETOSLAVA BENKOVÁ</u> <u>_FESTIVAL NOVÝCH LYRICKÝCH PIESNÍ</u>	53
<u>JANKO ČERNÝ</u> <u>_STRETNUTIE V PIVNICKOM POLI</u>	61
<u>Mgr. CRISTINA IOANA JUCANOVÁ</u> <u>_CEZ NADLAK JE...</u> <u>VÝZNAMNÝ DOLNOZEMSKÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ ĽUDOVEJ PIESNE</u>	69
<u>ANNA ISTVÁNOVÁ</u> <u>_ZACHOVÁVANIE KULTÚRNYCH PAMIAŤOK A HODNÔT</u> <u>DOLNOZEMSKÉHO SLOVENSKEHO DEDIČSTVA PROSTREDNÍCTVOM</u> <u>TURIZMU</u>	81

<u>BOGOMIR MIJATOVIĆ</u>	
_SLOVENSKE HUĐOBNO-FOLKLORNE FESTIVALY Z ASPEKTU MASMEDIÁLNEJ POLITIKY RÁDIOTELEVÍZIE VOJVODINY	91
 _SLOVAČKI MUZIČKO-FOLKLORNI FESTIVALI U VOJVODINI SA ASPEKTA MEDIJSKE POLITIKE RADIOTELEVIZIJE VOJVODINE	98
 <u>Mgr. MARTIN URBAN</u>	
_ĽUDOVÁ KULTÚRA NA DOLNEJ ZEMI MÁ OSOBITÝ CVENG	104
 <u>Mgr. ROMAN MALATINEC</u>	
_PRÍPRAVA SÚBORU NA FESTIVALOVÉ VYSTÚPENIE	114
 <u>KATARÍNA MELEGOVÁ-MELICHOVÁ</u>	
_PRÍNOS K ZACHOVANIU KULTÚRNEJ SVOJBYTNOSTI	120
 ZÁVERY IV. KONFERENCIE	131
 FOTOGALÉRIA	133

Milina Sklabinská

ÚVODOM...

Termín festival pramení z latinského slova *festive*, čo znamená udalosť. Ďalšie zdroje však hovoria, že pochádza zo stredovekej angličtiny a francúzštiny so základom v latinskom *festivus*, čo znamená oslavovať alebo oslavu. Keď ide o kultúru vojvodinských Slovákov, v súčasnosti sa festivalmi nazývajú vrcholné prehliadky a prezentácie určitých umeleckých žánrov, ktoré majú za cieľ predstaviť verejnosti to najlepšie, čo sa počas roka v danej oblasti vyprodukovalo. Vzhľadom na ich obsahovú rôznorodosť, odlišnosť cieľových skupín či miesto konania, festivaly sú pre slovenskú societu v Srbsku slávnostnou udalosťou a centrami spoločenského diania. Všetky činné kultúrno-umelecké spolky, združenia, jednotlivci, ale aj inštitúcie a ustanovizne akoby nimi merali čas.

Z aspektu hudobného rok sa pre vojvodinských Slovákov začína Stretnutím v pivnickom poli, kde sa zhrnú speváci slovenskej ľudovej piesne zo všetkých strán Vojvodiny, vystrojení do tých najkrajších starodávnych krojov, ako aj početní milovníci pôvodnej piesne a ctitelia tohto festivalu. Na jar si na svoje prídu mladí interpreti klasických hudobných žánrov, lebo sa v Petrovci konajú Jarné nôty, a až keď sa príroda celkom zobudí, v celej svojej kráse odznie aj najväčší hudobno-tanečný festival Tancuj, tancuj..., na ktorom sa v amfiteátri v Hložanoch celý deň po slovensky spieva a tancuje.

5

Letné prázdniny sa začínajú po tom, ako sa na kysáčskom rozprávkovom zámku pod Zlatou bránou stretnú deti, ktoré tak ako aj starší v Hložanoch, prezentujú tanečné choreografie od výmyslu sveta. Je v nich okrem spevu a tanca prítomná aj hra, vyčítanky, riekanky a hlavne radosť z tvorivosti a mladosti.

Prvý augustový víkend je vyhradený na to, aby do Petrovca prišli Slováci zo všetkých strán na Slovenské národné slávnosti. Hoci nejde iba o hudobnú či tanečnú manifestáciu, možno povedať, že všetko to najúspešnejšie, čo sa cez rok na hudobnom poli vyprodukovalo, si nájde svoje miesto aj v programoch Slávností.

V jeseni sa zbiera úroda, ale aj plody novej skladateľskej tvorby, najmä populárnych žánrov. Presnejšie, v októbri sa v Selenči koná festival populárnej hudby Zlatý kľúč, a aj keď vonku poriadne ochladí, festival neraz rozprúdi vášne súťažiacich interpretov a autorov skladieb, a zároveň zohreje melodickými skladbami. Festival slovenských lyrických piesní, ktorý ako najmladší a jediný užíva právo podpory verejnoprávneho servisu občanov – Rádia Vojvodiny, sa ku koncu roka udeje v Štúdiu M Novosadského rozhlasu. A pred Silvestrom si nové skladby zaspievajú aj deti zo základných škôl na festivale Letí pieseň, letí v Kovačici.

Tento zborník prináša úvahy a texty práve o týchto slovenských festivaloch celomenšinového rázu a hlavne o tom, ako ich vidia a s akými problémami sa vo svojej práci stretávajú ich priami organizátori. Vo väčšine textov ide o pohľad zvnútra, ktorý odzrkadľuje vzťah organizátorov k podujatiu, a hovorí aj o význame podujatia pre lokálne prostredie, v ktorom sa festival uskutočňuje.

Až na niekoľko príspevkov, v ktorých sa autori snažia podať určitý nadhľad a kontextualizovať dané podujatie do širších rámcov, tento zborník prináša jasný pohľad na to, v akom položení sa dnešné hudobno-tanečné podujatia vojvodinských Slovákov nachádzajú. V istom zmysle je tento zborník v porovnaní s prvými tromi zborníkmi jedinečný, lebo aj keď neprináša polemické texty, až na niektoré výnimky, práve ony môžu byť dobrým základom pre polemiku odbornej a širšej verejnosti.

Aj IV. konferenciu svojou účasťou poctili zahraniční účastníci – kultúrni dejatelia z Rumunska, Maďarska a zo Slovenska, ktorí sa zmienili tak o podobných kultúrnych podujatiach vo svojich krajinách, ako aj o podujatiach vojvodinských Slovákov z ich zorného uhla. Takáto výmena skúseností obohatila všetky strany, a aj náš zborník o inšpiratívne a podnetné texty.

Nazdávam sa, že základným poslanstvom tohtoročného zborníka je zdokumentovať stav prezentačnej činnosti v oblasti hudobnej a tanečnej tvorby vojvodinských Slovákov v roku 2008. O tom, aká tá činnosť bola, budú hovoriť tí, čo prídu po nás, vo vlastných rukách však držíme možnosť prostredníctvom festivalov naše všedné dni meniť na vznešené a slávnostné udalosti, vďaka ktorým sa tu dnes stretávajú nielen vojvodinskí Slováci, ale aj všetci tí, ktorí sa v ich spoločnosti dobre cítia, a postarať sa i o to, aby festivaly neexistovali len preto, že

netreba porušiť tradíciu, ale aby boli generátormi nových ideí, inovácií a tvorivosti, ktorej cieľom je zveľaďovať a rozvíjať slovenskú vojvodinskú kultúru.

Milina Sklabinská
riaditeľka
Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov

Anna Chrtánová-Ieskovac

Ján Čeman

PÄTNÁŠŤ ROKOV V ZNAMENÍ DETSKÉHO SPEVU, HUDBY A TANCA

Detský folklórny festival Zlatá brána bol založený presne pred 15 rokmi, keď Kysáčania oslavovali 220 rokov od príchodu Slovákov do tejto osady. Jeho tvorcovia si za cieľ vytýčili družbu detí prostredníctvom tancov, piesní a hier (neskoršie i vo forme hádaniek, riekaniek a vyčítaniek), vzájomnú výmenu skúseností kultúrnych a spoločenských pracovníkov, odborníkov a pedagógov, podnecovanie zberateľskej činnosti v jednotlivých súboroch, ako i to, že každý ročník po skončení zhodnotia a spoločne rozanalyzujú, a podobrali sa i na odborné usmerňovanie začiatočníkov vo forme rozličných seminárov a prednášok.

Festival dostal pomenovanie podľa rovnomennej detskej hry, dobre známej tak mladšej, ako i staršej populácii. Organizátori sa hneď na štarte postarali aj o emblém – zlaté slnko, pod ktorým sa hrajú deti (jeho ideovým tvorcom bol Pavel Koza), ako aj o festivalovú zvučku a vlajku.

Podobu rozprávkového zámku javisko dostalo už v druhom ročníku a od štvrtého ročníka si organizátor stanovil i stály termín uskutočňovania festivalu – koniec júna, keď sa deti dočasne lúčia so školskými lavicami. Splnilo sa aj pranie organizátora, aby sa festival pravidelne uskutočňoval v Kysáči, za čo treba vďačiť predovšetkým obyvateľom tejto osady, ktorí sa každoročne nesebecky usilujú o to, aby poldruha tisícky roztancovaných ratolestí malo dôvod vrátiť sa sem o rok zas, prípadne výlet do Kysáča úprimne odporúčať mladším od seba.

Na základe pôvodnej koncepcie Zlatá brána mala byť medzinárodným detským folklórnym festivalom slovenských menšín v Európe, na ktorom by každú krajinu, v ktorej žijú Slováci, a také je Poľsko, Česko, Ukrajina, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a vtedajšia Juhoslávia, a pravdaže Slovensko, reprezentoval jeden súbor. Súbory, ktoré by účinkovali na festivale, by sa z roka na rok striedali, podobne ako sa mali striedať aj krajiny, ktoré tento festival mali organizovať. Časom táto idea nadobudla inú podobu a to z viacerých, predovšetkým objektívnych dôvodov, a tak sme sa namiesto k medzinárodnému festivalu dostali k svojráznej prezentácii

celoročnej činnosti našich slovenských vojvodinských destkých folklórnych súborov, čo však neznamená, že v dohládnej dobe, keď sa podmienky zlepšia, nebude takéto podujatie organizované v pôvodnej podobe.

Azda nechybíme, ak, síce na základe voľného odhadu, uvedieme, že počas pätnásťročného trvania Zlatou bránou predefinovalo vyše 15 tisíc malých tanečníkov, z ktorých, úprimne v to veríme, sa ne jeden už pričínil o pokrok v oblasti folklórnych dianí vo vlastnom prostredí.

Prvý ročník festivalu sa konal v nedeľu 23. mája 1993, keď bol Kysáč zhodou okolností aj organizátorom Folklórneho festivalu Tancuj, tancuj. Teda, prvá Zlatá brána prebiehala na trávniku Futbalového klubu Tatra Kysáč za účasti 23 detských súborov. Druhá Zlatá brána „hriata nevyčerpatelňnou láskou a ovenčená kvetmi detskej radosti a tanečno-hudobnej tvorivosti našich najmladších“, ako to uviedol spisovateľ Pavel Grňa, sa už trvale presťahovala do festivalového zámku, na nádvorie kysácskej Základnej školy Ľudovíta Štúra. Organizátorom festivalu je od začiatku ustanovizeň pre kultúru, informovanie a vzdelávanie, Kultúrno-informačné stredisko Kysáč. Prípravy festivalu má na starosti Organizačný výbor pozostávajúci zo šiestich komisií: finančnej, programovej, komisie pre stravovanie, ubytovanie, informovanie a technickú realizáciu a od piateho ročníka pribudli dve ďalšie komisie: pre bezpečnosť a protokol. Predsedom OV prvej Zlatej brány bol Ján Slávik, a riaditeľom festivalu, a je tak tomu dodnes, riaditeľ Kultúrno-informačného strediska. Túto funkciu vtedy zastával Pavel Filko. Štatistika ukazuje, že sa doteraz na všetkých 15-tich ročníkoch okrem domácich zúčastnili folkloristi z Petrovca, Hložian, Kulpína, Padiny, Pivnice, zo Selenče a Starej Pazovy. Aradácki tanečníci vystali z jedného ročníka, jánošícki a vojlovickí z dvoch, boľovskí, kovačickí, šidski a erdevickí z troch, kým novosadskí a bieloblatskí neboli na štyroch ročníkoch. Osemkrát si na rozprávkovom zámku zatancovali lužské deti, sedemkrát ľubské (z toho raz spolu s bingul'skými) a hajdušické, šest'krát lalitské ratolesti, päťkrát Silbašania a štyrikrát Bingulčania a Dobanovčania. Čaro festivalových dosiek iba dvakrát dožili deti z Bácskej Palanky a Slankamenských vinogradov, a iba raz najmladší Begečania. Keď ide o účasť hosťujúcich súborov, najviac ich bolo zo Slovenska. Z Bratislavy tu boli tieto DFS: Studienka, Čechinka, Lúčka a dvakrát Matičiarik, okrem nich Zlatú bránu svojou prítomnosťou poctil i Matičiarik z Banskej Bystrice, Matičiarik z Nových Zámkov, Pramienok (dvakrát) a Ďumbier z Liptovského Mikuláša, Nábřežníček z Kysuckého Nového Mesta, Zvonček zo Sládkovičova, Ratolesť z Trenčína, Lúčík

z Duloviec, Kvietok zo Zlatých Moraviec, Šarišanček z Prešova dvakrát, Korňanček z Korne, Prvosienka zo Šamorína až trikrát, Červené jabĺčko z Rovinky, Ošcadnička z Ošcadnice, Vánok z Veľkých Kapušian, Malá bažalička z Príbeliec, Vienok z Bardejova, Slniečko z Detvy a Poľana z Očovej. Zo zahraničných destkých súborov na festivale vystupovala aj Datelinka z rumunského Nadlaku, Pramienok z Budapešti, súbor z ukrajinského Činadejeva, tanečná skupina Ramat Hashikma z izraelského Ramat-Ganu a členovia ilockého spolku Ľudovíta Štúra. Z domácich hostujúcich súborov sa na Zlatej bráne zúčastnili členovia kultúrno-umeleckých spolkov z Vrbašu, Srbobranu, Temerína, Futogu, Sutjesky, Kocury, Kikindy, Valjeva, Čeneja, Ruského Kerestúra, Nového Sadu, Bogatića, Šídu, Belehradu, Zreňanina, Ruského Sela, Herceg Nového, Đurđeva, Užíc, Sonty a Báčskeho Jarku.

Rekordný počet súborov, 35 z 22-och osád, vystúpil na 9. ročníku, presnejšie 23. júna 2002. Z archívnych materiálov sa ešte dozvedáme, že sa od 5. ročníka, teda od roku 1997, festivalový zámok stáva dejiskom celovíkendových aktivít. Odvtedy až dodnes v piatok večer si na školskom nádvorí prídu na svoje mladí milovníci Tálie.

Vystriedali sa tu doteraz členovia divadelných odbočiek z Kysáča (s hrami Dievčatko so zápalkami, Krása nevidaná a Štuplík a vybrané slová, všetky v réžii Jána Privizera), z Petrovca (Vrabčiaci v réžii Jána Čániho a Baby, ježibaby v réžii Daniely Legíňovej-Sabovej), Báčskej Palanky (Nehnevaj sa, miláčik réžijne podpísala Elena Hložanová), Vrbašu (Natalka na Budžackom moste), Martina (hru Psíček a mačička režíroval Tibor Kubička), zo Starej Pazovy (Traja umelci a drak Samuel v réžii Alexandra Baka), Vranova (Paťa a (asi) sedem trpaslíkov) a Nového Mesta nad Váhom (Šťuka patrí na pekáč a Ježova koža). Šiesty ročník festivalu prebiehal v znamení 225 rokov od príchodu Slovákov do Kysáča a zapadol do Svetového roku Slovákov.

Vtedy prvýkrát odznela hymna festivalu, ktorej text napísal Mr. Samuel Fekete, hudbu Ľudmila Berediová-Stupavská a upravil Juraj Súdri. Od svojho siedmeho ročníka Zlatá brána je bohatšia o ďalšie sprievodné podujatia – výstavy. Dodnes boli zorganizované početné výstavy tak akademických umelcov z Kysáča, ako aj etnografické, a na tieto účely sa ako najvhodnejšie ukázali miestnosti Predškolskej ustanovizne Lienka otvorené dokorán počas všetkých troch festivalových dní, takže sa pomaly ale iste naplň festivalu rozširuje. Od svojho ôsmeho ročníka fes-

tival je pod záštitou Zhromaždenia mesta Nový Sad, Výkonného výboru Zhromaždenia mesta Nový Sad a Miestneho spoločenstva Kysáč, teda na realizácii detského folklórneho festivalu sa v najväčšej miere podieľa Mesto Nový Sad ako zakladateľ Kultúrno-informačného strediska Kysáč a Miestne spoločenstvo Kysáč. Festival bezstarostnej mladosti a sľubnej budúcnosti už roky finančne podporuje aj Pokrajinský sekretariát pre kultúru a vzdelávanie, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, občas Ministerstvo kultúry Republiky Srbsko a početní sponzori a donátori. Nijako nesmieme nespomenúť pomoc kysáckeho podniku Javor, jeho robotníci totiž každoročne na nádvorí ZŠ Ľudovíta Štúra vystavajú skutočne rozprávkový zámok. Pre obmedzené priestorové možnosti základnej školy a predškolskej ustanovizne v posledných rokoch organizátor rozmýšľa o výstavbe opravdivého zámku mimo školskej budovy, ktorý by okrem na festivalové podujatia počas celého roka slúžil na rozličné detské aktivity.

Ostrú polemiku a protichodné názory vyvolávala forma oceňovania a hodnotenia detských vystúpení a prejavov na festivalových doskách. Z jednej strany boli zástancovia rangovania a bodovania všetkých súťažiacich súborov na festivale vo všetkých kategóriách, kým z druhej boli takí, ktorí odmietali akékoľvek porovnávanie, hodnotenie a umiestňovanie na tabuľke. Posledné roky organizátor si zvolil kompromisné a zdá sa rozumné riešenie: trojčlenná odborná porota zvolí víťaza festivalu, ktorý na budúci rok bude reprezentovať vojvodinský folklór na celoslovenskej detskej prehliadke v Dulovcich, pokiaľ o výsledkoch práce ostatných vedúcich a choreografov sa zmieni formou sugescií, smerníc a rád. O tom hádam najlepšie svedčia slová Miliny Sklabinskej, členky posudzovacej komisie: *Poslaním DFF Zlatá brána je predovšetkým vytvoriť podmienky na hudobné a tanečné prejavovanie sa detí, ktoré sa pestovaním prvkov slovenskej ľudovej kultúry stávajú dôslednými sprostredkovateľmi odkazov blízkej a dávnej minulosti zo života Slovákov na Dolnej zemi. Vytváranie takejto pevnej väzby detí s vlastnou tradíciou následne dáva pocit patričnosti a uvedomelosti a ten je vždy zdravým základom každej identity. Za cieľavedomé a adekvátne zachovávanie a pestovanie tradičných prvkov však môžu dospieť a to konkrétne znamená veľkú zodpovednosť, lebo je prednes každého detského súboru odzrkadlením inventívnosti a motivovanosti pedagógov. Práve toto úsilie je zárukou, že v zachovávaní tradície budeme mať skvelých pokračovateľov. Aj prítomnosť posudzovacej poroty je v takomto kontexte sústredená na jednoznačnú podporu nalahkej práce umeleckých vedúcich a pedagógov.*

Dobromyseľné odporúčania a rady vyplývajú predovšetkým z potreby definovať dlhodobé zámery a plány rozvoja festivalu. Je to cesta, ktorá vedie k usmerňovaniu a motivovaniu každého zúčastneného súboru, ako aj k vytváraniu čím vernejšieho obrazu reprodukováných folklórnych prvkov. V tom zmysle je irelevantné hovoriť o obsadených miestach. Na druhej strane potrebné je uvažovať o tom, aký festival si prajeme mať napríklad o 10 rokov a čo môžeme urobiť, aby sa naše najmravnejšie túžby splnili.

Na záver ešte jeden nie menej dôležitý fakt: festival každoročne sledujú všetky prostriedky verejného informovania v slovenčine, čo je iba dôkazom toho, že Zlatá brána spĺňa svoje poslanie a naplno prispieva k zachovaniu pekných tradícií tunajších Slovákov. Dovoľme si, nie náhodou, tento príspevok skončiť dojmami zo Zlatej brány, o ktorých hovoril Milan Semík, a ktoré najvýstižnejšie opodstatňujú ten pravý zmysel tohto festivalu: *Najfascinantnejšie stretnutie s tebou, Vojvodina, bolo na Zlatej bráne, keď som videl stovky nadšených detí z vyše tridsiatich folklórnych súborov. V tej chvíli som si uvedomil dve veci, na ktoré, Kysáčania, právom môžete byť hrdí a pyšní: v oblasti detských folklórnych súborov ste hostiteľmi jednoznačne najväčšieho stretnutia slovenských krajan-ských folkloristov na svete! A druhý moment, ešte dôležitejší: keď som počul a videl tie stovky krásnych detí, smelo hovorím, že celé ďalšie desaťročie nemusíte mať obavy o zachovanie slovenskej ľudovej piesne a tanca. A to vďaka i Zlatej bráne i jej zanieteným usporiadateľom.*

Resumé

Detský folklórny festival Zlatá brána trvá celých 15 rokov. Jeho tvorcovia si hneď na začiatku ako cieľ vytýčili družbu detí prostredníctvom tanca, spevu a hier, vzájomnú výmenu skúseností, podnecovanie zberateľskej činnosti a iné a dodnes sa tohto predsavzatia držia. Autori si spomínajú, že festival pôvodne mal byť medzinárodný, mali sa na ňom stretávať deti z tých európskych štátov, v ktorých žijú Slováci. Idea sa nevydarila, no aj takto je jeho obsah dobre premyslený a okrem domácich detských súborov prijíma aj hostí zo zahraničia. Organizácia festivalu je dobrá, do dôsledkov rozpracovaná a nesebecký sa v nej z roka na rok podieľajú i občania Kysáča.

Stále sa hľadájú spôsoby, ako festival zlepšiť. V tom kontexte treba pozorovať aj rozhodnutie, podľa ktorého sa na Zlatej bráne nebude súťažiť, bude jednoducho prehliadkou práce detských folklórnych súborov. Odborná porota bude mať za úlohu spomedzi všetkých účinkujúcich súborov zvoliť iba jeden, ale taký, čo slovenský vojvodinský folklór v detskom podaní bude v zahraničí (na Slovensku) najlepšie reprezentovať.

Rezime

Dečji folklorni festival „Zlatá brána“ traje već punih 15 godina. U njegovoj osnovi je pre svega želja da se deca iz različitih sredina preko igara i pesama okupljaju i druže, da učesnici festivala, pedagozi i drugi stručnjaci razmenjuju svoja iskustva, da se podstakne sakupljačka delatnost u narodu. Autori podsećaju da je festival bio najpre koncipiran kao međunarodni, trebalo je da okuplja decu iz evropskih država u kojima žive Slovaci. Ta ideja nije uspela, no sadržaj ovog festivala je takođe dobro osmišljen a osim dečjih ansambala iz Srbije na njemu redovno učestvuju i gosti iz inostranstva. Organizacija festivala je vrlo dobra, u njoj iz godine u godinu nesebično učestvuju žitelji mesta domaćina.

Neprekidno se radi na poboljšanju kvaliteta festivala. U tom kontekstu treba posmatrati i odluku da se dečje folklorne grupe na ovoj priredbi u stvari ne takmiče, već da to bude jednostavno smotra dečjih ansambala a da stručni žiri svu svoju pažnju usredsredi na jedan jedini, najkvalitetniji ansambl koji će dečiju produkciju ove vrste na najbolji način da predstavi u inostranstvu (Slovačkoj).

Biografia

Anna Chrt'ánová-Leskovac je narodená 1969. roku v Novom Sade. Skončila Pedagogickú fakultu v Sombore.

Pracovala na Základnej škole Ľudovíta Štúra v Kysáči, v Slovenskej redakcii TV Vojvodina a od roku 1998 je zamestnaná v Ustanovizni pre kultúru, informovanie a vzdelávanie, v Kultúrno-informačnom stredisku Kysáč ako hlavná a zodpovedná redaktorka Rádia Kysáč. O dva roky neskôršie sa stala riaditeľkou tejto ustanovizne a zároveň riaditeľkou Detského folklórneho festivalu Zlatá brána. Vo funkcii riaditeľky pracuje dodnes.

Predstavovanie súborov na otváraní Zlatej brány 2008

DFS SKUS h. J. Čmelíka zo Starej Pazovy (ml. skupina), pôvodný tanec Tie pazovské zvony

DFS Silbašaník, KUS Silbaš s choreografiou Čertuvalo

Detský orchester KUS pri ZŠ Jána Kollára zo Selenče

Janko Černý

FOLKLÓRNY FESTIVAL TANCUJ, TANCUJ... – VEĽKOLEPÁ MANIFESTÁCIA OCHOTNÍCKYCH ÚSPECHOV V TANGI, SPEVE A HUDBE

Slovenská ľudová pieseň a slovenské ľudové tance sú predmetom čoraz väčšieho záujmu súborov v našich prostrediach. Vidno, že mládež v našich osadách ešte stále má záujem o piesne, ktoré spievali ich starí rodičia a už len zriedkavejšie rodičia. Skúsenejšie folklórne súbory pestujú pôvodné tance a jednotlivé súbory majú za sebou roky úspešnej práce na tomto poli. V tejto oblasti ochotníctva zaznamenávame z roka na rok vyššiu úroveň. Dôkazom toho je aj folklórny festival Tancuj, tancuj..., festival slovenskej ľudovej hudobno-tanečnej tvorby. Treba zdôrazniť, že ochotnícky prejav a rozvíjanie umeleckých sklonov každého nášho občana má nesmierny význam, ako i prelínanie kultúr národov a národností.

Ubehlo 38 rokov od 5. apríla roku 1970, kedy sa na javisku Domu kultúry v Hložanoch prvýkrát organizovala prehliadka hudobno-tanečných súborov z ôsmich slovenských osád, na ktorej sa zúčastnilo takmer 250 účastníkov. V programe vtedy účinkovali nasledujúce súbory: KOS Jednota z Hložian, Dom kultúry v Petrovci, KOS Štefánik z Lalite, SKUS Pivnica z Pivnice, KOŠ Jána Kollára zo Selenče, KOS Mladosť z Aradáča, SKUS Hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy a SKOS Jednota zo Šídu. Organizátormi boli mládežnícka organizácia KOS Jednota a Dom kultúry v Hložanoch. Bol to začiatok toho, čo pretrvalo dodnes, hoci festival niekoľkokrát menil názov a roku 1985 dostalo toto kultúrne podujatie názov, ktorý má dodnes.

Prvé ročníky prehliadky mali za úlohu predovšetkým podnietiť kultúrno-umelecké spolky, organizácie a inštitúcie ku kontinuítnej ochotníckej činnosti a Hložany boli v roku 1971 a 1972 priamym organizátorom prehliadky. V snahe prezentovať to, čo sa na úrodnej pôde našich ochotníckych súborov urodilo, sa štvrtý ročník festivalu uskutočnil v Kovačici. V tom období prevládla mienka, že sa prehliadka slovenských ľudových hudobno-tanečných prejavov má konať v tom prostredí, ktoré

v danom roku má na to opodstatnený dôvod, napr. významné jubileum osady a pravdaže zodpovedajúce podmienky na realizáciu festivalu. Odvtedy sa festival sťahuje. A tak piata prehliadka bola uskutočnená znovu v Hložanoch, šiesta v Pivnici, siedma prebiehala v Kovačici, ôsma v Hložanoch a v roku 1978 sa prvýkrát usporiadala v Erdevíku v Srie-me. V poradí desiatu prehliadka bola znovu v Hložanoch. V tých rokoch spravidla každá piata prehliadka bola uskutočnená v Hložanoch a ostatné osady sa striedali podľa už spomenutých pravidiel.

Toto podujatie prakticky nadviazalo na Medziobecnú prehliadku slovenských tanečno-speváckych súborov v Pivnici, ktorá prebiehala v rokoch 1967 a 1969 a dopracovala sa k skvelým výsledkom a k zvýšeniu kvality. Programy piesní a tancov sa stali nezabudnuteľným zážitkom pre všetkých účastníkov, ochotníkov, hostí a divákov na prehliadke. Od roku 1975 krásu našich krojov a pestré programy účastníkov zachytávajú aj televízne kamery, aby ich aj po rokoch sprítomnili na televíznej obrazovke. Mám pocit, že tento festival ozaj nestarne. Ten, kto mal možnosť pocítiť v posledných rokoch festivalovú atmosféru oplývajúcu spontánnym a temperamentným spevom a tancom, či už na javisku alebo v hľadisku, nemôže o tom ani nachvíľku zapochybovať. Duchovným zdrojom pretrvávania týchto spevov a tancov aj ďalej zostáva mladosť a predovšetkým záujem mladých generácií v našich prostrediach o pestovanie vlastných kultúrnych hodnôt. A nemožno tu nespomenúť bohatstvo a nádheru krojov z našich osád. Všetko to každý rok znovu a znovu splýva v impozantný celok.

Kultúrne podujatie Tancuj, tancuj... podnecuje pestovanie ľudových tancov a piesní, a zároveň je dôkazom, že sa na tomto poli pracuje. A práve preto si potlesk v amfiteátri zaslúžia všetci jeho účastníci, ako i priami realizátori každej prehliadky. Predvedené programy na javisku nás svojím spôsobom ubezpečujú, že stále je záujem o tento druh ochotníctva. O festival prejavujú záujem aj príslušníci iných národov a národností, čo je v každom ohľade chvályhodné.

Folklórny festival Tancuj, tancuj... je jedinečné kultúrne podujatie, na ktorom sa zúčastňujú folklórne súbory, spevácke a hudobné skupiny pestujúce slovenskú ľudovú tvorbu a doteraz prilákal niekoľko tisíc účastníkov a návštevníkov. Vyrástol v masové hnutie kultúrnej tvorby a pestovania tradície ľudového folklóru Slovákov vo Vojvodine. Jeho osobitný význam spočíva v tom, že sa ho zúčastňujú aj predstavitelia iných národov a národností. Je príležitosťou na výmenu skúseností medzi

účastníkmi a odborníkmi a na nadväzovanie nových kontaktov. Festival sa vyznačuje nielen vysokým počtom účastníkov, ale aj rozmanitosťou umeleckého prednesu. Na javisku sa striedajú tanečníci s výstupmi inštrumentálnych a speváckych skupín. Účasť mladých vo folklórnom ochotníctve poukazuje na bohatý kultúrno-umelecký život v našich osadách. Všetci sa na prehliadku náležite pripravujú podľa svojich kádrových možností a podmienok. Samotný priebeh programu predstavuje koncentráciu toho najlepšieho v tejto činnosti. Keď si uvedomíme, že za každým niekoľkominútovým programom stojí viacmesačná neúnavná práca ochotníkov, môžeme byť na toto podujatie právom hrdí.

To, čo sme mali možnosť vidieť a počuť na doterajších 38 ročníkoch folklórneho festivalu Tancuj, tancuj..., si určite zasluhuje pozornejšie zohľadnenie a širšie zhodnotenie. Celkove sa na tomto podujatí zúčastnilo 32 osád a 64 spolkov v súťažnej časti (pozri prílohu č. 1). Tohto podujatia sa od roku 1974 zúčastnilo aj 92 hostujúcich súborov zo 69 osád. Na javiskách pripravených na toto podujatie vystupovali účastníci zo 156 súborov zo 101 osád. Na Tancuj, tancuj... od roku 1980 prichádzajú i zahraničné folklórne súbory a tak javiskom tohto festivalu predefinovali folklórne súbory zo Slovenska, Ukrajiny, Nemecka, Rumunska, Chorvátska a z Poľska. Okrem zahraničných súborov sa festivalu zúčastnili početné folklórne súbory, zachovávajúce inoetnickú tanečnú kultúru z blízkeho okolia. Toto podujatie by sme mohli nazvať žatvou celoročnej práce našich kultúrno-umeleckých spolkov a iných inštitúcií a organizácií.

Na zasadnutí festivalového výboru v Erdevíku, ktoré sa konalo roku 1977, bolo vynesené rozhodnutie o rozdelení prehliadky na dve časti, čo malo priviesť ku kvantitatívnemu rozmachu našich súborov z jednej strany a k väčšej starostlivosti o zborový spev zo strany druhej. Tento pokus sa však neukázal ako pozitívny, čo sa prejavilo v počte prítomných súborov na nasledujúcich ročníkoch. A tak už v roku 1982 prehliadka prebiehala v jednom kuse. Vzhľadom na veľký počet prihlásených tanečných súborov, speváckych skupín, zborov a ľudových orchestrov, trvala dva dni, čo tiež neprinieslo dobré výsledky a stalo sa iba raz.

Pozrime sa trochu do minulosti a nahliadnime do problémov, ktoré sprevádzali toto podujatie. Ako sme už naznačili, prehliadka Tancuj, tancuj... bola v rokoch 1978 až 1981 rozdelená na dve časti a to tak, že tanečná časť sa uskutočnila v Erdevíku, Hložanoch, Starej Pazove a vo

Vojlovici (Pančevo), a druhá časť, vystupovanie zborov, speváckych skupín a orchestrov, prebiehala po štyri roky v Kovačici a zapadla do kultúrnych podujatí manifestácie známej ako Kovačický október. Takto koncipovaný priebeh manifestácie sa z praktickej stránky ukázal ako pozitívny (pretože predtým počet účinkujúcich presahoval 1 000 osôb), i keď sa na druhej strane stretol s organizačnými problémami a nedostatočnou navštvivenosťou druhej časti programu. Prehľad zúčastnených súborov uvádzame v prílohe č. 1.

Na prvej prehliadke uskutočnenej v Kovačici sa zúčastnilo 9 ženských speváckych skupín, 1 mužská spevácka skupina, 3 zmiešané spevácke skupiny a 3 ľudové orchestre, čo bolo relatívne málo vzhľadom na skupiny pôsobiace v tej dobe.

Folklórny festival Tancuj, tancuj... odznel v roku 2008 už 38-krát. Je to celkom pekné číslo, ktoré svedčí o potrebe diania tohto druhu medzi tunajšími Slovákmí. Zo štatistiky vyplýva, že sa uskutočnil v štrnástich vojvodinských osadách. Podobný rozpis uvádzame v prílohe číslo 2. Festival sa od svojho založenia sťahoval z Báčky do Banátu a Sriemu a v každej osade bol vždy festivalom mladosti, tancov, spevu a krásy našich krojov, podľa ktorých možno už v slávnostnom defilé identifikovať osady, z ktorých účastníci pochádzajú. Z tabuľky vidno, že v Báčke bol festival 23-krát, v Banáte 7-krát a v Srieme 8-krát. Festivalu sa celkove zúčastnilo 13 osád z Báčky, 7 z Banátu, 8 zo Sriemu a 4 osady z Chorvátska, ktoré v tom období bolo ešte súčasťou spoločného štátu. Význam festivalu Tancuj, tancuj... spočíva aj v tom, že pomaly preberá na seba úlohu zachovávanía rozličných zvykov, obradov a piesní. Tradičné slovenské svadby zanikajú, o páračkách a priadkach ani nechyrovať, a predtým si celé pokolenia našich predkov pri takých príležitostiach vedeli ešte ako zatancovať, zaspievať a pobaviť sa. Preto by tento festival aj v budúcnosti mal byť čím vernejším odzrkadlením slovenského dolnozemskeho folklóru a prispievať k tomu, aby sa zachovalo čo najviac slovenských ľudových piesní a tancov. S doterajšími výsledkami môžeme byť spokojní vďaka nepretržitej a neúnavnej práci ochotníkov z našich osád.

Ako sme už naznačili v úvodnej časti folklórny festival Tancuj, tancuj... vznikol roku 1970. Dodnes bol realizovaný v štrnástich osadách a najčastejšie prebiehal v Hložanoch, kde je vybudovaný amfiteáter. Na tomto podujatí v súťažnej časti účinkovalo 32 osád, ako i osady z Chorvátska (Markovec, Jelisavec, Josipovec), ktoré poslednýkrát súťažili

v roku 1997. Presný prehľad zúčastnených osád na festivale uvádzame v prílohe číslo 3. Zaujímavosťou je, že z celkového počtu zúčastnených osád predstavitelia 22 osád mali svoje prvé vystúpenie práve na javisku tohto festivalu.

Hložančania a KOS Jednota z Hložian sa tomuto podujatiu venujú stále, systematicky a masovo. Na jeho budovaní zanechali viditeľné stopy. S radosťou môžeme konštatovať, že záujem o toto podujatie z roka na rok rastie, čo vidno aj v počte zúčastnených súborov. Už aj preto treba vysloviť vďaka Hložančanom, ktorí svojou húževnatosťou môžu byť vzorom pre iné osady, a ktorí spolu s touto celomenšinovou manifestáciou rástli plných 38 rokov. Sú to úctyhodné roky, ale festival je napodiv každý rok mladší, krajší a veselší. V roku 2000 za tieto svoje vlastnosti získal uznanie i Spolku vojvodinských slovakistov.

Z doterajších údajov môžeme vidieť, že festival nadobudol masový ráz. Vzbudil záujem o slovenské ľudové tance a piesne nielen v radoch slovenskej populácie, ale aj u príslušníkov iných národov, ktorí sa tiež predstavili na tomto podujatí. Tak napr. ochotníci DK zo Srbobranu v roku 1977 predviedli na tomto festivale slovenské ľudové tance, samozrejme v nesúťažnej časti. Pozoruhodné je aj to, že kultúrno-umelecké spolky Radivoja Čirpanova z Čurugu, Kostu Abraševiča z Báčskej Palanky, Petra Kočiča z Čelárova, Ljubinky Šukičovej z Begeča a Very Radišičovej z Petrovaradína v rokoch 1978 – 1989 účinkovali na festivale v súťažnej časti s predvedením slovenskej folklórnej tradície.

Treba tu však spomenúť aj to, že ešte stále sú i také slovenské osady, kde sa ochotníckej činnosti nevenuje dostatočná pozornosť. Doterajšie skúsenosti poukazujú na to, že každoročné stretnutia ochotníkov sú veľmi užitočné v mnohých prostrediach, zvlášť tam, kde podmienky pre prácu takmer ani neexistujú. Treba aj týmto spôsobom podnietiť rozvoj kultúrnych aktivít. No môžeme konštatovať, že sa skupinovému a zborovému spevu začala venovať väčšia pozornosť ako predtým.

Prvoradým poslaním festivalu je zachovávanie a pestovanie autentického folklóru Slovákov vo Vojvodine a preto treba s radosťou konštatovať, že sa festival každým rokom teší väčšiemu záujmu o slovenský dolnozemský folklór, čo nám potvrdzuje počet účastníkov na tom ktorom ročníku. V prílohe číslo 4 uvádzame prehľad osád a spolkov, ktoré sa na festivale zúčastnili v rokoch 1996 – 2008.

Tancuj, tancuj... poznačil slovenské prostredia a stal sa sviatkom každej osady, kde bol uskutočnený. Je významným stretnutím ochotníkov i odborníkov, ktorí majú možnosť vymeniť si tu skúsenosti, vypočúť dobré rady a tak skvalitniť svoju prácu. Je i príležitosťou na osobné stretnutie ľudí z rôznych prostredí a osád, známych, príbuzných, milovníkov folklóru, čo tiež má svoj význam.

Z údajov vyplýva, že na folklórnom festivale Tancuj, tancuj... predviedlo svoje tanečné, spevacke či hudobné umenie zhruba 30 tisíc účastníkov. Avšak počet účastníkov nie je jediným kladným činiteľom tohto podujatia. Pozoruhodné sú výsledky a kvalita predvedenia súborov, ktorá stúpa, na čo môžeme byť právom hrdí. Skrátka, festival sa stal veľkolepým podujatím a hovorí o bohatstve našej ochotníckej činnosti v tejto oblasti.

Záverom môžeme povedať, že táto manifestácia už dlhšie zápasí s niekoľkými zatiaľ neriešiteľnými problémami ako je trvanie programu jednotlivých spolkov a nedodržiavanie pravidiel, čo škodí ďalšiemu vývoju festivalu. Doteraz sme sa úpornou prácou dostali k určitej kvantite, ako i ku kvalite roky sa tu zúčastňujúcich folklórnych skupín a práve preto treba dôsledne a opatrne trasovať ďalšiu cestu tohto festivalu. Prax totiž ukázala, že každá „novinka“, ktorá súvisela s festivalom, bola sprevádzaná znížením počtu účastníkov. V budúcnosti by sme si mali omnoho viac navzájom dôverovať (myslím na organizátorov a účastníkov) a sprístupňovať, i ozrejmovvať verejnosti ciele tohto podujatia. Ak s tým nie sme načisto, tak nemôžeme očakávať ani kvalitnejšie vzťahy, a veru ani výsledky.

Domnievam sa, že pri navrhovaní akýchkoľvek zmien sa bude prihliadať na to, že vyšliapaný chodník predsa len niekam vedie. Verejnú rozpravu si vyžadujú i niektoré nezodpovedané otázky ako je napr. sťahovanie festivalu, prípadne jeho miestne doriešenie, zloženie odborných porôt (teda tých, ktorí určujú predstaviteľov tunajších Slovákov na podujatiach na Slovensku a v Srbsku), ďalej kritériá pre poradie pri vystupovaní jednotlivých súborov a pod. Je to neveľa otázok, ale z roka na rok predsa len spôsobujú menšie alebo väčšie, no vždy nepríjemné nedorozumenia. Mienim, že také veci, hoci sa na prvý pohľad zdajú byť jednoduché, treba vyriešiť čím skôr, aby neprichádzalo k zbytočným konfliktom. Každý rok sa znovu a znovu stretávame i s odlišnými názormi na kategorizáciu choreografií.

Podľa festivalových pravidiel rozlišujeme štylizované a pôvodné tance, pričom existuje i kategória obyčaj. Nazdávam sa, že je omnoho dôležitejšie zachovanie čím väčšieho počtu vierohodnejších ľudových tanečných prvkov a piesní ako členenie tancov, lebo to prvé je zárukou pretrvávania takéhoto podujatia, keďže ním prispievame k zachovaniu a zveľaďovaniu tohto kultúrneho segmentu v celomenšinovom kontexte.

Základným cieľom tohto podujatia je zaznamenávanie a zachovávanie folklórnych ľudových prejavov, ako i voľba reprezentačného súboru, ktorý vojvodinských Slovákov čo najlepšie predstaví na folklórnej manifestácii v Slovenskej republike na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve.

Prvoradým cieľom, keď ide o túto manifestáciu vojvodinských Slovákov, je motivovať ochotníkov pre systematickú celoročnú prácu, zvlášť v menších prostrediach. Systematická práca prináša výsledky, zvyšuje kvalitu prednesu, čo už roky vidno aj keď ide o tento festival. Uznanie za to patrí každému jeho účastníkovi, ktorý svoj voľný čas venuje folklóru a tým spôsobom zveľaďuje naše kultúrne bohatstvo.

Príloha č. 1

Prehľad súborov na prehliadke Tancuj, tancuj..., ktorá sa v rokoch 1978 – 1981 konala v Kovačici:

Poradové číslo	Osada	Koľkokrát sa zúčastnil	Ročník festivalu
1.	Kovačica	4-krát	1978 – 1981
2.	Hložany	4-krát	1978 – 1981
3.	Aradáč	4-krát	1978 – 1981
4.	Petrovec	3-krát	1978, 1979, 1981
5.	Padina	3-krát	1978, 1980, 1981
6.	Stará Pazova	3-krát	1978, 1979, 1980
7.	Vojlovica	2-krát	1978, 1981
8.	Nový Sad	2-krát	1978, 1979
9.	Selenča	2-krát	1979, 1980
10.	Pivnica	2-krát	1979, 1981
11.	Kysáč	2-krát	1979, 1981
12.	Ilok	raz	1978

Príloha č. 2

Názvy obcí, v ktorých sa festival konal, koľkokrát a kedy sa v každej z nich uskutočnil.

Poradové číslo	Obec	Koľkokrát sa festival konal	Rok
1.	Hložany	18-krát	1970, 1971, 1972, 1974, 1977, 1979, 1984, 1989, 1994 až 1998, 2000, 2002, 2004, 2006 a 2008
2.	Kovačica	3-krát	1973, 1976, 1992
3.	Stará Pazova	2-krát	1980, 2007
4.	Šíd	2-krát	1985, 2003
5.	Kysáč	2-krát	1987, 1993
6.	Lug	2-krát	1990, 2001
7.	Jánošík	2-krát	1991, 2005
8.	Pivnica	raz	1975
9.	Erdevík	raz	1978
10.	Vojlovica-Pančevo	raz	1981
11.	Laliť	raz	1982
12.	Padina	raz	1982
13.	Petrovec	raz	1987
14.	Boľovce	raz	1988

Príloha č. 3

Prehľad osád, ktorých súbory boli na festivale v rokoch 1970 až 2008.

P.č.	Osada	1970-1979	1980-1989	1990-2000	2001-2008	1970-2008	Prvý- a poslednýkrát
1.	Hložany	10	10	10	8	38	1970 – 2008
2.	Petrovec	10	8	10	8	36	1970 – 2008
3.	Laliť	10	10	5	3	28	1970 – 2003
4.	Pivnica	10	7	9	8	34	1970 – 2008
5.	Selenča	7	5	7	4	23	1970 – 2007

P.č.	Osada	1970- 1979	1980- 1989	1990- 2000	2001- 2008	1970- 2008	Prvý- a poslednýkrát
6.	Aradáč	7	5	8	5	25	1970 – 2006
7.	St. Pazova	6	10	10	8	34	1970 – 2008
8.	Šíd	5	7	9	8	29	1970 – 2008
9.	Kulpín	4	9	9	8	30	1971 – 2008
10.	Kovačica	8	10	10	5	33	1972 – 2008
11.	Lug	3	6	10	8	27	1972 – 2008
12.	Ilok	6	7	4	–	17	1972 – 1997
13.	Kysáč	6	9	10	8	33	1973 – 2008
14.	Vojlovica	6	8	9	8	31	1973 – 2008
15.	Nový Sad	6	9	10	8	33	1974 – 2008
16.	Jánošík	5	4	9	8	26	1974 – 2008
17.	Padina	6	9	9	6	30	1974 – 2008
18.	Erdevík	3	7	10	7	27	1977 – 2008
19.	Markovec	1	2	1	–	4	1977 – 1990
20.	B. Palanka	2	3	2	1	8	1978 – 2006
21.	Boľovce	2	9	8	6	25	1978 – 2007
22.	Jelisavec	1	1	–	–	2	1978 – 1989
23.	Begeč	1	1	1	–	3	1979 – 1997
24.	Čelárovo	1	1	–	–	2	1979 – 1984
25.	Hajdušica	1	2	2	7	12	1979 – 2008
26.	Silbaš	–	3	6	1	10	1980 – 2006
27.	Čurug	–	1	–	–	1	1981
28.	Biele Blato	–	3	5	3	11	1982 – 2004
29.	Josipovec	–	1	–	–	1	1986
30.	Petrovaradín	–	1	–	–	1	1989
31.	Dobanovce	–	–	–	5	5	2003 – 2007
32.	Ľuba	–	–	–	1	1	2006
spolu		25	30	25	24	32	

Príloha č. 4

Prehľad osád a spolkov, ktoré sa festivalu zúčastnili v rokoch 1996 – 2008.

P. č.	Rok	Miesto	Festival v poradí	Počet účinkujúcich osád a súborov
1.	1996	Hložany	27.	16 osád, 17 spolkov v súťažnej časti, 5 hosťujúcich súborov – 2 zo SR
2.	1997	Hložany	28.	20 osád, 23 spolkov, 5 hosťujúcich súborov – 1 zo SR
3.	1998	Hložany	29.	19 osád, 22 spolkov, 7 hosťujúcich súborov – 1 zo SR
4.	1999	Festival nebol uskutočnený		
5.	2000	Hložany	30.	19 osád, 22 spolkov, 4 hosťujúce súbory
6.	2001	Lug	31.	19 osád, 21 spolkov, 7 hosťujúcich súborov – 1 zo SR
7.	2002	Hložany	32.	18 osád, 20 spolkov, 7 hosťujúcich súborov – 1 z Nemecka
8.	2003	Šíd	33.	17 osád, 21 spolkov, 7 hosťujúcich súborov – 1 z Rumunska a 1 z Chorvátska
9.	2004	Hložany	34.	16 osád, 18 spolkov, 4 hosťujúce súbory
10.	2005	Jánošík	35.	18 osád, 20 spolkov, 5 hosťujúcich súborov – 1 zo SR
11.	2006	Hložany	36.	21 osád, 25 spolkov, 7 hosťujúcich súborov – 1 zo SR a 1 z Poľska
12.	2007	Stará Pazova	37.	18 osád, 21 spolkov, 6 hosťujúcich súborov a to 2 zo SR
13.	2008	Hložany	38.	15 osád, 17 spolkov, 3 hosťujúce súbory

Resumé

Vstupná časť textu pripomína, že sa festival Tancuj, tancuj... vyvinul z prehliadky hudobno-tanečných súborov z ôsmich slovenských osád zorganizovanej najprv v Hložanoch v snahe podnieť činnosť kultúrno-umeleckých spolkov v našich osadách. No aj táto prehliadka mala svoju predchodkyňu – Medziobecnú prehliadku tanečných a speváckych súborov v Pivnici. Najprv sa konala v Hložanoch, potom na pozvanie putovala do iných osád zveľičť jubileum alebo nejakú udalosť, aby z nej po čase vyrástlo masové hnutie kultúrnej tvorby a pestovania tradície ľudového folklóru Slovákov žijúcich vo Vojvodine. Zúčastňujú sa ho aj predstavitelia iných národov a národností, ako i súbory zo zahraničia.

Festival Tancuj, tancuj... trvá už 38 rokov, čo svedčí o tom, že má svoje miesto v duchovnom živote našej menšiny, že plní svoje poslanie v zachovávaní starých zvykov, obradov, piesní... Roky mu však iba pridali na krásu, mladosti a masovosti. Štatistické údaje, na ktoré odpadá časť textu, podporuje toto tvrdenie. Festivalu chýba iba trošku viac disciplíny, dodržiavania pravidiel, dobrej vôle a objektivity pri zladžovaní prianí a názorov, pretože každé nedorozumenie kazí vzťahy, škodí festivalu a uberať z jeho kvality, znižuje význam celého podujatia. Treba si byť vedomý toho, že festival je výsledok práce veľkého počtu ochotníkov, ktorá na ňom nachádza svoje opodstanenie a potvrdenie.

Rezime

Uvodni deo teksta podseća da je festival narodnih igara i pesama pod nazivom „Tancuj, tancuj...” nastao od smotre organizovane u Gložanu s ciljem da se podstakne rad kulturno-umetničkih društava u slovačkim selima. Pre te smotre postojala je Međuopštinska smotra slovačkih igara i pesama u Pivnici. Festival „Tancuj, tancuj...” je nastao u Gložanu, ali je sledećih nekoliko godina održavan i u drugim slovačkim selima, uglavnom kada su obeležavala neki jubilej ili značajniji događaj, da bi ipak najčešće ostajao u Gložanu. Vrlo brzo je od njega postao masovni pokret kulturnog stvaralaštva i negovanja tradicije narodnog folklora Slovaka u Vojvodini. No na njemu redovno učestvuju i predstavnici ostalih naroda i

nacionalnih manjina, kao i grupe iz inostranstva.

Ovaj festival traje već 38 godina što najbolje govori o tome da ima svoje mesto u duhovnom životu slovačke manjine, da obavlja svoju ulogu u čuvanju starih običaja, obreda, pesama... Sa godinama je sve lepši, mlađi i masovniji. Statistički podaci u tekstu govore u prilog ovoj tvrdnji. Festivalu nedostaje jedino malo više discipline, poštovanja pravila, dobre volje i objektivnosti pri usklađivanju želja i stavova, jer svaki nesporazum kvari odnose, nanosi štetu, umanjuje kvalitet i značaj. Treba stalno imati na umu činjenicu, da festival „Tancuj, tancuj...” jeste rezultat rada velikog broja amatera koji upravo na njemu nalaze potvrdu i smisao svog rada.

Biografia

Janko Černý sa narodil 9. januára 1950 v Pivnici, v sedliackej rodine, kde skončil i základnú školu. Gymnázium J. Jovanovića Zmaja v Odžakoch skončil v roku 1969. Bol prvým predsedom SKUS-u Pivnica, neskôr aj jeho tajomníkom a dlhé roky pôsobí vo vedení spolku. Od roku 1962 sa pravidelne zúčastňuje v realizácii festivalu Stretnutie v pivnickom poli, bol jeho predsedom, tajomníkom a členom organizačného výboru. Bol členom a predsedom Festivalového výboru folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... a pričínal sa i pri zakladaní kultúrno-umeleckých spolkov v báčskopalanskej obci. Patrí do tímu zostavovateľov zborníka prác pod názvom Stretnutie v pivnickom poli (1966 – 1995). Je autorom viacerých štúdií príležitostne vydávaných pri oslavách výročí niektorých spolkov, napríklad v Hložanoch, Selenči, Erdevíku, Novom Sade, Lugu a v Kovačici. Spracoval údaje o mládežníckych festivaloch (v Kysáči, Selenči a Hložanoch), ktoré zanikli v 60-tych rokoch minulého storočia. Výsledky svojich výskumov uverejňoval v časopise Rovina, týždenníku Hlas ľudu, v Ľudovom kalendári a v rôznych bulletinoch a zborníkoch. Bol jedným zo zakladateľov MOMS v Čelárove, kde toho času sídli a pôsobí.

V súčasnosti sa zaoberá skúmaním minulosti vojvodinských Slovákov a kronikárskou činnosťou celomenšinových kultúrnych podujatí vo Vojvodine. Aktívne sa zaujíma o dokumentáciu kultúrnych podujatí, pracuje na jej zverejňovaní v snahe zachovať kultúrne dedičstvo pre ďalšie generácie.

KOS Jednota v Hložanoch

Defilé v uliciach Hajdušice, 2009

Ľudový orchester z Vojlovice na FF Tancuj, tancuj v Hajdušici 2009

SUS Krajina-Vojvodina v Hložanoch 2008

Pavel Tomáš

LETÍ PIESEŇ, LETÍ FESTIVAL DETSKEJ POPULÁRNEJ TVORBY

Festival Letí pieseň, letí je najmladším festivalom Slovákov vo Vojvodine. Prvý ročník sa uskutočnil v Padine v apríli roku 1991, pred 17 rokmi.

Tento festival vznikol na iniciatívu dvoch hudobníkov, učiteľov hudby, Jána Petráša a Pavla Tomáša z dôvodu potreby zabezpečiť nové detské zábavné piesne v slovenskom prostredí v Banáte, v Kovačici a Padine, a to vtedy, keď tunajšie základné školy mali po viac ako 800 žiakov, spolu vyše 1 600. Keďže na hodinách hudobnej kultúry a na rôznych žiackych programoch bolo cítiť nedostatok detských piesní, pristúpilo sa k realizácii idey o festivale a tak sa začiatkom posledného desaťročia minulého storočia festival začal.

V apríli roku 1991 sa prvý koncert festivalu Letí pieseň, letí uskutočnil v Padine a o dva mesiace neskôršie aj v Kovačici, kde sa predniesli úplne nové piesne. Znamená, že iba v roku 1991 tu vzniklo 40 nových detských piesní, čiže na každom z týchto koncertov odznelo 20 piesní.

Festival Letí pieseň, letí trvá dodnes, ibaže na sklonku minulého storočia mal prestávku z dobre známych príčin. V bežnom roku v decembri sa uskutoční v poradí 15. ročník festivalu.

Po každom festivale väčšina z týchto piesní zanikla. Vtedy sa piesne ešte nenahrávali v štúdiu. Iba občas ich nahrala lokálna televízia, ale do vysielaní sa zriedka dostali. Z tohto dôvodu v roku 2004 vznikla idea spojiť dva festivaly, Letí pieseň, letí a Pop tón. Takto vznikol celomenšinový festival detskej populárnej tvorby. Hlavným predsavzatím tentoraz bolo piesne nahráť v štúdiu.

Prvý takýto festival sa uskutočnil v roku 2006 v Kovačici a v takejto podobe trvá dodnes. Zúčastnili sa ho skladatelia a interpreti z celej Vojvodiny. No ani nahrávky urobené v štúdiu nie sú k dispozícii,

treba ich čím skôr prehrať na CD, aby sa mohli používať, a zachovať.

Texty detských piesní zo začiatku písali iba skladatelia z Kovačice a Padiny, ľudia, ktorým na tomto podujatí záležalo, neskôr sa však do písania púšťali i ľudia z Jánošíka a Aradáča, a po roku 2004 už z celej Vojvodiny, z Hložian, Kulpína, Selenče, Pivnice, Bácskej Palanky, Petrovca. Medzi skladateľmi boli ľudia hudobne vzdelaní, ale i takí, ktorým hudba bola iba koníčkom, stačilo, že vedeli hrať na nejakom hudobnom nástroji, najčastejšie ako samoukovia. Mnohí vedeli i spievať.

Piesne prihlásené na festival majú spĺňať určité podmienky, čo má na starosti festivalová hudobná komisia. Sú prípady, že pesničky nezodpovedajú kritériám detskej piesne zo stanoviska hudby a textu. Vtedy sa odmietnu.

Sólo speváci na tomto festivale sú zvyčajne žiaci základných škôl od prvého až po štvrtý ročník, niekedy i piataci alebo šiestaci. Speváka si volí skladateľ, najčastejšie sa rozhoduje za takého, ktorého spevácke schopnosti dobre pozná.

V poslednom čase sa okolo realizácie väčšiny piesní zoskupuje celý tím, je tu skladateľ, textár, spevák, a niekedy i upravovateľ hudby. Speváci sú zvyčajne z toho prostredia, z ktorého prichádza i pesnička.

Spevácky zbor má tiež dôležitú úlohu v realizácii festivalu, pretože sprevádza každú pieseň a to tak, ako si to vyžaduje hudobná úprava. So zborom sa obyčajne najťažšie pracuje, treba nacvičiť 15 až 20 nových melódií a textov.

Hudobný orchester, ktorý už 17 rokov sprevádza spevákov a zbor, je čo zväčša v takomto zložení: jeden alebo dva syntetizátory, sólová gitara, basová gitara a bicie nástroje. To je základ orchestra. Stávalo sa, že v orchestri boli aj iné nástroje ako husle, flauta, harmonika a saxofón. Najnovšie sa rozmyšľa aj o tom, že treba urobiť pokus s matricou, v súčasnosti sa festivaly často aj tak organizujú.

Texty píše ľudia, ktorých môžeme zaradiť do dvoch skupín, podobne ako skladateľov. Do jednej skupiny patria odborníci, najčastejšie jazykoví (profesori, básnici), do druhej zase ľudia, ktorým to robí radosť. Stáva sa, že aj sami skladatelia napíšu text pre svoju pieseň. Iní si zase

vyberú niečo z diela známych alebo menej známych básnikov, našich alebo inojazykových, teda preklad. No pri výbere najkrajšej pesničky odborná porota uznáva iba texty, ktoré nepísali známi spisovatelia.

Odbornú porotu tvorí skupina odborných a skúsených hudobníkov, býva troj- alebo päťčlenná. V odbornej porote tohto festivalu sa vystriedali mnohí naši hudobníci: Martin Kmeť, Juraj Ferík, Samuel Kováč st., Kvetoslava Benková, Ján Nemček, Ivan Babka, Zuzana Ďukićová, Pavel Petrovič, Ján Marko.

Odborná porota udeľuje tri ceny za skladbu a cenu za najlepšiu interpretáciu. Porota, ktorá sleduje text, udeľuje cenu za najkrajšiu pieseň, obecenstvo zase volí najlepšieho speváka.

Za 17 rokov sa uskutočnilo 15 festivalov. Na nich sa vystriedalo okolo 50 skladateľov a textárov, spievalo asi 200 spevákov a v zboroch bolo okolo 1 500 žiakov. Program sledovalo viac ako 10 000 divákov.

Resumé

V príspevku je zhrnutý vývoj detského festivalu populárnej hudby Letí pieseň, letí, ktorý je toho času festivalom pokrajinského významu. Autor popisuje význam festivalu v prostredí, v ktorom vznikol a následne aj jeho význam v kontexte celkovej slovenskej tvorby po tom, ako v roku 2004 začal tento festival plniť funkciu niekdajšej Súťaže o novú slovenskú tvorbu, osobitne segmentu venovanému tvorbe detskej hudby. Pred týmto festivalom sú ešte mnohé výzvy, ktorým sa bude v budúcnosti musieť systematicky čeliť, aby sa v konečnom dôsledku dopracovalo k celomenšinovému festivalu detskej tvorby, ktorý každoročne vyprodukuje do 15 kvalitných detských skladieb, zabezpečí ich kvalitnú štúdiovú nahrávku a umožní prístup týchto skladieb širokej verejnosti, ako aj ich distribúciu do škôl a do prostriedkov masových médií. Posledné ročníky festivalu poukázali na to, že sa postupne do súťaže zapájajú noví skladatelia, čo podstatne prispelo k rozvoju festivalu v smere nových inovátnych prístupov.

Rezime

U tekstu o festivalu dečije popularne muzike Leti pesma, leti koji je danas od pokrajinskog značaja za Slovake, autor navodi hronologiju njegovog razvoja. U prvom delu teksta govori se o značaju ovog festivala za sredinu u kojoj je nastao, o njegovim inicijatorima, učesnicima i organizatorima, ali i o njegovom značaju za sve Slovake u Vojvodini od trenutka kada je počeo da vrši funkciju festivala pokrajinskog značaja, preuzevši na neki način značajnu ulogu nekadašnjeg Takmičenja za najbolju slovačku kompoziciju, odnosno njenog segmenta posvećenog dečijem stvaralaštvu. Pred ovim festivalom su još mnogi izazovi sa kojima će se u budućnosti suočavati, kako bi se u krajnjem slučaju došlo do kvalitetnog festivala, čiji rezultat treba da bude kvalitetan studijski snimak najmanje petnaest dečijih kompozicija dostupnih široj javnosti, posebno školama i masmedijima. Festival poslednjih godina karakteriše i činjenica da na njemu učestvuju mladi kompozitori, koji doprinose modernom zvuku festivala i nagoveštava njegov inovativni pravac.

Biografia

Pavel Tomáš, učiteľ hudby, je významným nositeľom kultúrnych aktivít v Kovačici a Padine. Narodil sa 8. februára 1958 v Kovačici, kde absolvoval základnú školu. Strednú hudobnú školu, odbor teória hudby, zakončil v Belehrade. V školskom roku 1978/1979 pôsobil ako učiteľ hudobnej výchovy na základnej škole v Kovačici, v rokoch 1980 až 1996 v Padine, a od roku 1996 znovu v Kovačici. V rokoch 1980–1992 bol vedúcim kultúrno-umeleckého spolku pri Dome kultúry Michala Babinu v Padine. Bol členom odbornej poroty na niekoľkých hudobno-tanečných a speváckych festivaloch. Začiatkom 80. rokov bol hudobným vedúcim mužskej speváckej skupiny Bohémi a potom niekoľko rokov aj vedúcim ženského speváckeho zboru Kresťanské srdcia z Kovačice. Je zakladateľom a organizátorom niekoľkých festivalov pre deti, festivalu nových piesní Letí pieseň, letí, festivalu ľudových piesní Rozospievané klenoty v Kovačici, ako i festivalu v Padine Pieseň je naša radosť.

Úspešne nacvičuje spevácke skupiny a orchestre v niekoľkých kultúrno-umeleckých spolkoch. Venuje sa najmä najmladším spevákom, s ktorými dosahuje pozoruhodné výsledky.

Žiacky zbor ZŠ Mladých pokolení z Kovačice na festivale Letí pieseň, letí

Žiacky zbor ZŠ Mladých pokolení z Kovačice na festivale Letí pieseň, letí

Interpreti s víťazkou festivalu Letí pieseň, letí 2008 Michaelou Čiliakovou v strede

Žiacky zbor ZŠ Mladých pokolení z Kovačice s orchestrom na festivale Letí pieseň, letí

Jozef Gašparovský

**FESTIVAL SLOVENSKEJ POPULÁRNEJ HUDBY
ZLATÝ KĹÚČ
SELENČA 1970 – 2008 – 20...**

Nezavrhovať tradície, ale ich v pozitívnom smere rozvíjať a vždy účinnejšie umožňovať, aby ten Zlatý kľúč otváral dvere do našich sŕdc a s láskou pestoval zmysel pre krásu, plnší a lepší život v budúcnosti.

Martin Kmeť

Festival slovenských novokomponovaných zábavných (tanečných) piesní Zlatý kľúč sa na základe doterajších výsledkov stal jednou z prvotriednych manifestácií Slovákov v našej krajine. Zoskupuje tvorivé sily z oblasti hudby a poézie, známych sólistov, súbory a hudobníkov z radov slovenskej národnostnej menšiny.

Prvý koncert tohto festivalu odznel v Selenči 18. októbra roku 1970, čo je najlepším dôkazom jeho trvácnosti, kontinuity a tradície, hoci boli roky, keď sa nekonal, pre nevhodný priestor a politicko-bezpečnostnú situáciu koncom deväťdesiatych rokov minulého storočia.

Zlatý kľúč obohatil hudobnú klenotnicu s viac ako 700 nových slovenských piesní, zábavných, detských, lyrických, angažovaných a vážnych skladieb. Do jeho organizácie je zapojený nemalý počet odborníkov: hudobníkov, upravovateľov, skladateľov, básnikov, interpretov, ale i veľký počet zanietencov a milovníkov hudby rozličných povolaní.

Festival zoskupuje najznamenitejšie a najtvorivejšie sily z oblasti hudby a poézie, interpretov, sólistov a ďalších z radov slovenskej národnostnej menšiny s cieľom vytvoriť nové hudobné diela v oblasti slovenskej zábavnej hudby a tak prispieť k popularizácii a modernizácii slovenskej piesne. Z roka na rok však umožňuje i novým, neafirmovaným skladateľom, básnikom a interpretom predstaviť sa širokej verejnosti.

Festival Zlatý kľúč má svoje pravidlá, na základe ktorých funguje. Pravidlá sa podľa potreby menia, ale vždy s jediným cieľom, a ten je

vyššia kvalita v každom ohľade. Festivalové telesá sa starajú o to, aby celé podujatie fungovalo podľa pravidiel.

Čo je urobené doteraz?

Za posledných 38 rokov (od prvého festivalu pod názvom Festival komponovaných slovenských piesní) dodnes odznelo 28 koncertov, z čoho:

- 14 v Selenči,
- 11 v Petrovci a
- 3 v Bácii.

Jeden z koncertov bol i v Novom Sade. Konal sa pod názvom Pop Tón.

Na Zlatom kľúči doteraz odznelo:

- nových tanečných skladieb 354
- nových detských skladieb 210
- nových lyrických skladieb 129
- nových angažovaných skladieb . . . 28
- nových vážnych skladieb 4
- zopakovaných na retrospektíve . . . 24

Spolu odznelo 749 skladieb.

Ako to vyzerá podľa rokov:

Roč.	rok	tanečné	detské	lyrické	angažované	vážne
1.	1970	11	-	-	-	-
2.	1971	13	-	-	-	-
3.	1972	10	-	-	-	-
4.	1973	12	-	-	-	-
5.	1974	12	-	-	-	-
6.	1976	8	3	6	-	2
7.	1977	11	9	3	2	-

Roč.	rok	tanečné	detské	lyrické	angažované	vážne
8.	1978	14	16	-	-	2
9.	1979	6	10	8	2	-
10.	1980	12	15	7	7	-
11.	1981	10	12	9	7	-
12.	1982	20	18	9	6	-
13.	1983	8	10	5	-	-
14.	1984	11	10	5	3	-
15.	1985	24	8	-	-	-
16.	1986	9	4	2	1	-
17.	1987	13	9	-	-	-
18.	1988	12	7	4	-	-
19.	1989	12	11	7	-	-
20.	1991	12	14	9	-	-
21.	1995	13	12	12	-	-
22.	1996	18	14	18	-	-
23.	1997	16	16	13	-	-
24.	1998	12	12	12	-	-
	2001	Pop Tón				
25.	2005	24	-	-	-	-
26.	2006	16	-	-	-	-
27.	2007	19	-	-	-	-
28.	2008	20	-	-	-	-
spolu		354	210	129	28	4

Zlatý kľúč je festival všetkých Slovákov žijúcich vo Vojvodine

Zlatý kľúč nepatrí ani jednej z našich osád, ani jednej oblasti alebo ustanovizni, patrí všetkým Slovákom žijúcim vo Vojvodine, totiž v Srbsku. Niekoľkokrát sa sťahoval, 14-krát sa uskutočnil v Selenči, 11-krát v Petrovci a 3-krát v Báči. Účastníci tohto festivalu, skladatelia, textári alebo interpreti pochádzajú takmer zo všetkých vojvodinských prostredí.

Zlatý kľúč stále produkuje nových skladateľov, textárov, interpretov a upravovateľov.

Národnú hudobnú kultúru nemožno rozvíjať, ak sa v tom istom čase nerozvíjajú i skladateľské a interpretátorské potenciály. Zvyšovanie umeleckej úrovne festivalu priamo nadväzuje na umelecký rast autorov.

Jovan Adamov

V našom prostredí neexistuje žiadna iná manifestácia okrem Zlatého kľúča, na ktorej si svoje schopnosti môžu vyskúšať mladí, a to znamená noví, neskúsení skladatelia, upravovatelia, textári a interpreti. Preto je tento festival i miesto, na ktorom sa každoročne predstavia mnohí doteraz neznámi a neafirmovaní umelci.

Príklady k predošlým dvom témam:

Ukážka z roku 2008:

Skladatelia

- Selenča – 9 skladateľov
- Petrovec – 3 skladatelia
- Kysáč – 2 skladatelia
- Padina – 2 skladatelia
- Nový Sad – 1 skladateľ
- Stará Pazova – 1 skladateľ
- Hložany – 1 skladateľ
- Pivnica – 1 skladateľ
- 10 debutantov

Textári

- Petrovec – 7 textárov
- Selenča – 4 textári

- Kysáč – 2 textári
- Padina – 2 textári
- Nový Sad – 2 textári
- Stará Pazova – 1 textár
- Slovensko – 2 textári
- 8 debutantov

Speváci

- Selenča – 7 spevákov
- Petrovec – 5 spevákov
- Padina – 2 speváci
- Nový Sad – 2 speváci
- Kysáč – 1 spevák
- Hložany – 1 spevák
- Laliť – 1 spevák
- Báčska Palanka – 1 spevák
- 7 debutantov

Účastníci 28. ročníka festivalu Zlatý kľúč prišli z desiatich vojvodinských prostredí, zo Selenče, Petrovca, Kysáča, Padiny, Nového Sadu, Starej Pazovy, Hložian, Pivnice, Lalite a Báčskej Palanky. Spolu: 25 debutantov zo 60 možných

Festival a médiá

45

- Festival rozvil veľmi dobrú spoluprácu s TVNS (RTV), Televíziou Petrovec, BAP, s TV Kovačica, s Novosadským rozhlasom, tiež Petrovským, Báčskym a Báčskopalanským rozhlasom, s novinami Hlas ľudu, časopisom Rovina a Vzlet a s ďalšími, ktoré tu nemenujeme;
- prenášal sa priamo alebo sa nahrával;
- produkcia festivalu vo veľkej miere osviežila rozhlasové a televízne programy. Niekoľko rokov sa tieto inštitúcie na produkcii našich festivalov podieľali ako spoluorganizátori, no neskôršie (v krízových rokoch) ju dostávali zdarma.

Verejný servis sa nás zriekol!

A oficiálna odpoveď RTV, keď šlo o tohtoročný festival, znela takto: „O toto podujatie nemáme záujem.“, pokiaľ Rádio Nový Sad sa v tejto súvislosti ani nevyjadril.

- 26. Zlatý kľúč bol posledný, ktorý RTV nahrávala, a s 27. Novosadský rozhlas prestal tento náš festival priamo vysielat'.
- Macošský vzťah Verejného servisu k tomuto podujatiu nás prinútil obidva koncerty nahrat' vo vlastnej organizácii. Nahrávky sme potom poslali všade tam, kde o ne preukázali záujem. A budeme tak robiť aj v budúcnosti.
- No takáto do určitej miery chúlостivá situácia nás predsa niečomu i naučila: keď si niečo urobíme sami, je to naše, potom s tým i nakladáme tak, ako si myslíme, že treba, teda i nahrávky z festivalu sprostredkujeme tým, ktorí sa o ne úprimne zaujímajú.
- Negatívna stránka celej veci spočíva v peniazoch, ale tých aj tak nikdy nie je dost'.
- Tohtoročný Zlatý kľúč stál zhruba 1 500 000,00 dinárov.

Vďaka za jeho realizáciu patrí:

- Ministerstvu pre kultúru Republiky Srbsko
- Sekretariátu pre informovanie APV
- Sekretariátu pre kultúru a vzdelávanie APV
- Sekretariátu pre predpisy, správu a národnostné menšiny APV,
- Úradu pre zahraničných Slovákov Slovenskej republiky,
- Národnostnej rade slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku,
- Obci Báč,
- Miestnemu spoločenstvu v Selenči,
- S.r.o Slovan Progres zo Selenče a
- S.r.o. Zdravo Organic, Selenča.

Čo na rok, a ako ďalej?

Organizačný výbor 29. festivalu plánuje:

- Záverečný koncert uskutočniť v sobotu 17. októbra 2009. Ide o to, že takmer všetky doterajšie záverečné koncerty sa konali v nedeľu.

Zmenu si vyžiadali jednak novinky v organizácii 29. festivalu, jednak sa tým akceptujú pripomienky účastníkov koncertu a obecnstva.

- Uskutočniť edukáciu pre skladateľov a interpretov. Seminár pre mladých skladateľov a interpretov populárnej hudby by sa mal konať v Selenči, počas dvoch dní v apríli 2009. Cieľom seminára je upozorniť skladateľov a interpretov na základy hudobného remesla, poukázať na chyby, ktorých sa vo svojej práci najčastejšie dopúšťajú a pohovoriť si o všetkých nástrahách, ktoré táto práca sebou nesie. Podnet na organizáciu seminára obsahovalo vyjadrenie odbornej poroty, ktorá sledovala a hodnotila výsledky 28. festivalu.

Seminár bude mať formu prednášok afirmovaných a skúsených odborníkov zo všetkých úsekov hudobnej tvorivosti, zorganizujú sa i malé hudobné dielne, kde sa spracujú konkrétne príklady z prednášok. Seminár zorganizuje Združenie pre zachovanie kultúry, tradície a umenia v Selenči a Organizačný výbor festivalu Zlatý kľúč.

Vedúci seminára: Jovan Adamov

Prednášatelia:

- Jovan Adamov, skladateľ, upravovateľ a hudobný producent;
- Kornelije Kovač, skladateľ, upravovateľ a hudobný producent;
- Kvetoslava Benková, skladateľka, upravovateľka a hudobná producentka;
- Lado Leš, skladateľ, upravovateľ, hudobný producent a programátor,
- Marina Adamovová-Stojadinovičová, skladateľka, upravovateľka a hudobná producentka.

47

- Nahrať skladby z koncertov 27. a 28. festivalu. Keďže neexistujú študijné nahrávky uvedených koncertov, a sú na to rozličné dôvody, treba to urobiť čím skôr a to tým prv, že sú hudobné matrice zachované. Veríme, že sa nám to podarí.
- Uskutočniť priamy televízny prenos festivalu.

Plánuje sa audiovizuálny signál poslať prostredníctvom:

- internetu po celom svete,
- káblových televízií v Srbsku,
- lokálnych a iných rozhlasov a televízií, ktoré o to vyjadria záujem.

- Uviesť novinky pri hlasovaní a udeľovaní cien.

Ak sa uskutoční plán o priamom prenose, nadviažu sa:

- priame kontakty prostredníctvom internetu so slovenskými prostrediami, ktoré budú mať možnosť komentovať koncerty a hlasovať za jednotlivé piesne,
- priame kontakty prostredníctvom internetu so Slováckmi (klubmi) žijúcimi v Austrálii, Amerike alebo inde vo svete, ktorí tiež budú môcť komentovať koncerty a hlasovať za piesne podľa vlastného vkusu,
- hlasovať sa bude i pomocou mobilných telefónov zasielaním SMS správ.

- Rozšíriť možnosť odmien:

- znova uviesť cenu za úpravu piesne,
- zvýšiť počet cien za interpretáciu,
- uviesť novinky v spôsobe udeľovania cien za najlepšiu skladbu.

Na zveládanie a rozvoj festivalu Zlatý kľúč organizačný výbor potrebuje pomoc: úprimnú, zo srdca, odbornú, organizačnú, v podobe ideí, finančnú, hmotnú, mravnú a každú inú.

Resumé

Festival slovenských populárnych piesní Zlatý kľúč autor považuje za jednu z najlepších manifestácií Slovákov v našej krajine tohto druhu. Ide o podujatie, do ktorého je zapojený veľký počet hudobných odborníkov a spevákov, ktoré produkuje nové piesne, afirmuje mladých skladateľov a interpretov, popularizuje slovenskú hudbu, a na ktorom doteraz odznelo vyše 700 pesničiek. Jeho účastníci pochádzajú takmer zo všetkých slovenských prostredí vo Vojvodine.

Zlatý kľúč trvá od roku 1970 a funguje podľa presne stanovených pravidiel. Každá doterajšia zmena v jeho pravidlách, a teda i v práci, sa konala s cieľom skvalitniť manifestáciu v každom ohľade. Text obsahuje i prehľad výsledkov festivalu, štatistické údaje o účastníkoch, hovorí o doterajšej spolupráci s médiami a v záverečnej časti i o festivale, ktorý sa má uskutočniť v októbri 2009, presnejšie o zmenách v jeho organizácii, konkrétne pri hlasovaní alebo udeľovaní cien, a o novinkách, ktoré prináša, akou je napríklad organizovanie seminára pre skladateľov a interpretov.

Rezime

Festival slovačke novokomponovane pesme „Zlatni ključ“ autor smatra za jednu od najboljih manifestacija Slovaka u našoj zemlji ove vrste. Reč je o priredbi u koju je uključen veliki broj muzičkih stručnjaka i pevača a koja osim toga donosi nove pesme. Festival afirmiše mlade kompozitore i interpretatore, populariše slovačku muziku. Do sada je izvedeno preko 700 pesama. Na njemu učestvuju zainteresovani iz skoro svih slovačkih sredina u Vojvodini.

Festival „Zlatni ključ“ traje od 1970. godine. Funkcioniše na osnovu tačno određenih pravila, a sve promene do kojih je tokom godina dolazilo, imale su za cilj jedino da ga poboljšaju u svakom njegovom delu. Tekst sadrži i pregled rezultata festivala, statističke podatke o učesnicima, osvrće se i na saradnju sa medijima a u završnom delu govori o predstojećem festivalu koji treba da se ostvari u oktobru 2009. godine, tačnije o izmenama u njegovoj organizaciji, odn. o novom načinu

glasanja i dodeljivanja nagrada, i o sasvim novim stvarima kao što će biti npr. organizovanje seminara za kompozitore i pevače.

Biografia

Jozef Gašparovský sa narodil 12. februára 1962 v Selenči. Zamestnaný je v s.r.o Slovan Progres Selenča na pracovnom mieste riaditeľa kvality a marketingu a je predsedom neziskovej organizácie ZDRAVO ORGANIC Selenča, ktorá zabezpečuje realizáciu programu rozvoja ekologického poľnohospodárstva, revitalizáciu tradičných poznatkov a technológií v sociálno-ekonomickom rozvoji vidieka v regióne Vojvodina. Je predsedom Organizačného výboru Sympózia o výrobe bio potravín s medzinárodnou účasťou. Je činný aj v kultúrno-umeleckom živote Selenče ako člen divadelnej odbočky KUS Jána Kollára v Selenči a organizátor rôznych kultúrno-umeleckých programov. Od roku 2005 je predsedom Organizačného výboru festivalu Zlatý kľúč, odkedy sa tento festival aj koná v Selenči. Je výkonným redaktorom Monografie Selenča 1758 – 2008.

Vítězka Zlatého klíče v roku 2008 Slovenka Benková s členmi skupiny Lude krave

Mária Turanská spieva víťaznú skladbu Miliny Sklabinskej Narodeniny v roku 2006

Jana Vukovićová, nositeľ'ka ceny za interpretáciu, spieva víťaznú skladbu Miliny Sklabinskej Zmysel dýchať v roku 2007

Emanuelna Švecová, Zlatý kľúč 2008

Kvetoslava Benková

O FESTIVALE NOVÝCH SLOVENSKÝCH LYRICKÝCH PIESNÍ

Dôvody k vzniku organizovaných prehliadok, súťaží, festivalov vyplývajú z rôznych spoločenských daností a požiadaviek. Keď sa nad týmito slovami nespočetnekrát vyslovenými na rôznych fórach zamyslíme, tak tento príspevok, venovaný festivalu novej lyrickej piesne, ktorý sa usporadúva v Kulpíne, môžeme začať slovami: „V roku 2005 vznikol festival slovenskej hudby, ktorý má za cieľ zoskupiť naše aktívne tvorivé sily na poli hudobného umenia, a ktorý sa snaží nasýtiť našu v tradícii zakotvenú a po novom prejave túžiacu mládež a vytvoriť nové nahrávky slovenskej hudby pre potreby rozhlasových a televíznych redakcií.“

Ideu takto začať príspevok mi ponúkli slová, ktoré som raz dávno počula z úst jedného z našich tradičných ľudovkárov, hudobníkov ochotníkov, muzikanta a autora početných piesní „na ľudovú nôtu“, Jána Ďuricu, ktorý na otázku, prečo tvorí piesne podobné ľudovým, odpovedal: „Začal som tvoriť nové, lebo to staré sa mi zunovalo oprašovať...“. Báci Janko bol muzikant, hrával na svadbách a zábavách, ovládal takmer všetky hudobné nástroje a počas celého svojho hudobníčenia sa snažil zachovať úctu k tradíciám, ku ktorým sa mnohí, ak nie aj všetci, hlásime. Bol si vedomý pravdy, že ľud po stáročia vytvoril všetky, ale naozaj všetky možné nadčasové formy a podoby ľudových piesní a že všetko, čo vznikne po nich, môže byť len lepšou či nedajbože horšou napodobeninou toho, čo prekonal stáročia. Zapredal sa kráse ľudových výtvorov, ale zároveň túžil po modernejších prejavoch, preto tvoril nové piesne. Najprv len tak pre seba a priateľov, neskôr svoje pesničky s kapelami hrával a spieval na zábavách a svadbách. V čase, keď vznikli jeho piesne Už sa tá lavička napoly zlámala a Preleť, preleť čierny vták, a bolo to v 50-tych rokoch minulého storočia, festivaly neexistovali. Približne v tom období vznikli i piesne Padá, padá sniažok biely autora Juraja Nemčeka a neskôr, v 70-tych rokoch Za našima humní z pera Samuela Kováča staršieho.

Spoločensky verifikovanú a podporovanú tvorbu lyrických piesní, tzv. piesní „na ľudovú nôtu“ spájame s festivalmi novokomponovaných piesní, ktoré koncom 70-tych rokov, podľa vzoru na veľké festivaly v kra-

jine, vznikali a rástli ako huby po daždi aj v našich slovenských osadách. Slovenskí skladatelia a speváci sa neraz zúčastnili aj na celoštátnych festivaloch tohto druhu. Napríklad na bosenskej Ilidži sa spievalo aj po slovensky, keď do programu bola zaradená pieseň Samuela Kováča Za našima humní. Spievala ju Mária Súdiová z Kysáča.

V roku 1970 v Selenči vznikol festival, o ktorý vládol veľký záujem a ku ktorému svoje ruky a prostriedky priložili početní kultúrni a hudobní dejatelia, predovšetkým však hudobná redakcia a produkcia RNS. Bola to Súťaž o slovenskú tvorbu, v súčasnosti známejšia ako festival Zlatý kľúč, ktorý za 25 rokov, do roku 1998, zahŕňal hudobnú tvorbu skladateľov všetkých žánrov (lyrickú, tanečnú, detskú, angažovanú, zborovú a komornú tvorbu a tvorbu vokálno-inštrumentálnych skupín). Od tohto ročníka sa na festivale Zlatý kľúč už nepredvádzajú iné žánre okrem tanečného, a začali sa písať i dejiny nového festivalu. Nová tvorba detských piesní sa dostala pod strechu detského festivalu Letí pieseň, letí v Kovačici, vážna hudba a jej autori a interpreti sa sčasti prezentujú na Jarných nôtach v Petrovci a tvorba lyrických melódií, ktorá zostala bez patróna, si z podnetu slovenskej redakcie a hudobnej produkcie Rádia Nový Sad pred tromi rokmi útulok našla v Kulpíne, keď 2006. roku tam vznikol náš najmladší festival nových lyrických skladieb.

Iniciátorom Festivalu nových slovenských lyrických piesní bol známy kulpínsky hudobník, pracovník v hudobnej redakcii RNS, Ondrej Maglovský, a spoluorganizátormi sa stali KUS Zvolen a Miestne spoločenstvo z Kulpína, tiež Rádio-difúzna ustanovizeň Rádiotelevízia Nový Sad, menovite Slovenská redakcia Novosadského rozhlasu a Hudobná produkcia. Piesne sa na festival dostávajú prostredníctvom súbehu, pre spevákov ich upravujú odborníci a ľudový orchester Novosadského rozhlasu a verejne sa predvádzajú na koncerte. Na uplynulých troch festivaloch odznelo 45 nových skladieb. Hodnotia ich odborníci a poslucháči. Všetky sú nahrané na CD nosičoch a často sa otáčajú na vlnách novosadského rozhlasu a lokálnych rozhlasových staníc. Sporadicky ich možno počuť na ľudových zábavách a svadbách, kde ich najčastejšie predvádzajú ich tvorcovia. Skladateľmi festivalových piesní sú totiž poväčšine hudobníci, ktorí hudbou a spevom zabávajú ľudí na domácich a spoločenských podujatiach a tieto piesne sa v ich predvedení „naživo“ automaticky stávajú zábavným piesňovým repertoárom širokého auditória.

Vzhľadom na to, že pred verejným predvedením na koncerte festivalové piesne prechádzajú odbornou „previerkou“, prípadne sa robia i odborné korekcie ich melódií a textov, ako i odborná úprava piesní – určí sa ich forma a urobí orchestrácia, ako i na to, že sa interpreti vyberajú z radov rozhlasových spevákov a že z toho je nakoniec kvalitná zvuková nahrávka s rozhlasovým orchestrom, pred verejnosť sa dostávajú piesne názornej kvality a páčivé, ktoré sa rád počúvajú. Čas ukáže, či si ich ľudia osvoja, uznajú za svoje, teda či tie piesne zľudovejú.

Okrem jednoduchých nápevov na festivale lyrických piesní sa v uplynulých ročníkoch zjavili aj náročnejšie a komplexnejšie skladby. Nenárokuje si zľudovieť, nevedie ich k tomu ich kompozičná, zložitejšia štruktúra a náročnejšie sú i voči interpretom. Skladby tohto druhu na festivale v Kulpíne zverejnili naši skladatelia Ján Nosál, Juraj Ferík a autorka týchto riadkov, ale aj niektorí iní, ktorých skladby priniesli nové nielen festivalovému auditóriu, ale prispeli aj do slovenskej hudobnej literatúry vojvodinských Slovákov. Sú to piesne vyhládavajúce nové formy, odlišné od foriem ľudových piesní, hoci sa zakladajú na ich melodickosti a rytme. Piesne tohto druhu vo veľkej miere posúvajú dopredu našu hudobnú tvorbu, opodstatňujú vlastnú existenciu a trvácnosť, a v neposlednom rade zabezpečujú i budúcnosť festivalu.

V súčasnosti sa v oblasti folklóru a ľudového melosu vyhládavajú nové hudobné smery a interpretácie. Ak sa vrátíme na slová Jána Ďuricu zo začiatku tohto príspevku, tak by sme nesmeli nechať nepovšimnuté svetové trendy etno a world hudby, a slovenskú ľudovú hudbu, teda aj novú, festivalovú hudbu by sme mali začať predvádzať tým spôsobom. Tak by sme do našej hudby určite priniesli veľa nového a posunuli ju na rebríčku aktuálneho oveľa vyššie. Okrem nositeľov tradícií do umeleckej realizácie festivalu by sa vtedy zapájalo viacej mladých autorov, získali by sme nové zvuky, nové tóny a tak sa postupne dopracovali k festivalu, na akom nám všetkým záleží.

Resumé

Autorka príspevku popisuje zázemie, na ktorom vznikol Festival slovenských lyrických piesní, menovite Súťaž o slovenskú hudobnú tvorbu, ktorá bola základom všetkých festivalov nových hudobných žánrov existujúcich v súčasnosti. Festivalu slovenských lyrických piesní sa ako jedinému dostalo podpory Novosadského rozhlasu, ktorý v záujme vlastnej produkcie zabezpečuje podieľanie sa ľudového orchestra na realizácii festivalu, ako aj úpravu a korekciu piesní, ktoré prostredníctvom súbehu bývajú zaradené do festivalového programu. Podľa autorky tieto piesne okrem v programoch Novosadského rozhlasu možno počuť aj na spoločenských podujatiach, čím sa stávajú zábavným piesňovým repertoárom širokého auditória. Autorka záverom konštatuje, že by festival tohto druhu mohol rásť a rozvíjať sa, najmä ak by nasledoval svetové trendy etno a world hudby. Tým by získal na aktuálnosti a podnietil mnohých mladých ľudí, aby sa zapájali do jeho realizácie a obohatili tak celkovú hudobnú ponuku vojvodinských Slovákov.

Rezime

Autorka teksta opisuje okolnosti pod kojima je nastao Festival slovačkih lirskih pesama, pogotovo Takmičenje u slovačkom muzičkom stvaralaštvu, koje je bilo osnova svih festivala novih muzičkih žanrova, koji u sadašnjosti postoje. Festival slovačkih lirskih pesama kao jedini u potpunosti podržava Radio Novi Sad, koji u interesu vlastitog programa i muzičke produkcije obezbeđuje narodni orkestar, kao i aranžmane i korekcije pesama, koje putem konkursa ulaze u programski deo festivala. Prema rečima autorke teksta, pesme sa festivala osim u Novosadskom radiju, mogu se čuti i u raznim drugim prilikama i na taj način postaju deo zabavnog muzičkog repertoara širokog auditorijuma. Na kraju autorka konstatuje, da bi festival ovog tipa mogao da raste i da se razvija, ukoliko bi pratio svetske trendove etno i world muzike. Tako bi postao aktuelan u muzičkom smislu i bio podstrek mnogim mladim ljudima, da se uključe u njegovu realizaciju i tako obogate celokupnu muzičku ponudu vojvođanskih Slovača.

Biografia

Kvetoslava Benková sa narodila 28. júla 1951 v Petrovci. Je muzikologička, skladateľka, hudobná redaktorka, speváčka, predsedníčka a umelecká vedúca folklórneho súboru KUS Petrovská družina. Gymnázium skončila v rodisku a na Hudobnej fakulte VŠMU v Bratislave získala diplom a hodnosť magisterky umenia. Po absolvovaní štúdia sa zamestnala ako hudobná dramaturgička, redaktorka a režisérka v RTV Nový Sad, kde vyše 30 rokov pracuje na reláciách hudobných programov rozhlasu a televízie. Spolupracuje s kultúrno-umeleckými spolkami, umeleckými telesami ako hudobná pedagogička, autorka a režisérka hudobných programov a členka rôznych odborných porôt doma a na Slovensku. Je autorkou početných ocenených nových lyrických, tanečných a detských piesní, ale aj detských operiet Zajko chvastúň (1997) a Vrabčiaci (1999), hudobných rozprávok pre deti, ktoré nahrála na CD nosičoch v slovenčine, srbčine, maďarčine a v rumunčine – Káčatko prváčatko a Lacík Macík Slobodana Vujačiča (1999). Pripravila a upravila stovky slovenských ľudových piesní pre ľudové kapely a profesionálne hudobné telesá, s ktorými často vystupovala na nahrávkach a na koncertoch. Vydala dve rodinné audiokazety, na ktorých zhrnula vlastný hudobný vývoj, hudbu a spev svojho otca Pavla Čániho, manžela Martina Benku a dcér Slovenky a Margaréty, s ktorými dodnes vystupuje a nahráva v rozhlase v Novom Sade a v Bratislave.

Takmer 40 rokov sa aktívne zaoberá zberateľskou činnosťou. Zozbierala na tisíceky slovenských ľudových piesní z Vojvodiny, ale aj zo slovenského Málinca a okolia. Jej prvá kniha vyšla ako prvý zväzok z cyklu Od Petrovca do Málinca, Svadba, I. časť, roku 2005, vo vydaní AST Kultúra Báčsky Petrovec, a druhá, z toho istého cyklu, Priadky a páračky v slove a piesni, II. časť, roku 2006, a Balady, III. časť, roku 2008, vo vlastnom vydaní.

Festival nových lyrických piesní v areáli kulpínskeho kaštieľa

Ivana Omastová z Kovačice

Ľudový orchester Rosička z Kovačice hrá v revuálnej časti festivalu

Juraj Súdri za sprievodu mužského zboru zo Selenče

Janko Černý

STRETNUTIE V PIVNICKOM POLI

*Tá Pivnica... Sviatok milovníkov hudby...
Sviatok slovenskej ľudovej pesničky...
Sviatok všetkých tých, čo radi do Pivnice prichádzajú.
A tých nie je málo...*

V Pivnici od roku 1966 prebieha prehliadka slovenských ľudových piesní a spevákov pod názvom Stretnutie v pivnickom poli. Každý rok nám zahrajú žilky, keď počujeme zvuk veselej a známej pesničky V pivnickom poli tri lipky... a keď pivnické javisko otvára svoju náruč pre mladých spevákov a pestré kroje z našich osád. Obdivovanie krojov a hodnotenie speváckych vlôh účastníkov je tu tradícia. Pivnický festival sa totiž usporadúva kvôli slovenskej ľudovej pesničke z nášho prostredia a kvôli jej interpretácii.

Stretnutie v pivnickom poli bolo na začiatku prehliadkou spevákov lokálneho významu, časom nadobudlo širšie rámce. Dnes je táto prehliadka piesní, spevákov a krojov významným ohniskom v pestovaní a zachovávaní nášho kultúrneho dedičstva. Už začiatky tejto manifestácie mali významnú náplň – zbierať, zachovávať, oživovať a verejne prezentovať staré, pomaly zabudnuté slovenské ľudové pesničky a vyhľadávať nových nádejných spevákov. Robili to mladí speváci, ale aj všetci ostatní, ktorým záležalo na tom, aby sa vzácne folklórne bohatstvo uchránilo pred zabudnutím. Takú náplň si prehliadka zachovala dodnes. Je potešiteľné, že staré ľudové pesničky zbierajú a pestujú mladí ľudia, čo je najlepšou zárukou ich trvácnosti.

Stretnutie v pivnickom poli je podujatím tu žijúcej slovenskej národnosti, takže by sa oň mali starať všetky spolky a asociácie, ktoré na stretnutie posielajú svojich predstaviteľov. Žiaľ, nebývalo vždy tak. Málo pozornosti sa venovalo výberu piesní a uplatneniu pravidla, podľa ktorého v Pivnici majú spievať iba speváci, ktorí si svoje hlasové kvality preverili a potvrdili vo vlastnom prostredí (dobrý príklad dáva Padina so svojím programom Padina spieva). Predovšetkým v teréne sa musí intenzívnejšie pracovať na príprave spevákov a na výbere piesní. Veríme,

že tu u nás stále žijú aj také pesničky, ktoré iba zriedkavo počujeme na svadbách, priadkach alebo príležitostných slávnostiach, a ktoré vedia zaspievať iba naše babky a dedkovia. Práve také piesne treba zapisovať, a festival je príležitosť prezentovať ich aj širšej verejnosti.

Stretnutie v pivnickom poli, festival festivalov, ako sme si zvykli túto manifestáciu volať – toto dôležité hudobné podujatie dolnozemských Slovákov, sa z roka na rok úspešne realizuje. Treba zdôrazniť, že práve na pivnickom festivale sa formovala mladšia generácia našich rozhlasových spevákov (Gustáv Babiak, Anna Glóziková-Marková, Anna Kucháriková-Širková, Zuzana Gajanová, Milina Macková-Pavlovičová, Jarmila Kozová-Zimová, Zuzana Papová-Kamáňová, Zuzana Varecová-Vajdíková, Anna Šuleková-Kišová, Evka Zlochová-Omaštová, Pavel Lešťan, Anna Kasačová-Šagová, Pavel Kukučka, Zuzana Špringel'ová, Ľudmila Berediová-Stupavská, Ľudmila Hrubíková-Horvátová, Rastislav Struhár a mnohí iní), a to už niečo znamená. Mnohí z nich sa časom stali známymi rozhlasovými a televíznymi interpretmi. Naša ľudová hudba sa predovšetkým zásluhou tohto festivalu neustále pestuje a pieseň ako zložka kultúrneho života tu žijúceho slovenského ľudu nachádza na ňom svoje plné uplatnenie.

Roky plynuli, speváci, organizátori, spoluorganizátori a realizátori sa menili, ale vždy sa prihliadalo na kvalitu piesní a interpretáciu, a tak si festival pomaly ale iste vyšliapal cestu k obecenstvu a verejnosti, kde sa novým pesničkám tešili. Mnohé z nich aj dnes pretrvávajú v pamäti milovníkov slovenských ľudových piesní, a to nielen v Pivnici, ale aj širšie. Slovenská ľudová pieseň je jasným zrkadlom našej minulosti. Prejavuje sa v nej mentalita nášho ľudu, jeho svetonázor, radosti, túžby po lepšom a spravodlivejšom živote. Je cenným historickým dokumentom prostredia, v ktorom sa zrodila, ale i doby.

Stretnutie v Pivnici má úctyhodný vek. Prejdená cesta, na ktorú môžeme byť hrdí, nás ubezpečuje, že toto podujatie hlboko zakotvilo v kultúrnom povedomí nielen nás Slovákov žijúcich v Srbsku, ale aj v zahraničí. Sú to opravdivé hudobno-folklórne hody. Ľudové, slovenské. Rok čo rok obohacujú klenotnicu našej ľudovej hudobnej tvorby. Vštepujú ľuďom lásku k hudbe, ktorá sa tak ako aj sama pieseň, prenáša z pokolenia na pokolenie. Toto a takéto Stretnutie v pivnickom poli časom podnietilo naše spolky rozvíť dôkladnejšiu a serióznejšiu prácu na zachovávaní ľudovej tvorby a venovať sa príprave speváckych predne-

sov. O toľko ľahšie potom zo spevákov, s ktorými sa od začiatku vážne pracovalo, mohli vyrásť dobrí rozhlasoví speváci. Kvalifikačné stretnutia ako tvar selekcie tiež prispeli k veci. A tak sa tento festival zaslúžil i o mnohé nové kvalitné nahrávky slovenských ľudových piesní a obohatenie hudobného fondu Novosadského rozhlasu, ktorý si medzi jeho spevákmi vyberal najlepších. Na festivaloch Stretnutia v pivnickom poli 1966 až 2008 vystúpilo 1 169 spevákov v súťažnej časti (zaradení sú i speváci, ktorí vystupovali viackrát) a prihlásených bolo 1 292 spevákov (niektorí medzičasom vystali). Na zozname je 86 organizácií (kultúrno-umelecké spolky, domy kultúry, mládežnícke organizácie, organizácie hudobnej mládeže, miestne organizácie Matice slovenskej a iné inštitúcie). Svojich predstaviteľov na tomto festivale malo 44 osád a miest, a prihlásených bolo 47. Pivnica a Kovačica mali svojich predstaviteľov na všetkých doterajších prehliadkach, o niečo menšiu účasť zaznamenal Petrovec, Padina, Stará Pazova, Kysáč, Selenča a Ilok (do roku 1995, kým podujatie nemalo medzinárodný ráz). Na 142 koncertoch bolo predvedených 2 292 piesní (boli aj duetá, takže je počet piesní menší ako počet účinkujúcich). Záverečné koncerty priamo prenášali rozhlas a televízia. Na tomto podujatí každý rok priemerne účinkovalo 14 osád, 15 spolkov a 27 spevákov, taktiež priemerne každý tretí účastník získal cenu. Odborná porota a porota obecnstva odmenili najviac spevákov z Pivnice, Kovačice, Pazovy, Kysáča a Padiny. Najviac cien za autenticnosť doteraz získali pivnické a pazovské piesne.

Táto tradičná prehliadka spevákov, piesní a krojov má od roku 1996 medzinárodný ráz, lebo na nej účinkujú i predstavitelia zo zahraničia. V rokoch 1996 – 2008 bolo tu zastúpených 39 osád, z čoho 9 zo zahraničia, a vystúpilo 37, 7 zo zahraničia: Chorvátsko (Ilok, Markovec a Radoš), Rumunsko (Nadlak) a Maďarsko (Budapešť, Slovenský Komlós a Segedín) – pozvánky boli zaslané i do Kanady, Spojených štátov, Ukrajiny, Poľska, Česka a Austrálie – svojich predstaviteľov tu malo 48 spolkov. Prihlásených spevákov bolo 475 a vystúpilo 424, alebo priemerne 33 v každom ročníku (v posledných rokoch sa počet účastníkov zvyšuje). Realizované je 47 koncertov a zaspievaných pravdepodobne 822 piesní. V revuálnej časti podujatia vystupovali folklórne súbory zo Slovenska. Je to tradícia, na ktorú sa nemyslí len príležitostne a len počas festivalových dní, ale aj predtým aj potom.

Stretnutie v pivnickom poli potvrdilo našu životaschopnosť. Jeho duchovným zdrojom je mladosť a predovšetkým záujem dorastajúcich

generácií s kladným vzťahom k nášmu kultúrnemu dedičstvu. Preto sú naše stretnutia z roka na rok mladšie, skúsenejšie, bohatšie a krajšie, ale sú i osvedčenou formou objavovania nových rozhlasových spevákov slovenských ľudových piesní a obohacovania nášho hudobného fondu, čo má nesmierny význam.

Význam tohto nášho hudobného podujatia možno vidieť i z bohatej zbierky slovenských ľudových piesní a zo zoznamu jeho účastníkov – spevákov, zberateľov, hudobníkov a iných entuziastov a podporovateľov, ktorí sú si vedomí toho, že len svedomitá a tvrdá práca prináša tie pravé a sladké plody uspokojenia, potešenia, nových nádejí a posmelenia. K celkovému dobrému dojmu prehliadky prispeli predovšetkým speváci svojím prednesom starostlivo volených ľudových pesničiek, najmä v poslednom období, ako i znalecky prezentované ľudové kroje. Na festival sa z vlastného prostredia vždy prináša to najkrajšie. No k dobrému festivalovému ovzdušiu prispelo aj obcenstvo, ktoré vedelo posmelovať a tliekať všetkým, ktorí si to zaslúžili.

Zozbierané pesničky zostanú trvalým bohatstvom nášho hudobného fondu. Ešte stále žije v ľude na desiatky takých piesní, ktoré treba odhaliť, zapísať, naučiť sa ich spievať a tak zachovať pre naše budúce pokolenia a generácie. Treba povedať, že sa ani po 43. ročníku Stretnutia v pivnickom poli na tomto poli nič nezmení. V najlepšom prípade do nášho hudobného fondu opäť pribudne pesnička, ktorá čupí niekde zabudnutá, alebo kroj, prípadne detail, aký sme už dávno nevideli. A to úplne stačí.

Resumé

Prehliadku slovenských ľudových piesní Stretnutie v pivnickom poli autor textu považuje za poriadanie patriace výlučne tunajšej starodávnej slovenskej pesničke a pôvodnému kroju. Zo začiatku mala iba lokálny význam, no dobre volená náplň – zbieranie, oživovanie a prezentácia starých ľudových piesní a krojov – vysunula ju na popredné miesto a umožnila jej dlhý a plodný život. Práve tento festival, pretože si váži pieseň ako dôležitú zložku kultúrneho života ľudu a dá si záležať na jej

kvalite a na dobrej interpretácii, okrem iného pomohol k vzniku skupiny mladších spevákov, čo je dôležité i pre jeho trvácnosť.

Uvedené štatistické údaje hovoria tiež v prospech uvedených konštatácií, ako i to, že festival sa medzičasom stal medzinárodnou záležitosťou. Nateraz tu vystúpili iba speváci zo susedných krajín, ale sa očakáva, že o stretnutie sa v budúcnosti budú zaujímať i Slováci zďaleka.

O význame tohto podujatia najlepšie svedčí bohatá zbierka piesní a počet účastníkov, zberateľov, hudobníkov a iných, ktorí sa mu venujú vedomí toho, že výsledky prináša len drobná, vytrvalá a svedomitá práca. V takej práci a predsavzatiach treba aj v budúcnosti pokračovať.

Rezime

Autor texta govori o tome da je smotra slovačkih narodnih pesama Susret u pivničkom polju posvećena oživljavanju starih, pomalo zaboravljenih slovačkih narodnih pesama i autentičnoj slovačkoj nošnji. U početku je smotra imala lokalni karakter, no činjenica da je posvećena sakupljanju, oživljavanju i prezentaciji starih narodnih pesama i slovačkoj nošnji obezbedila joj je dug i plodonosni život. Upravo ovaj festival je zbog toga što pesmu smatra sastavnim delom kulturnog života ljudi i što mu je stalo do kvaliteta pesme i njene dobre interpretacije, pored ostalog doprineo i formiranju grupe mlađih pevača, što obezbeđuje njegovo trajanje i u budućnosti.

Navedeni statistički podaci takođe idu u prilog konstatacija, kao i činjenica što u međuvremenu na ovom festivalu nastupaju i učesnici iz inostranstva. Za sada samo iz susednih zemalja, ali se očekuje da će vremenom za njega ozbiljno da se zainteresuju i Slovaci iz udaljenijih krajeva sveta.

O značaju ove manifestacije najbolje govori bogata zbirka pesama i broj učesnika – sakupljača, muzičara i ostalih koji se oko nje okupljaju svesni da samo ozbiljan, istrajan i savestan rad donosi dobre rezultate. Sa takvim radom i takvim idejama treba nastaviti i u budućnosti.

Adela Obšustová z Aradáča

Ľudový orchester SKUS Pivnica

Miroslav Beška z Vojlovíce

Odmenení speváci Stretnutia v pivnickom poli v roku 2009

Cristina Ioana Jucanová

CEZ NADIAK JE... VÝZNAMNÝ DOLONOZEMSKÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ ĽUDOVEJ PIESNE

Význam matkinho spevu a reči, rytmu srdca a chôdze pre dieťa je rovnaký ako význam ľudovej piesne pre kultúru každého národa.

Vnímame ju prirodzene a spontánne od detstva v hrách, cez mládenecko-dievocký vek na zábavách, až do vysokého veku pri spoločenských a rodinných príležitostiach.

Pre národ pieseň, reč a zvyky zachované predovšetkým v rodinných rituáloch sú základom, od ktorého sa odvíja uvedomenie si národnej identity, povedomie príslušnosti k danej kultúre. Od tohto momentu sa človek stáva aktívnym činiteľom v pochopení, udržiavaní a rozvoji hodnôt. A v interakcii so svojim okolím vytvára novú kvalitu.

Mgr.art. Jozef Zifčák

Viac ako 300 rokov odchádzali Slováci z krajiny medzi Tatrami a Dunajom do sveta s nádejou na lepší život pre seba a svojich potomkov. V nových krajinách zakladali spolky, školy, budovali kostoly. Dali pevné základy slovenskému životu vo svete, svojím nadaním a usilovnosťou obohatili kultúru iných národov a ich kultúra sa stala neoddeliteľnou súčasťou slovenského duchovného dedičstva a slovenskej kultúry.

69

Zahraniční Slováci svoju najvýraznejšiu bytosťnú, ale aj národnú, spoločenskú a civilizačnú podstatu prejavujú prostredníctvom kultúry. Žiadny iný segment ich života nie je taký evidentný, svojrázny, neopakovateľný a im vlastný, ako práve oblasť kultúry - i keď i v mnohých ďalších sférach zahraniční Slováci dokázali dať svoje špecifikum.

Súčasťou univerzálneho kultúrneho dedičstva je ľudová kultúra a v rámci nej folklór. Život slovenských komunit vo svete by bol nemysliteľný bez sily tradície aj folklórnych súborov a skupín.

Slovenská ľudová kultúra vytvárala a vytvára v živote zahraničných

Slovákov predpolie na uchovávanie tradícií. Z troch základných častí tradičnej kultúry práve folklór a v rámci neho ľudový tanec a ľudová pieseň zostávajú neprekonaným fenoménom kultúrnej sebaidentity zahraničných Slovákov. Poznávanie hodnôt tradičného folklóru sa prelína so schopnosťami a možnosťami súčasníkov, s preberaním tradície byť členom súboru či spevokolu najmladšej generácie zahraničných Slovákov.

Záujem o scénické spracovanie slovenských ľudových piesní, tancov a obyčají v Nadlaku má tiež svoju tradíciu. Badať to v činnosti mnohých súborov, aj keď už dávno zaniknutých. Ale aj v činnosti súčasného folklórneho súboru Salašan či Ľudového orchestra Salašan, ktorému sa podarilo v období 1999 – 2002 vydať aj dve audio nahrávky: Cez Nadlak je cesta drobným sekaná, ktorá obsahuje výber slovenských ľudových piesní z Nadlaku a Huťanským potokom, na ktorej si je možné vypočuť ľudové piesne z Bihorskej oblasti.

Ľudová pieseň je pokladaná za najdôležitejší prvok pre zachovávanie národnej identity a zvýšenie národného povedomia Slovákov na Dolnej zemi. Pieseň umeleckou formou zvýrazňuje krásu materinského jazyka, priamo vplýva na emotívnu stránku ľudskej psychiky. Je jednoznačným reprezentantom národnej kultúry. Od nej sa odvíja hudba, tanec, či báseň.

Preto vznikla prehliadka Cez Nadlak je... Prešla výrazným vývojom. Od súťaže pre domácich spevákov po medzinárodnú súťaž pre viac vekových kategórií. Počet súťažiacich sa dá spočítať, ale dopad na rozvoj činnosti vo všetkých slovenských komunitách nie. Viazne na seba vytváranie a obnovovanie speváckych skupín, tanečných súborov, vznik nových hudobných formácií, rozvinutie terénneho výskumu, záznamu piesní a zvykov od starých ľudí a ich prenášanie na novú generáciu. Deti sa za desať rokov stali zrelými osobnosťami, ktoré posúvajú hodnotu piesne aj celej prehliadky ďalej. Vytvorenie priestoru pre konfrontáciu sólistov z radu Slovákov z Rumunska, Srbska – Vojvodiny, Chorvátska a Maďarska je základom pre uvedomenie si kvality dedičstva, ktoré v tradičnej ľudovej kultúre máme.

Keď pred desiatimi rokmi vznikla myšlienka usporiadať Prehliadku sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je... vedenie Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku sa ujalo túto smelú a opovážlivú

myšlienku podporovať a podporuje ju dodnes.

Prečo? Jednoducho preto, lebo nie každé slovenské spoločenstvo v Rumunsku je schopné zriadiť si folklórny súbor, ale v každom slovenskom spoločenstve sa zaiste nájdú spevácke talenty, ktoré by boli schopné predviesť svetu to najcennejšie, čo sa po našich predkoch zachovalo neopakovateľné a pozoruhodné. A takto rok za rokom sa na scéne prehliadky vystriedali početní speváci zo všetkých regiónov obývaných Slovákami v Rumunsku, ale aj zo susedných slovenských osadenstiev a vyniesli na svetlo ozajstné klenoty slovenskej Dolnej zeme. Klenoty, ktoré nás definujú a robia nás neopakovateľnými...

V preambule zásad prehliadky je od prvého ročníka napísané: „Demokratický zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku v súlade so svojou programovou deklaráciou a všeobecnými cieľmi usporiada pre zachovanie a rozvoj národnej identity Slovákov v Rumunsku aj rôzne kultúrne činnosti. V tomto zmysle sa Aradská oblasť DZSČR rozhodla počnúc rokom 1999 organizovať každoročne prehliadku sólistov slovenskej ľudovej piesne na Dolnej zemi.“

Prehliadka dostala hneď od svojej prvej edície názov jednej z mnohých ľudových piesní, ktorá vo svojom texte nesie názov lokality, kde sa prehliadka koná – Nadlak. Je to Cez Nadlak je... Takže azda uvedené riadky jednoznačne poukazujú na cieľ a intencie organizátorov od prvého okamihu.

Prvotná myšlienka zrodu prehliadky Cez Nadlak je... patrí Jozefovi Zifčákovi, hudobníkovi s akademickým vzdelaním, vedúcemu ľudového orchestra Salašan. Jeho nápad bol uvítaný ľuďmi, ktorí túto myšlienku podporili a previedli do úspešného projektu. Boli to Pavel Hlasnik, Bianca Pascu a Gabriela Jančíková, ako aj ďalšími, ktorí neskôr vytvorili organizačný tím podujatia. Povzbudzujúci postoj k prehliadke mali aj výrazné osobnosti Slovákov v Rumunsku, akou bol vtedajší predseda DZSČR Ondrej Štefanko.

Prvý ročník Prehliadky sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je... bol zorganizovaný pri príležitosti Dňa ľudských práv (10. decembra) a Dňa menšín (18. decembra).

Na začiatku prehliadky bolo cieľom zapojiť a prezentovať sólistov z Bihoru či Nadlaku prostredníctvom zaujímavého predstavenia pre nad-

lacké obecnstvo, ale aj oživiť spevácke tradície Slovákov v Rumunsku. V rámci prvých ročníkov na Prehliadke Cez Nadlak je... súťažili len domáci interpreti a zahraniční vystupovali len ako hostia v rámci galakonzertu. Speváci, ktorí sa na týchto edíciách umiestnili na prvých dvoch miestach, reprezentovali DZSČR na Stretnutí v pivnickom poli, v Srbsku. Vlastná prehliadka mala dva koncerty.

V roku 2003, keď si Slováci v Nadlaku pripomenuli dve storočia od príchodu svojich predkov do týchto končín, prehliadka Cez Nadlak je... sa konala už piaty raz a dôstojne zavŕšila celý rad podujatí venovaných významnému jubileu miestnej slovenskej komunity. V porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi prehliadky, piaty ročník priniesol určité novum. Program sa členil na tri večery, prehliadka sa stala medzinárodnou súťažou, čo znamená, že v rámci nej súťažia tak domáci, ako aj zahraniční interpreti a počnúc touto edíciou súťažná časť prehliadky má dve kategórie: detskú kategóriu a kategóriu dospelých.

Takýmto spôsobom sa do povedomia nadlackého publika zaštepili mená ako Miroslav Hemela z Báčskeho Petrovca, Miroslav Juraj Bela z Pivnice, Zuzana Ďukićová z Jánošíka, Zuzana Bartošová zo Slovenského Komlóša, Anita Rybárová z Petrovca a mnohí ďalší, ktorí si v rámci nasledujúcich ročníkov Cez Nadlak je... vyspievali prvé ceny.

Mená vďačnému nadlackému obecnstvu známe i menej známe, hlasy detské i hlasy vykryštalizované – dospelé, sa tešili potlesku, ktorý svedčil o ich úspechu. Každý z účinkujúcich sa snažil svojimi hlasivkami čo najlepšie odhaliť hĺbky ukryté v zdanlivo jednoduchých vetách ľudových piesní, ktoré tak ako dúha alebo vyšívané obrusy našich starých materi obsahli všetky farby. I tie tmavšie – smutnejšie, i tie svietiace – veselšie. Veď i v živote predkov, či už žili v Sedmohradskom rudohorí, v Nadlaku, vo vojvodinských osadách, či na širošírých dolnozemskejších rovinách súčasného Maďarska, boli veru všelijaké chvíle, veselé i smutné.

Speváci sú na scéne sprevádzaní festivalovým orchestrom Salašan. Ľudový orchester Salašan je v kontexte slovenského kultúrneho diania v Rumunsku dobre známy. Založil ho Jozef Zifčák. Obsadenie jednotlivých nástrojov orchestra sa postupne menilo, ale nástroje zostali tie isté, až na cimbal, ktorý do celkovej zostavy pribudol v roku 1999.

Keďže v rámci prehliadky ide aj o súťaž sólistov, z dôvodu

transparentnosti a objektívnosti organizačný výbor vypracoval pravidlá súťaže. Prehliadka Cez Nadlak je... sa usporiada každoročne v jesenných mesiacoch v Nadlaku a má svoje logo. Súťažná časť prehliadky má tri vekové kategórie, a to: od 7 do 12 rokov; od 13 do 18 rokov; viac ako 18 rokov. Je to súťaž sólistov, a teda prípadné skupiny (duetá a pod.) môžu vystupovať len mimo konkurzu. Každý účastník dostáva d'akovný list a propagačné materiály s logom prehliadky. Výherca niektoej z riadnych cien sa môže zúčastniť súťaže najviac trikrát v danej vekovej kategórii. Prehliadka je koordinovaná organizačným výborom, ktorý sa skladá z predsedu Aradskej oblasti DZŠČR, jej tajomníka, zástupcu Kultúrno-osvetovej odbornej komisie DZŠČR a ďalších 4 až 6 členov. Prehliadka má riaditeľa, ktorého menuje predsedníctvo Aradskej oblasti na návrh predsedu oblasti. Hudobný sprievod sólistov je zabezpečený festivalovým orchestrom Cez Nadlak je...

Účastníci sa prihlasujú na prehliadku prostredníctvom vyplnenej prihlášky navrhnutej organizačným výborom, ku ktorej sa prikladá znovotovaný materiál piesní, respektíve audio nahrávka s vybranými piesňami. Vyberú si dve slovenské ľudové piesne, a to jednu pomalú a jednu rýchlu, ktoré sú reprezentatívne pre oblasť, z ktorej prichádzajú. Nie sú akceptované novokomponované piesne. Prednes každej piesne nemá presiahnuť čas na interpretáciu v dĺžke 4 minút. Súťažiaci vystupujú povinne v ľudovom kroji, ktorý je v súlade s regiónom, z ktorého pochádzajú, a musia sa povinne zúčastniť skúšok podľa programu ustáleného organizačným výborom. Súťaž je sledovaná odbornou porotou zloženou z 3 až 5 členov, ktorá sleduje a hodnotí nasledujúce prvky: čistotu intonácie, dikciu, adaptáciu interpretácie hudobného materiálu v súlade s odkazom textu, celkový umelecký výkon (mimiku, gestikuláciu atď.), hlasovú techniku. Odborná porota hodnotí bodovacím systémom od 1 do 10 každý z uvedených prvkov na hodnotiacich hárkoch, ktoré pre každého člena poroty pripraví organizačný výbor. Odborná porota môže udeliť aj tri rovnoprávne špeciálne ceny. Festivalový orchester udeľuje cenu orchestra, ktorá je nezávislá na cenách udelených odbornou porotou a obecnstvom. Súťaž hodnotí aj obecnstvo, ktoré udelí svoju cenu formou hlasovacích lístkov. Na stanovenie výsledku hlasovania obecnstva o udelení jeho ceny sa utvorí 3-členná sčítacia komisia založená z dvoch členov organizačného výboru a zástupcu obecnstva. Pieseň, s ktorou výhercovia jednotlivých cien vystúpia na galakoncerte, určí odborná porota spolu s riaditeľom prehliadky. Prípadné nepredvídateľné situácie a zmeny je potrebné ihneď oznámiť odbornej porote alebo pred-

sedovi organizačného výboru.

Galaprogramy posledných ročníkov boli obohatené hosťujúcimi folklórnymi súbormi a ľudovými hudbami: cimbalovou muzikou Kalíšk z Brna (2002) a folklórnymi súbormi: FS Salašan (2003) z Nadlaku, SKUS Fraňa Strapača z Našického Markovca (2004), VFS Jánošík zo Zvolena (2005), FS Dúbrava z Prešova (2006), FS Ekonóm z Bratislavy (2007) a na desiatom ročníku Cez Nadlak je... tancoval, hral a spieval FS Hornád z Košíc. Ako zaujímavosť hodno spomenúť rozpoznávacie štítky v podobe miniuteráčka s vyšíťm názvom prehliadky a číslom príslušného ročníka, ktorých realizátorom je domáci majster ručnej práce Ján Keleš. Štítky sú prítomné pri každej edícii Cez Nadlak je..., podobne ako aj iné propagačné materiály s logom prehliadky (tričká, perá, kalendáre, hodiny...)

Na Prehliadke sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je... v priebehu uplynulých desiatich edícií sa vystriedalo mnoho sólistov domácich aj zahraničných a niektorí z nich sa tak hlboko vryli do srdca nadlackého publika, že v ňom zostali navždy.

Niektoré ceny a ocenenia deviatich ročníkov prehliadky sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je... zostali doma, iné zamierili do sveta, tam, kde žijú tí, ktorí sa o tieto ceny a ocenenia svojím kumštom zaslúžili. Treba poznamenať, že sa dostali do slovenského sveta, ktorý by bol bez slovenskej ľudovej piesne, dedičstva po predkoch, oveľa menej slovenským.

V Nadlaku zostali predovšetkým obetaví organizátori a obecnstvo. To obecnstvo, ktoré nesklamalo a dokázalo sa za uplynulých desať rokov, počas dvoch a od piatej edície počas troch večerov zabaviť a vychutnať si slovenskú ľudovú pieseň.

Tak ako aj počas uplynulých rokov, táto prehliadka je najväčšie podujatie venované slovenskej ľudovej piesni, ktoré DZSČR každoročne organizuje. Jedine tu, v Nadlaku a nikde inde, myslia tí na slovenské komunity žijúce v Rumunsku, sa môžu obecnstvu predstaviť talenty, ktoré by inak túto možnosť nemali.

Prehliadka Cez Nadlak je... umožňuje domácim spevákom zoznámiť sa aj so svojráznym slovenským folklórom a jeho úrovňou v interpretácii sólistov slovenskej ľudovej piesne zo slovenských komu-

nít z Chorvátska, Maďarska, či zo Srbska.

S odstupom času zisťujeme, že jadro nášho jestvovania spočíva v tradícii, ideáloch, hodnotách a v kultúrnom dedičstve, ktoré zachováame a pestujeme aj prostredníctvom podujatí, akým je Prehliadka sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je..., ktorá udržiava svoju kontinuitu od roku 1999.

Resumé

Autorka si vo vstupnej časti svojho textu pripomína obdobie, keď sa Slováci zo svojej vlasti húfne vyst'ahúvali, ale i na skutočnosť, že si tam, kde sa usadili, najprv vystavali školu a kostol, potom založili spolok... To je to, čo dávalo pevné základy ich životu aj v novom prostredí a čo ich navždy poznačilo: dodnes sa prostredníctvom kultúry najvýraznejšie prejavujú. Nadlackí Slováci neboli výnimkou. Ľudovú pieseň tiež považujú za dôležitý prvok pri zachovávaní národnej identity, pretože lepšie ako čokoľvek iné zvýrazňuje krásu materinského jazyka. Prehliadka sólistov slovenskej ľudovej piesne pomenovaná Cez Nadlak je..., ktorej autorka venuje svoju pozornosť, vznikla v Nadlaku ako v prostredí, ktoré v Rumunsku jediné bolo na to súce. Podporil ju DZSČR, pretože si bol vedomý potreby existovania inštitúcie, ktorá tým najlepším spôsobom môže chrániť to, na čo život, spejúci stále vpred, najčastejšie zabúda. Prehliadka má za sebou už celých desať rokov, každý ročník je osobitnou udalosťou, profiluje sa podľa aktuálnych daností, ale zakaždým je úspešný, na radosť početného publika.

Cez Nadlak je... má svoje presne stanovené, do dôsledkov rozpracované a dôsledne dodržiavané pravidlá. Je jedinou manifestáciou tohto druhu v Rumunsku, patriacou slovenskej ľudovej piesni. Jej podstatu skutočne tvoria ideály, hodnoty a kultúrne dedičstvo, v ktorom je hodný kus našej svojbytnosti. Preto i existuje potreba každý rok ju znovu a znovu zahŕňať osobitnou pozornosťou.

Rezime

U uvodnom delu svoga teksta autorka podseća na vreme kada su se Slovaci masovno iseljavali iz svoje zemlje, ali i na činjenicu da su tamo, gde su se nastanjivali, najpre izgradili školu, crkvu, zatim su osnovali kulturno–umetničko društvo... U tome leži ona najčvršća osnova njihovog postojanja, pa i trajanja, kultura je za njih do danas ostala najbolje sredstvo izražavanja. Slovaci u Nadlaku nisu bili izuzetak. Narodnu pesmu takođe smatraju za vrlo značajni element u očuvanju nacionalnog identiteta zato što bolje nego sve ostalo izražava lepotu maternjeg jezika. Smotra interpretatora slovačkih narodnih pesama nastala je u Nadlaku kao jedinoj sredini u Rumuniji koja je bila sposobna da takvu manifestaciju osmisli. Dobila je podršku i Demokratske zajednice Slovaka i Čeha u Rumuniji zato što je i ta zajednica itekako svesna potrebe i značaja postojanja takve institucije. Jedino se na ovakav način može sačuvati ono na šta život najčešće zaboravlja jer je po prirodi stvari uvek okrenut budućnosti.

Smotra se održava već punih deset godina, njena realizacija se prilagođava aktuelnim događajima, a za učesnike i mnogobrojnu publiku uvek predstavlja posebni doživljaj.

Organizuje se po tačno utvrđenim i dobro razrađenim pravilima koja se do detalja poštuju. Jedina je u Rumuniji posvećena slovačkoj narodnoj pesmi. U nju su ugrađeni svi oni ideali i vrednosti i ono kulturno nasleđe koje predstavlja identitet jednog naroda. Zato i postoji potreba da joj se iz godine u godinu posvećuje posebna pažnja.

Biografia

Cristina Ioana Jucanová sa narodila 17. 11. 1977 v Brašove, Rumunsko. Základnú a strednú školu skončila na Školskom stredisku J. Gregora Tajovského v Nadlaku, kde sa aktívne zapájala do kultúrnych aktivít a bola členkou vtedajšieho folklórneho súboru Ďatelinka. V roku 2002 skončila magisterské štúdium všeobecno-vzdelávacích predmetov na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre v odboroch etnológia a výtvarná výchova. Na základe terénneho výskumu v Bihore vypracovala diplomovú prácu – Niektoré črty spôsobu života Slovákov v Čerpotoku. Od roku 2004 pôsobí v Demokratickom zväze Slovákov a Čechov v Rumunsku, kde má na starosti Centrálnu knižnicu DZSČR, ako i kultúrne podujatia, okrem toho vyučuje na Školskom stredisku J. Gregora Tajovského v Nadlaku na katedre Sociálnych vied. Od druhej edície Prehliadky sólistov slovenskej ľudovej piesne Cez Nadlak je... je členkou jej organizačného výboru a členkou odbornej poroty. Od roku 2003 je vedúcou tanečnej skupiny folklórneho súboru Salašan, s ktorým pripravila viac ako 100 vystúpení, z nich 6 boli celovečerné. Svojou prácou prispieva k zachovávaní a rozvíjaniu národnej identity Slovákov v Rumunsku.

Zábery z festivalu Cez Nadlak je...

Zábery z festivalu Cez Nadlak je...

Zábery z festivalu Cez Nadlak je...

Zábery z festivalu Cez Nadlak je...

Anna Istvánová

ZACHOVÁVANIE KULTÚRNYCH PAMIATOK A HODNÔT DOLNOZEMSKÉHO SLOVENSKÉHO DEDIČSTVA PROSTREDNÍCTVOM TURIZMU

Ústredná myšlienka mojej prednášky (aj keď sa jej ani raz konkrétne nedotknem), je:

Podpora kreatívnych, inovatívnych a originálnych spôsobov propagácie tradícií a hodnôt Dolnej zeme je dôležitá na prvom mieste v záujme obnovy a budovania dolnozemskej hrdosti a patriotizmu.

Vychádzam z nasledujúcich skutočností a poznaní:

- Cestovný ruch je jedným z najväčších globálnych biznisov a najrýchlejšie rastúcim ekonomickým sektorom v Európe.

- Podľa prognózy Svetovej organizácie turizmu (UNWTO) bude turizmus do roku 2020 najrýchlejšie rásť práve v regiónoch stredovýchodnej a južnej Európy.

- Je všeobecne známe, že slovenská menšina v Maďarsku v posledných desaťročiach podlieha veľmi rýchlej asimilácii. Osudom všetkých menšín na svete je postupne integrovať sa, alebo asimilovať. Je iba otázkou ako a kedy.

- Keď sa mládež medzi sebou po školských chodbách zhovára už väčšinovým jazykom, je na čase každej komunite myslieť na opatrenia, ktoré môžu zabezpečiť prežitie, prežívanie niektorých našich slovenských hodnôt, vytvorených na Dolnej zemi.

- Dedičstvo dolnozemských Slovákov čaká na to, aby si ho objavili aj širšie masy našich väčšinových národov a masy na Slovensku.

- Je veľmi dôležité, aby sme sa naučili zviditeľniť, aby sa naše hodnoty, niektoré elementy kultúry dostávali do povedomia väčšinového národa a materského národa tiež.

- Osobne si myslím, že my, Slováci, žijúci v tomto kúte sveta, máme zatiaľ nevyužitú šancu zoznámiť turistov s hodnotami a skvostmi našej dolnozemskej slovenskej kultúry. Veľa sme už na tomto poli spravili, ale to nestačí.

- Zdá sa mi, že z našich hodnôt, ktoré objavili a ktoré si aj prisvojili príslušníci väčšinového národa, sformovali turistické produkty oni a my

im v tom iba pomáhame. Celkove to všetko hodnotím pozitívne, lebo tieto elementy našej kultúry už aspoň prežijú, sú integrované, ale pritom všetkom sa mi zdá, že sa stále menej spomína ich slovenský charakter a pôvod. Je to náš veľký nedostatok.

Otázka:

Čo je to, čo sa dá zviditeľniť a čoho dostupnosť treba zvyšovať?

Odpoveď:

Popri prírodnom bohatstve kraja je to naše kultúrne dedičstvo. Zjednodušená forma definície kultúrneho dedičstva: do dedičstva Slovákov na Dolnej zemi sa môže zaradiť všetko to, čo patrí do kolektívnej pamäti, čo spoločnosť alebo jednotliví príslušníci našej národnosti zachráni, o čo sa starajú, čo dokážu zo svojej minulosti a súčasnosti ďalej udržať, rozvíjať a odovzdať ďalším generáciám. (Sú to: hnutelné a nehnuteľné pamiatky, objekty, kombinované diela prírody a človeka, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce a regiónu (diela výtvarného umenia a architektúry, urbanistických kompozícií, kultúrnej krajiny, prírodnej krajiny), pamätné miesta osobností a historických udalostí obce a regiónu.)

Čo všetko môžeme zaradiť medzi hmotné a duchovné pamiatky Slovákov na Dolniakoch?

- Samotná kolonizácia Dolnej zeme – pamätníky, pomníky, pamätné tabule.
- Významné budovy postavené Sloákmi ako nositeľky architektonických hodnôt – kostoly postavené na Dolnej zemi Sloákmi, sedliacke domčeky, zariadené ako múzeum, atď.
- Transcius, jediné hmotné dedičstvo, ktoré si určite priniesli naši predkovia so sebou.
- Pamätné tabule a izby osobností slovenského pôvodu, pomníky udalostí, ktoré chceme pripomínať sebe a iným.
- Dielo a činnosť týchto osobností.
- Rôzne remeslá, ktoré poznali naši predkovia, veď vyrábali potrebné náradie, textilie atď. do domácností sami, tiež môžu byť turistickou atrakciou alebo zaujímavou zložkou turistickej atrakcie (tkáčstvo, hrnčiarstvo, metliarstvo, košíkárstvo, rezbárstvo, stolárstvo,

kušniarstvo atď.). S remeselníctvom súvisiace tradície, ktoré môžeme oživiť a z ktorých sa dá sformovať turistický produkt, patria tiež do toho kruhu. (Např. hrnčiarске dni, dni modrotlače, krojovaný festival).

- Poľné práce a rôzne úkony poľných prác, spolu s použitým náradím a jeho názvami – žatva, kutie kosa, ošeračky v ovocných sadoch, práca s ovocím (pálenie pálenky, varenie lekváru, zaváranie atď.), sa už aj dnes stávajú aj cudzincami vyhľadávané formy spoločenského diania. (Např. dolnozemská žatva, slivkový festival, kukuričné dni).

- Spevy pozbierané v zbierkach a spievajúce kolektívy, ktoré sú nositeľmi dedičstva tohto charakteru, zaradíme samozrejme tiež sem. Zdôrazňujem význam skupín ľudí rovnakého záujmu a ich rolu v tejto činnosti, veď sú živými nositeľmi našej kultúry a tohto dedičstva. (Např. stretnutia sólistov, zborov).

- Ľudové tance, ich opisy a záznamy na videopáskach a CD platniach, dokonca aj folklórne súbory, ktoré ich tancujú, takisto patria do kruhu dedičstva a využívajú sa ako turistické atrakcie. Autenticky spracované tance, folklórne pásma a tanečné – spevné scény pomáhajú prežiť tancu a piesňam ďalšie desaťročia, ak ich majú kolektívy vo svojom repertoári.

- Určité ľudové hudobné nástroje a kolektívy, spoločenstvá, ktoré ich používajú (např. citary, meškárky atď.).

- Gastronómia, najmä jedlá, o ktorých sa bezpečne vie, že charakterizovali slovenskú kuchyňu. (Sem môžeme zaradiť festival čabianskej klobásky, festival dýň, haluškové dni, deň gágorčekov, chlebové dni, atď.).

- Všetko, čo sme už nejakým spôsobom archivovali, uložili v zbierkach a spracovali rôznymi formami, ako aj všetko to, s čím dokážeme ešte narábať. (Např. dolnozemská rozprávka atď.).

Čo je turistický produkt?

Bársčo, čomu venujeme dostatočnú pozornosť a dobre postavený, silný marketing!!!

Naša úloha teraz...

...je obrazne povedané:

Čo máme, to pozbierať, pospájať a zviditeľniť.

Čo nemáme, ale chceme mať, na to získať podporu z grantov.

Čo nemáme, ale máme na to, to vykonať odborne (!).

Všetko, čo máme, to ponúkať (marketing) a dbať o naznačenie slovenského pôvodu.

Jarmok

- Nájsť tradíciu! – **DOLNOZEMSKÉ SLOVENSKÉ DEDIČSTVO**
- Čo si s ňou chceme počať? – **ZVIDITEĽNÍŤ**
- Nájsť vhodnú formu! – **FESTIVAL**
 - rôzne oblasti ľudovej kultúry (sedliacky pôvod),
 - ďalšie vrstvy našej kultúry, k čomu máme aktívnych ľudí.
- Nájsť si dobrých partnerov! – **SLOVÁCI DOLNOZEMSKÝCH ŠTÁTOV**
- Mimovládne organizácie (všetky právne formy)
- Miestne samosprávy
- Školy (v rámci mimoškolských aktivít)
- Cirkev
- Neformálne skupiny občanov
- Vypracovať projekt! – **NA JARMOKU, Stretnutie dolnozemsých Slovákov**
 - realizácia na Dolnej zemi
 - realizovaný v spolupráci s dobrovoľníkmi
 - projekt má verejnoprospešný charakter
 - potrebná je kooperácia, učenie sa jeden od druhého, poskytovanie pomoci jeden druhému
 - určiť vhodný termín, vyhovujúci pre každého
 - hmatateľný výstup musí byť (my sme nepostavili nič, nevydali nič, ale sa mohlo/môže, dokonca aj musí niečo určiť)
 - dlhodobý dopad – napr. vývoj prezentácie
 - náplňou projektu nie je jednorázová aktivita
 - zveľaďovanie hmatateľných a nehmatateľných hodnôt regiónu
 - zviditeľňovanie Dolnej zeme doma a v zahraničí
 - Nájsť podporovateľov! – **Maďarsko a Slovensko EU FONDY, Podnikatelia, priatelia Dolniakov a Dolnozemsčanov**
 - Vypracovať marketing! – **LOGO, SYMBOLY, výzvy, ponuky, reklamy, pozvánky, informačný materiál, internet, veľvyslanci Jarmoku.**
 - Vypracovať a dodržiavať postupnosť marketingu.
 - Zabezpečiť podmienky! – **PODMIENKY vecné a osobné, rôzne povolenia.**
 - Organizovať! – **PARTNERSTVO musí fungovať.**

- Vypracovať organizačný postup pre každého a pridržovať sa ho!
- Odbaviť! - PRACOVNÝ TÍM – súdržný, priateľský a vyskúšaný.
- Zhodnotiť! - Učiť sa z chýb, aby sme sa im v budúcnosti vyhýbali.

Resumé

Už v názve svojho príspevku autorka naznačuje, že i turizmus môže svojím spôsobom poslúžiť na zachovávanie hodnôt, ktoré národy vytvárajú svojím originálnym spôsobom života, práve tak, ako ich vytvorili Slováci žijúci dlhé roky na Dolnej zemi. V tom zmysle odporúča naplno využiť očakávaný rýchly rozvoj turistiky v regióne juhovýchodnej Európy a možnosti, ktoré táto skutočnosť ponúka. Predtým však treba urobiť veľký kus práce a všetko, čo sa tu po dlhé roky stvárало, zozbierať a spracovať a potom premysleným spôsobom zviditeľniť a sprístupniť tým, ktorých bude zaujímať.

Dedičstvo dolnozemskej Slovákov stále čaká na svoje objavenie, jednak tunajším väčšinovým národom, jednak Slováckmi na Slovensku. Ak sa na to nevyužije vhodná chvíľa, môže byť neskoro, pretože život plyní, národy sa asimilujú a menšiny zanikajú. A u nás je veľa rozličných pamiatok, pomníkov, pamätných izieb, kostolov, remesiel, predmetov, piesní, tancov atď. Ak ich nezozbierame, nespracujeme, nezachováme sami, urobia to iní, ale potom sa budeme musieť pomeriť s tým, že o ich slovenskom pôvode sa bude čoraz menej hovoriť.

Rezime

Več u naslovu svoga teksta autorka govori kako i turizam može na svoj način da pomogne u čuvanju najrazličitijih vrednosti koje narodi stvaraju originalnim načinom svoga života, upravo onako kako su ih stvarali Slovaci koji već dugu niz godina žive na tzv. Donjoj zemlji. Sma-

tra da treba da se iskoristi očekivani intenzivni razvoj turizma upravo u regionu jugoistočne Evrope, kao i mogućnosti koje ta činjenica pruža. Treba sakupiti sve što je ovde u tom periodu nastalo, obraditi sav materijal i predstaviti ga onima koje će to da interesuje.

Kulturno blago Slovaka na ovim prostorima upravo čeka da bude otkriveno, i od strane ovdašnjeg većinskog naroda, i od strane Slovaka u matici. Ako se ne iskoristi pogodan trenutak, može biti kasno, zato što život ide dalje, narodi se asimiliraju, manjine nestaju. Kod nas postoji puno različitih spomenika, crkava, spomen soba, starih zanata, puno različitih predmeta, pesama, igara. Ako ih ne sakupimo, ne obradimo, ne sačuvamo sami, veliki deo posla obaviće drugi umesto nas. No tada ćemo morati da prihvatimo i činjenicu, da će se o njihovom slovačkom poreklu sve manje govoriti.

Biografia

Anna Istvánová po absolvovaní Slovenského gymnázia v Békéscsabe v rokoch 1973 – 1978 pokračovala v štúdiu slovenčiny na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1978 – 1986 pôsobila pri Župnom osvetovom stredisku (Békéscsaba), kde bola zodpovedná za oblasti: národnostná osveta, školenie osvetových pracovníkov, ľudový tanec a výtvarné umenie a potom 1986 až 1993 na starosti mala riadenie, prevádzku, hospodárenie a činnosť domu na Ceste Békési. Zároveň do roku 1981 bola externou študentkou Univerzity Eötvös Loránd (ELTE BTK) v Budapešti. Od roku 1988 bola členkou predsedníctva Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku, kde určitú dobu zastávala aj funkciu podpredsedníčky. Bola zodpovedná za slovenské menšinové školstvo v regionálnom, neskôr celoštátnom metodickom centre školstva – detašované pracovisko v Čabe. Roku 1990 sa stala predsedníčkou Verejnej nadácie pre národnostnú výučbu a školskú kultúrnu činnosť v Békéscsabe, kde tú funkciu zastávala do roku 1999. Je zakladateľkou a redaktorkou mesačníka Čabän (vychádza od roku 1998) a redaktorkou (v rokoch 1989, 2007, 2009) a šéfredaktorkou (v rokoch 2001 – 2006) Čabianskeho kalendára. V Budapešti roku 2002 absolvovala európske kurzy: štruktúra fondov a manažment projektov na Ústave Strednej Európy. Jej spoločenské funkcie sú: predsedníčka Čabianskej organizácie Slovákov (1989 – 2001), poslankyňa slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši (2002 – 2006), predsedníčka Kolégia Národného civilného fondu pre Južnú Dolnú zem (2003 – 2006), podpredsedníčka Zväzu civilných organizácií ž.m. Békéscsaba (2002 – 2008), členka Generálnej rady Združenia zahraničných Slovákov (od roku 2006) a konateľka Čabianskej organizácie Slovákov (od roku 2001 podnes). Roku 2004 v Békéscsabe absolvovala postgraduálne štúdium z pohostinstva a vedenia obchodu. Bola zodpovednou redaktorkou nasledujúcich vydaní: Cesta zarúbaná? I. Békéscsaba 2002, Komlóšska tóra, Békéscsaba 2003, Cesta zarúbaná? II. Békéscsaba 2003. Od roku 1996 až podnes pôsobí v Dome slovenskej kultúry a od roku 2003 aj v Členskej inštitúcii Slovenského osvetového centra Celoštátnej slovenskej samosprávy (Békéscsaba). Za svoju činnosť získala niekoľko vyznamenaní: za kultúru národných menšín (Ministerstvo kultúry Maďarskej republiky, 1985), za národné menšiny (Cena premiéra Maďarskej republiky, 1995), cena Boleslava Romana (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, 1996), pocta ministra (Minister kultúry Slovenskej republiky, 2005), cena Bessenyei György (Minister kultúry Maďarskej republiky, 2006).

Bubeník zahlasuje začiatok jarmoku

Stan pre účastníkov progarmu na javisku – Békéscsaba/Maďarsko

Zuzana Vereská, insitná maliarka z Kovačice

Ján Nemeček, výrobca huslí z Kovačice

Bogomir Mijatović

SLOVENSKÉ HUDOBNO-FOLKLÓRNE FESTIVALY – SÚČASNOSŤ A BUDÚCNOSŤ

Slovenské hudobno-folklórne festivaly z aspektu masmediálnej politiky Rádiotelevízie Vojvodiny

Keď som sa pred rokom a pol stal redaktorom Hudobnej redakcie TV Vojvodiny, hneď som si stanovil za úlohu preskúmať jej stav. Nemálo som bol prekvapený skutočnosťou, že hudbu programov menšinových redakcií mali na starosti redaktori, novinári, organizátori, producenti alebo realizátori!? Omnoho lepšia situácia nebola ani v programe vysielanom po srbsky. V Hudobnej redakcii vtedy boli zamestnaní štyria pracovníci, avšak nikto z nich nebol angažovaný v programoch národnostných menšín. V našej firme sa vtedy do popredia boli dostali krčmoví a zárobkoví muzikanti, ktorí vystupovali v kaviarňach a tak i z televízie urobili krčmu a z programu vyhnali skutočných odborníkov všetkých troch hudobných žánrov, ktorých je vo Vojvodine impozantný počet: Zvonko Bogdan, Đorđe Balašević, Rita Kinková, Boris Kovač, Olah Vince, Alexandra Vrebalovová, Bane Krstić, početné rockové skupiny, niekoľko špičkových zborov a i. No vrátim sa na tzv. II. kanál RTV Vojvodiny, na ktorom sa medzi inými vysiela i program po slovensky a problémy sú vo väčšine prípadov totožné.

Na začiatku januára tohto roku na zasadnutí, ktorého iniciátorom bol Zdenko Pop, zástupca hlavného a zodpovedného redaktora pre programy v jazykoch národnostných menšín, na ktorom boli prítomní i zodpovední redaktori programov v maďarskom, slovenskom, rumunskom a rusínskom jazyku a redaktor Hudobnej redakcie, vecne sme rokovali o hudbe na II. kanáli RTV Vojvodiny a o festivaloch menšinových spoločenstiev, ako i o rozhodnutí manažmentu RTV Vojvodiny, že sa v roku 2008 bude priamo prenášať alebo nakrúcať iba jeden festival každého z národnostných spoločenstiev. Konštatovali sme, že Maďari a Slováci majú šesť podujatí tohto druhu, Rumuni päť, Rusíni štyri a ostatní jedno alebo dve. Snažili sme sa nájsť odpovede na početné otázky: Či sa taký

veľký počet festivalov môže udržať? Kto to môže financovať? Či existujú technické kapacity a finančné prostriedky v RUV na sledovanie toľkých menšinových festivalov? Či pre taký počet festivalov existuje dostatočný počet kvalitných skladateľov, upravovateľov, autorov textov a interpretov a či sa to všetko raz premení na putovný cirkus? Aká je umelecká úroveň týchto festivalov? Niektoré festivaly trvajú už viac ako desať rokov, ale právom sa možno opýtať, koľko pesničiek z nich sa zachovalo? Či skutočne treba a do akej miery podporovať jednotlivé festivaly iba preto, že majú dlhú tradíciu? Či ich treba podporovať a zachovávať iba preto, že sú naše: vojvodinské, maďarské, slovenské, rumunské, rusínske...? Táto dilema je prítomná aj keď ide o srbské festivaly, napr. o zreňaninský Sunflower, jediný zábavno-hudobný festival vo Vojvodine. Keď ide o konkrétny prípad, som mienky, že netreba zachraňovať nič, čo od samotného začiatku z rôznych dôvodov bolo odsúdené na zánik a čoho koniec je neodvratný.

Na už uvedenom zasadnutí, na začiatku januára tohto roku, bolo medziiným vynesené i rozhodnutie, aby starostlivosť o kompletný hudobný program na obidvoch kanáloch RTV Vojvodiny prebrala Hudobná redakcia TV Vojvodiny. Na tom istom zasadnutí vynesené boli i závery, že:

- okrem rómskej, ukrajinskej, chorvátskej, bunjevackej a mecedónskej, všetky ostatné národnostné menšiny majú prehnane veľký počet festivalov,
- že sú niektoré festivaly jednotlivých menšinových spoločenstiev podobné,
- že je ich umelecká úroveň vo väčšine prípadov nízka alebo iba čiastočne uspokojuje,
- že majú čo zväčša nízku technickú úroveň,
- že sa vo väčšine prípadov uskutočňujú v neadekvátnych priestoroch.

Už uvedené rozhodnutie manažmentu RTV Vojvodiny o drastickej reštrikcii prenosov, resp. natáčaní festivalov národnostných mešín motivované bolo výlučne zlou hmotnou situáciou našej ustanovizne, čiže slabou realizáciou predplatného. Majúc na zreteli túto skutočnosť, ale aj inú – že sa hudobná časť programov v jazykoch národnostných mešín počas roka zaplňa práve skladbami z festivalov, prišli sme k uzáveru, že je rozhodnutie manažmentu o drastickej reštrikcii televíznych prenosov, resp. nakrúcaní festivalov národnostných mešín neprijateľné a navrhli

sme, aby bola zorganizovaná schôdza s manažmentom s cieľom nájsť to najlepšie riešenie. Keďže sme odpoveď nedostali, a ani spoločné zasadnutie sa neuskutočnilo, znovu sme sa stretli: náместník hlavného a zodpovedného redaktora pre programy národnostných menšín, zodpovední redaktori menšinových redakcií a redaktor Hudobnej redakcie, avšak predtým som osobne konzultoval s kolegami, hudobnými redaktormi z Rádia Nového Sadu, keďže v hudobnej redakcii TV Vojvodiny nie sú hudobní redaktori pre programy v jazykoch národnostných menšín (!?) a navrhli sme kompromisné riešenie – aby sme pre potreby programu v maďarskej, slovenskej, rumunskej a rusínskej reči v tomto roku prenášali alebo nakrútili dva a keď ide o ostatné menšinové programy jeden festival. Žiaľ, ani na tento návrh sme odpoveď nedostali, takže i naďalej zostalo platným rozhodnutie manažmentu o prenose alebo nakrúcaní iba jedného festivalu. Tu musím pripomenúť, že v niektorých prípadoch toto rozhodnutie bolo porušené, čím boli poškodené iné programy.

Keď ide konkrétne o slovenské festivaly, o ktorých sa dnes hovorilo a ešte sa bude hovoriť, všimol som si dva zaujímavé fakty – že sa zo šiestich festivalov päť konajú v Báčke, jeden, aj to detský, v Banáte a žiaden nie v Srieme (!?). a že kultúrne stredisko báčskych Slovákov Petrovec, ktorý má aj svoj rozhlas a televíziu, nemá ani jeden festival (!?). Opytujem sa, či je reálne, že sa zo šiestich slovenských osád v Báčke v piatich usporadúva nejaký festival a v Banáte a Srieme festivalov niet? Osobne si myslím, že nie je. Čo sa stane, ak si Kovačica, Padina, Stará Pazova a iné osady s prevažne slovenským obyvateľstvom zorganizujú vlastné folklórne a detské festivaly alebo festivaly ľudovej alebo zábavnej hudby? Každá slovenská osada má svoje obyčaje, svoje zvláštnosti, čo treba pestovať, ale nie každá slovenská obec má mať vlastný festival zábavnej a festival ľudovej hudby. Neverím, že Slováci v Amerike, a nakoľko viem, je ich tam vyše milióna, majú taký veľký počet festivalov.

Čo povedať o umeleckej úrovni skladieb predvedených na menšinových festivaloch? Samotná skutočnosť, že sa dodnes napr. žiadna maďarská skladba, bez ohľadu na to, či bola predvedená na festivale alebo iba nahraná pre potreby našej fonotéky, nestala hitom ani v lokálnych rámcoch, dostatočne hovorí o ich kvalite. Zámerne som za príklad vybral maďarskú zábavnú hudbu, lebo v dávnom r. 1954 v novosadskom rozhlase bola práve po maďarsky nahraná originálna verzia známeho šlágra Čln na Tise, ktorý bol, žiaľ, aj posledným domácim hitom

spievaným v maďarčine! Odvtedy dodnes bolo veľa festivalov a nahraných na tisíce rockových piesní v maďarčine, ale žiadna sa nedožila popularity Kraljićovho evergreena. No bez ohľadu na všetko, nemôžem sa nijako vyrovnat' s touto ohromujúcou skutočnosťou, pretože viem, že i u Maďarov, i u Rumunov, i Rusínov a Slovákov sú nadaní autori. Mylná politika v našej ustanovizni, ale aj politicko-ekonomická situácia v krajine vplývali na to, že sa na Slovensko vyst'ahoval skvelý autor textov a výborný skladateľ Ladislav Čáni. O vokálnych kvalitách Slovenky Benkovej a Jany Kubečkovej môžu iba sniť mnohé známe srbské speváčky. A hitov niet.

Osobitnou kapitolou je technická úroveň všetkých menšinových, a teda aj slovenských festivalov. Najčastejšie sa pre nedostatok peňazí pre najíma nekvalitné ozvučenie s minimálnym osvetlením, takže je nemožné uskutočniť kvalitnú video alebo zvukovú nahrávku. Osobne som sa pried niekoľkými rokmi na našej televízii pozeral na snímku rumunského festivalu zábavnej hudby nahraného jednou jedinou aj to statickou kamerou.!? V období nových technológií je to nemysliteľné. Doteraz sa na ozvučenie mnohých menšinových festivalov veľmi často používalo ozvučenie RUV, ktoré nikdy nepoužívame pri aspoň trochu dôležitejších koncertoch. Taká prax sa musí prerušiť! Všetky festivaly, v realizácii ktorých sa tak alebo onak používa RUV, musia mať rovnakú, teda kvalitnú technickú oporu, kompatibilnú s naším vybavením. Z našej strany zabezpečujeme kompetentného producenta a ak organizátor žiada, tak i jeden z našich orkestrov a všetky festivaly nakrúcame na viacerých kanáloch.

Aby sa ktorákoľvek vážnejšia televízia zapojila do realizácie, presnejšie prenosu alebo nakrúcania festivalu alebo folklórnej manifestácie, jednou z najdôležitejších podmienok je adekvátny priestor a zodpovedajúca scéna. Keď ide o festivaly menšinových spoločenstiev, tie sa v najväčšom počte prípadov konajú v nezodpovedajúcich podmienkach, ich scéna sa podobá povojnovým partizánskym divadlám, v ktorých existovali iba dva scénické prvky – plátno a písmená z polystyrénu. Práve z týchto príčin sa niektoré z festivalov národnostných menšín konajú v štúdiu M Novosadského rozhlasu. Ak sa naša ustanovizeň rozhodne prenášať alebo natáčať nejaký festival, jednou z podmienok bude okolo scénografie konzultovať odborníka z RTV Vojvodiny.

Čo urobiť, aby sme menšinové festivaly pozdvihli na vyššiu, zo začiatku aspoň uspokojujúcu úroveň? Kvantita očividne nepriniesla kva-

litu. Predovšetkým ich treba vo všetkých menšinových spoločenstvách, teda i v slovenskom, redukovať na rozumnú mieru. Ako „verejný servis“ všetkých občanov Vojvodiny povinní sme sledovať najdôležitejšie politické, kultúrne, športové a iné udalosti všetkých národov, ktoré žijú vo Vojvodine. S technickými kapacitami a finančnými prostriedkami, s ktorými nakladáme, to nie je možné. Jedným z možných riešení je, aby skupina odborníkov, ktorú by utvorila Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny alebo niektorá iná slovenská inštitúcia, napr. Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, vyniesla rozhodnutie, aby slovenské národnostné spoločenstvo malo dva hudobné festivaly: festival ľudovej a festival zábavnej hudby, ktoré by sa každý rok konali v inej osade pod podmienkou, že tam existujú možnosti, o ktorých som už hovoril. Tie dva festivaly by podporovali všetky inštitúcie: lokálne, obecné, pokrajinské a republikové, i Rádiatelevízia Vojvodiny. Spoločnými silami by sme vytvorili festivaly, za ktoré by sme sa istotne nehanbili. Takáto reštrikcia by neznamerala zužovanie poľa kultúrneho pôsobenia vojvodinských Slovákov. Je zrejmé, že každá slovenská osada má mať vlastný kultúrno-umelecký spolok, ktorého prvoradou úlohou je pestovať tradičné hodnoty (hudbu, folklór, obyčaje atď.), prenášať ich z generácie na generáciu, a povinnosťou RTV Vojvodiny ako verejného servisu všetkých občanov Vojvodiny je svojím spôsobom sledovať ich prácu a tak prispievať k zachovávaniu a pestovaniu tradičných hodnôt. Všetko doposiaľ uvedené vzťahuje sa i na festivaly folklóru, ktorých je podľa mojej mienky na našej televízii priveľa, takže neprekvapujú časté konštatácie novinárov, píšucich o našich programoch, že sa v nich alebo „brnká na tambure alebo tancuje“. Z druhej strany ustarost'uje skutočnosť, že ani vojvodinskí Maďari, ani Rumuni, ani Rusíni, ani Slováci nemajú žiadny festival klasickej hudby (!?). A majú pritom toľko talentovaných detí.

Nakoniec by som chcel pozdraviť myšlienku organizovať takéto zoskupenie a poďakovať sa organizátorovi, že mi poskytol príležitosť na ňom účinkovať. Iba výmenou myšlienok a konfrontáciou ideí dosiahneme dobré výsledky.

Resumé

V úvodnej časti svojho príspevku autor podčiarkuje skutočnosť, že ako redaktor Hudobnej redakcie TV Vojvodiny bol nemilo prekvapený zistením, že v rámci hudobných programov národnostných menšín nepracuje žiaden odborník a že z týchto programov druhotriedni speváci a hudobníci „vyhnali“ skutočných umelcov všetkých troch hudobných žánrov, konštatujúc pritom, že omnoho lepšia nie je ani situácia v programoch vysielaných po srbsky. Ústrednú pozornosť v príspevku venuje národnostným festivalom ľudovej a zábavnej hudby, kritizujúc preháňanie v ich početnosti, ale aj nízku umeleckú a technickú úroveň, ako i priestory, v ktorých sa konajú, tiež scénografiu. No aj tak si myslí, že je rozhodnutie manažmentu RTV Vojvodiny o drastickej reštrikcii prenosov, resp. nahrávania týchto festivalov neprijateľné, keďže bolo motivované výlučne nepriaznivou materiálnou situáciou vojvodinskej RTV a nezohľadnilo skutočnosť, že sa hudobná časť programov v jazykoch národnostných menšín počas roka zaplňa práve skladbami z festivalov. Preto navrhuje, keď ide o slovenskú menšinu, zníženie počtu festivalov na dva (jeden festival ľudovej a jeden zábavnej hudby), ktoré by sa poriadali každý rok v inej osade, ale i zlepšenie podmienok organizácie a realizácie prenosov a nahrávania národnostných festivalov.

Biografia

Bogomir Mijatović sa narodil 11. augusta 1947 roku v Mramorku, v obci Kovin. Základnú školu vychodil v rodisku a Gymnázium Jovu Jovanovića Zmaja a VEKS absolvoval v Novom Sade. Od roku 1975 bol zamestnancom Rádio-televízie Nový Sad, kde pracoval ako redaktor a moderátor hudobno-zábavného vysielania. Redigoval a moderoval vysielania pod názvom Randevu sa muzikom, Pop ekspres, Uz svetlost ponoćne lampe. Od roku 1980 pracoval ako mimoriadny zamestnanec Televízie Nový Sad, kde redigoval hudobné vysielanie. Roku 2001 ako rozhlasový pracovník vykonáva činnosť hlavného a zodpovedného redaktora vysielania pod názvom Radio stotka. Roku 2005 publikoval Novosadskú rokopédiu, prvú encyklopédiu novosadskej rockovej hudby, za ktorú v tom istom roku získal cenu Svetozara Miletića a potom roku 2006 aj cenu Samostatných syndikátov mesta Nový Sad. Prispieval do tlačových médií (Džuboks, Dnevnik, Vzlet, Glas omladine), organizoval Mládežnícke festivaly v Subotici, BOOM festival v Novom Sade a podieľal sa na organizácii koncertov veľkého počtu renomovaných hudobných umelcov Srbska. V súčasnosti pripravuje vydanie vojvodinskej rockovej encyklopédie. Pracuje ako redaktor hudobného vysielania Televízie Nový Sad.

Bogomir Mijatović

SLOVAČKI MUZIČKO-FOLKLORNI FESTIVALI - SADAŠNOST I BUDUĆNOST

Slovački muzičko-folklorni festivali u Vojvodini sa aspekta medijske politike Radiotelevizije Vojvodine

Kada sam pre godinu i po dana preuzeo dužnost urednika Muzičke redakcije TV Vojvodine jedan od prvih poteza bio je da skeniram zatečeno stanje. Bio sam ne malo iznenađen činjenicom da su brigu o muzici na programima manjinskih redakcija vodili urednici, novinari, organizatori, producenti ili realizatori? Mnogo bolja situacija nije bila ni na programu na srpskom jeziku, mada sam u Muzičkoj redakciji zatekao četvoro zaposlenih od kojih niko nije bio angažovan na programima na jezicima nacionalnih manjina. Brend naše kuće postali su kafanski muzičari i tezgaroši koji su nastupali po kafićima i na taj način su od televizije napravili kafanu a sa programa proterali umetnike iz sva tri muzička žanra, kojih je u Vojvodini impozantan broj: Zvonko Bogdan, Đorđe Balašević, Rita Kinka, Boris Kovač, Olah Vince, Aleksandra Vrebalov, Bane Krstić, brojne rok grupe, nekoliko vrhunskih horova i drugi. No, vratiću se na tzv. II kanal RTV Vojvodine na kom se, pored ostalih, emituje i program na slovačkom, jer su u većini slučajeva problemi iste prirode.

Početkom januara ove godine na sastanku koji je inicirao Zdenko Pop, zamenik glavnog i odgovornog urednika za programe na jezicima nacionalnih manjina, a kom su prisustvovali i odgovorni urednici programa na: mađarskom, rumunskom, slovačkom i rusinskom jeziku i urednik Muzičke redakcije, sadržajno smo raspravljali o muzici na II kanalu RTV Vojvodine i o festivalima svih manjinskih zajednica, kao i o odluci menadžmenta RTV Vojvodine da se u 2008. godini prenosi ili snimi samo po jedan festival svake nacionalne zajednice. Konstatovali smo da ih Mađari i Slovaci imaju po šest, Rumuni pet, Rusini četiri, a ostali po jedan ili dva. Tražili smo odgovore na brojna pitanja: Da li je održiv toliki broj festivala? Ko to može da finansira? Da li postoje tehnički kapaciteti i finansijska sredstva u RUV-u da isprate tolike manjinske festivale? Da li postoje minimalni tehnički uslovi za održavanje svih tih festivala?

Da li postoji dovoljan broj kvalitetnih kompozitora, aranžera, tekstopisaca i izvođača za toliki broj festivala a da se sve to ne pretvori u „Putujući cirkus“? Kakav je umetnički nivo tih festivala? Neki festivali imaju višedecenijsku tradiciju a s pravom se može postaviti pitanje koliko je pesama sa istih nastavilo da živi? Da li i koliko treba podržavati pojedine festivale samo zbog činjenice što imaju višedecenijsku tradiciju? Da li ih treba podržavati i održavati samo zbog toga što su naši – vojvođanski, mađarski, slovački, rumunski, rusinski...? Ta dilema prisutna je i kada je reč o srpskim festivalima, napr. o zrenjaninskom festivalu Sunflower, jedinom zabavno-muzičkom festivalu u Vojvodini. U konkretnom slučaju smatram da ne treba održavati u životu nešto što je od samog početka, iz više razloga, bilo osuđeno na propast i čiji je kraj neminovan.

Na već pomenutom sastanku održanom početkom januara ove godine, između ostalih doneta je i odluka da o kompletnom muzičkom programu na oba kanala RTV Vojvodine brigu preuzme Muzička redakcija TV Vojvodine. Na istom sastanku doneti su zaključci da:

- osim romske, ukrajinske, hrvatske, bunjevačke i makedonske, ostale manjinske zajednice imaju preveliki broj festivala,
- da se neki od festivala iste manjinske zajednice sadržinski podudaraju,
- da je umetnički nivo u većini slučajeva na niskom ili relativno zadovoljavajućem nivou,
- da su uglavnom na veoma niskom tehničkom nivou,
- da se u većini slučajeva održavaju u neadekvatnim prostorima.

Već pomenuta odluka menadžmenta RTV Vojvodine o drastičnoj restrikciji prenosa, odnosno snimanja festivala nacionalnih manjina motivisana je isključivo lošom materijalnom situacijom naše kuće, odnosno slabom naplatom pretplate. Imajući u vidu tu činjenicu s jedne strane, ali i drugu – da se muzički deo programa na jezicima nacionalnih manjina tokom godine popunjava upravo kompozicijama sa festivala, zaključili smo da je odluka menadžmenta o drastičnoj restrikciji prenosa ili snimanja festivala nacionalnih manjina neodrživa i predložili da se što pre upriliči sastanak s menadžmentom radi iznalaženja najboljeg rešenja. Pošto nismo dobili odgovor niti održali zajednički sastanak, ponovo smo se sastali pomoćnik glavnog i odgovornog urednika za programe nacionalnih manjina, odgovorni urednici manjinskih redakcija i urednik Muzičke

redakcije, pre toga lično sam obavio konsultacije s kolegama muzičkim urednicima iz Radio Novog Sada, jer u Muzičkoj redakciji TV Vojvodine ne postoje muzički urednici za programe na jezicima nacionalnih manjina (!?), i predložili kompromisno rešenje – da za potrebe programa na mađarskom, slovačkom, rumunskom i rusinskom ove godine prenosimo i snimimo po dva, a za ostale manjinske programe po jedan festival. Nažalost, ni na ovaj predlog nismo dobili odgovor tako da je i dalje ostala na snazi odluka menadžmenta o prenosu, odnosno snimanju po jednog festivala. Moram da napomenem da je u nekim slučajevima ta odluka prekršena, čime su oštećeni drugi programi.

Kada je reč konkretno o slovačkim festivalima, o kojima je danas bilo i biće još reći, primetio sam dve zanimljive činjenice – da se od njih šest pet održavaju u Bačkoj, jedan, i to dečji, u Banatu, i nijedan u Sremu (!?); i da kulturni centar bačkih Slovaka Bački Petrovac, koji ima i radio i televiziju, nema nijedan festival (!?). Da li je realno da se u pet od šest slovačkih mesta u Bačkoj održava po neki festival, a da ih u Banatu i Sremu nema? Lično mislim da nije. Šta će se desiti ukoliko Kovačica, Padina, Stara Pazova i druga mesta s pretežnim slovačkim življem odluče da pokrenu svoje folklorne i dečje festivale ili festivale narodne ili zabavne muzike? Svako slovačko mesto ima svoje običaje, ima svoje posebnosti i to treba negovati, ali svako slovačko mesto ne treba da ima svoj festival zabavne i svoj festival narodne muzike. Sumnjam da Slovaci u Americi, a koliko sam upoznat tamo ih ima preko milion, imaju ovoliki broj festivala.

Šta reći o umetničkom nivou kompozicija izvedenih na manjinskim festivalima? Sama činjenica da do danas napr. nijedna mađarska zabavna kompozicija, svedeno da li je izvedena na festivalu ili je samo snimljena za potrebe naše fonoteke, nije postala hit ni u lokalnim okvirima, dovoljno govori o njihovom kvalitetu. Namerno sam uzeo za primer mađarsku zabavnu muziku jer je davne 1954. godine u Radio Novom Sadu upravo na pomenutom jeziku snimljena originalna verzija čuvenog šlagera „Čamac na Tisi“, što je, nažalost prvi i poslednji domaći hit pevan na mađarskom! Od tada do danas bilo je mnogo festivala i snimljeno je na hiljade pop pesama na mađarskom, ali nijedna nije doživela popularnost Kraljićevog evergrina. Bez obzira na sve, ne mogu da se pomirim s tom poražavajućom činjenicom jer znam da i kod Mađara, i kod Rumuna, i kod Rusina, i kod Slovaka postoje talentovani autori. Pogrešna politika u našoj kući, ali i političko-ekonomska situacija u zemlji uticale su da se u

Slovačku odseli briljantan tekstopisac i odličan kompozitor Ladislav Čanji. O vokalnim kvalitetima Slovenke Benkove i Jane Kubečkove mogu samo da sanjaju mnoge poznate srpske pevačice. A, hitova nema.

Posebna priča je tehnički nivo svih manjinskih, pa i slovačkih festivala. Najčešće se zbog besparice iznajmljuje nekvalitetna ozvuka s minimumom rasvete tako da je nemoguće dobiti kvalitetan video i audio zapis. Lično sam pre nekoliko godina na našoj televiziji gledao snimak rumunskog festivala zabavne muzike snimljen sa jednom jedinom i to statičnom kamerom!? U vreme novih tehnologija to je nezamislivo. Do sada se za ozvučevanje mnogih manjinskih festivala veoma često koristilo ozvučenje RUV-a koje mi inače nikada ne koristimo za iole ozbiljnije koncerte. S tom praksom se mora prekinuti! Svi festivali u čijoj realizaciji na ovaj ili onaj način učestvuje RUV moraju da imaju istu, dakle kvalitetnu tehničku podršku kompatibilnu s našom opremom. S naše strane obezbeđujemo kompetentnog producenta i, ukoliko se zahteva, jedan od naših orkestara, a sve muzičke festivale snimamo višekanalno.

Da bi se bilo koja ozbiljnija televizija uključila u realizaciju odnosno prenos ili snimanje nekog festivala ili folklorne manifestacije, jedan od najbitnijih uslova je adekvatan prostor i odgovarajuća scena. U najvećem broju, kada govorimo o festivalima manjinskih zajednica, isti se održavaju u neodgovarajućim uslovima, a scene liče na poratna partizanska pozorišta u kojima su postojala samo dva scenska elementa – platno i slova od stiropora. Upravo iz tih razloga neki od festivala nacionalnih manjina održavaju se u Studiju M Radio Novog Sada. Ukoliko naša kuća odluči da prenosi ili snima neki festival, jedan od uslova je da se oko scenografije konsultuje stručno lice iz RTV Vojvodine.

Šta učiniti da manjinske festivale podignemo na viši, za početak zadovoljavajući nivo? Kvantitet očigledno nije doneo kvalitet. Najpre ih u svim manjinskim zajednicama, pa i slovačkoj, treba svesti na razuman broj. Kao javni servis svih građana Vojvodine mi smo dužni da pratimo najvažnija politička, kulturna, sportska i ostala dešavanja svih naroda koji žive u Vojvodini, ali je to s raspoloživim tehničkim kapacitetima i finansijskim sredstvima nemoguće. Jedno od mogućih rešenja je da ekipa stručnjaka koju bi formirao Slovački nacionalni savet ili neka druga slovačka institucija napr. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, donese odluku da slovačka nacionalna zajednica ima dva muzička festivala: festival narodne i festival zabavne muzike, koji bi se svake godine

održavali u drugom mestu, pod uslovom da postoji logistika o kojoj sam već govorio. Iza ta dva festivala trebale bi da stanu sve institucije: i lokalne, i opštinske, i pokrajinske, i republičke i Radiotelevizija Vojvodine. Zajedničkim snagama napravili bismo festivale kojih se sigurno ne bi stideli. Ova restrikcija nikako ne bi značila sužavanje polja kulturnog delovanja vojvođanskih Slovaka. Naravno da je potrebno i poželjno da svako slovačko mesto ima svoje kulturno-umetničko društvo, čiji je prevashodni zadatak da neguje tradicionalne vrednosti (muziku, folklor, običaje itd.), da ih prenosi s generacije na generaciju, a obaveza RTV Vojvodine kao javnog servisa svih građana Vojvodine je, da prati njihov rad i na taj način pomogne očuvanje i negovanje tradicionalnih vrednosti. Sve do sada navedeno odnosi se i na festivale folkloru, kojih je po mom mišljenju mnogo na našoj televiziji tako da ne čude česte konstatacije novinara koji pišu o našim programima da se na njima ili „tambura ili igra“. S druge strane zabrinjavajuća je činjenica da ni vojvođanski Mađari, ni Rumuni, ni Rusini, ni Slovaci nemaju nijedan festival klasične muzike (!?), a imaju toliko talentovane dece?

Na kraju bih hteo da pozdravim ideju da se upriliči jedan ovakav skup i zahvalim organizatoru što mi je pružio priliku da na njemu učestvujem. Samo razmenom mišljenja i sučeljavanjem ideja doći ćemo do dobrih rezultata.

U uvodnom delu ovog teksta autor ističe činjenicu da je odmah, čim je postao urednik Muzičke redakcije TV Vojvodine, bio neprijatno iznenađen time što u okviru muzičkih programa nacionalnih manjina ne radi ni jedan stručnjak i što su iz ovih programa drugorazredni pevači i muzičari „proterali“ prave umetnike sva tri muzička žanra. Glavnu pažnju u tekstu posvećuje festivalima narodne i zabavne muzike nacionalnih manjina kritikujući preterivanja u njihovoj brojnosti i njihov nizak umetnički i tehnički nivo, kao i prostore u kojima se održavaju, pa i scenografiju. Međutim, uprkos tome smatra da je odluka menadžmenta RTV Vojvodine o drastičnoj restrikciji prenosa ili snimanja ovih festivala neprihvatljiva jer je bila motivisana isključivo lošom materijalnom situacijom vojvođanske

RT a prenebregnuta je činjenica da se muzički deo programa na jezicima nacionalnih manjina tokom godine popunjava upravo kompozicijama sa festivala. Zbog toga predlaže poboljšanje uslova organizacije i realizacije prenosa i snimanja festivala nacionalnih manjina i kompromisno rešenje u vezi sa njihovom brojnošću (u okvirima slovačke nacionalne manjine predlaže dva festivala – jedan narodne i jedan zabavne muzike, koji bi se organizovali svake godine u drugom mestu).

Biografija

Bogomir Mijatović je rođen 1947. godine u Mramorku, opština Kovin. Prvu emisiju u Radio Novom Sadu uradio je 1968. godine a od 1975. godine radi u RTV Novi Sad kao muzički urednik – voditelj u Redakciji zabavne muzike. Uređivao je i vodio emisije: Randevu sa muzikom, Pop ekspres i Uz svetlost ponoćne lampe. Od 1980 honorarno radi u TV Novi Sad, a tokom devedesetih u dva navrata bio je urednik Muzičke redakcije u TV Novi Sad. Od 2001 do oduzimanja frekvencije bio je glavni i odgovorni urednik Radio Stotke, posle čega je ponovo počeo sa radom u televiziji, kao urednik Muzičkog programa. Godine 2005. objavio je prvu enciklopediju novosadske rok scene NS rokpedija. Iste godine dobio je nagradu za publicistiku „Svetožar Miletić“, a 2006. povelju Samostalnog sindikata grada Novog Sada za postignute rezultate u radu i stvaralaštvu. Autor je tekstova za Džuboks, Dnevnik, Vzlet i Glas omladine. Tokom sedamdesetih i osamdesetih s kolegama iz redakcije uređivao je i organizovao omladinske festivale u Subotici, kao i veliki broj koncerata (Đ. Balaševića, Z. Čolića, D. Topića, D. Mlinareca i dr.). Trenutno radi na izdavanju prve vojvođanske rok enciklopedije.

Martin Urban

ĽUDOVÁ KULTÚRA NA DOLNEJ ZEMI MÁ OSOBITÝ CVENG

Dolnozemska tradična ľudová kultúra má dispozície, ktoré by mohli závidieť mnohé tradičné prostredia Slovenska. Pokiaľ sa jedná o kultúru národa, je dolnozemska klenotnica ďalším regiónom Slovenska. V tom ohľade by sa k nej aj zo strany Slovenska malo pristupovať. Tento fakt sa snažíme zohľadňovať aspoň v prezentácii Vojvodinských tradícií v malom, v umeleckom školstve konzervatórií, VŠMU, Tanečných domoch. Tiež sa snažíme apelovať na festivalové štruktúry, aby vo väčšej miere prezentovali vojvodinskú, chorvátsku, rumunskú a maďarskú krajaniskú kvalitu. Je jedinečná, ale málo komu zo Slovákov je jasné v čom. Všeobecný omyl vnímať krajanov ako celok, sa dá vyvrátiť iba trpezlivou a čo najúčinnejšou prezentáciou svojeti. Tej ozajstnej, nie naučenej alebo napozeranej zo Slovenska. Samozrejmosťou by malo byť, aby v každej kategórii (re)prezentácie dolnozemskej kultúry dominovala kvalita. Vtedy je možné zaujať odborníkov aj nadšencov, vo folklóre „odborných“ laikov- folkloristov na festivaloch a širokú verejnosť. Kolektívy zaoberajúce sa národnou tradičnou kultúrou dolnej zeme majú vo väčšine prípadov porovnateľnú pozíciu ako folklórne skupiny a amatérske súbory v regiónoch Slovenska. V Maďarsku je „súboristická“ tradícia pestovaná oveľa dlhšie ako inde a odzrkadľuje sa to aj v systéme práce kolektívov. Na druhej strane, vojvodinské spolky balansujú na pomedzí skupín a mládežníckych súborov. V Rumunsku je súborová tradícia v podstate nová (Sálašan, Cerovina), aj keď organizovaná ochotnícka činnosť má svoje korene v časoch aktívnych učiteľov. Tu išlo skôr o spevácke aktivity, „poloprofesionálne“ kapely na vzor rumunských formácií a kde tu o rekonštrukciu zvykoslovía z Bihoru. Po vzore vojvodinských speváckych prehliadok sa vytvorila nadlacksá súťaž na vzor pivnickej. To malo motivačný rozmer na sólové spievanie. A opodstatnenie silných sprievodných kapiel. V podstate orchestrov, ktoré posúvali možný „autentický“ doprovod do vysokej štylizácie „štúdiových“ dispozícií.

V Chorvátsku je to záležitosťou 4 obcí, kde je čitateľný vplyv „domáceho“ prostredia. Vďaka silným osobnostiam vo vedení tamojších spolkov a čiastočným návratom študentov zo Slovenska sa objavujú prvky

implantácie slovenských pohybových slovníkov. Čiastočnou výnimkou je Ilok. Našťastie sú to iba akési pokusy spestriť „to svoje“ v záujme zábavy členov skupín. Samozrejme s generačnými výmenami (a teda kolektívnym vedomím a skúsenosťou) sa tieto impulzy objavujú opakovane. Dôležité ale je zamerať sa na kvalitné pochopenie, prezentovanie a predovšetkým novodobé tradovanie domácej kvality. Na toto sú rôzne postupy, špecifické pre miestne podmienky spolkov. Napriek tomu sa pokúsím vyextrahovať niektoré možnosti, o ktoré sa pri napĺňaní cieľu dá oprieť.

Vstupné dispozície

Rozlišujem tieto základné stupne:

1. tradovaním sa dodržala kontinuita vedomostí a okrem muzikantskej a prirodzene speváckej roviny, je živá aj tanečná pôvodná kultúra,
2. tanečná kultúra je viac v rovine výmyslu, prípadne prevzatej kultúry - paškvil, mix všetkého okolo, prípadne to naše „vylepšené“ slovenským tancom z rôznych možných zdrojov (semináre v širšej minulosti, zhliadnuté, prípadne zaznamenané festivaly na Slovensku, hosťujúci choreograf a posun jeho tvorby...),
3. absencia tanečnej kultúry (z pôvodiny), absencia tanečnej zložky (z rôznych dôvodov), prípadný problém kreatívneho jedinca (pedagóga, choreografa, vedúceho...).

Najlepší prípad odzrkadľuje prvý stupeň. Okrem javiskového prevedenia by sa mali domáci usilovať oživiť tento rozmer aj v zábave súčasnej spoločnosti. Pretože to je jediná cesta ako sa vyhnúť tomu, aby náš folklór nebol iba pre úzku skupinu špecialistov. A to už je výzva. „Konzumná kultúra“ podlieha nespočetným módnym vplyvom (nielen západnej masovej populárnej expanzii). Zachovať exkluzivitu, výnimočnosť a teda aj pozíciu obľúbenosti v ktorejkoľvek bežnej spoločnosti sa zdá skoro nemysliteľné. Ale rodinné obradové a zábavné príležitosti, k tomu aj vedomá edukačná činnosť v nižších vekových stupňoch, s následným využitím na verejných zábavách, dáva priestor na reinkarnáciu žánru.

V prípade, že máme k dispozícii živú tradičnú tanečnú kultúru, netreba zabúdať aj na jej archiváciu. Takáto pozitívna situácia sa nemusí udržať sústavne. Pamätáme si stavy, keď sa so silnou generáciou stráca aj vedomosť a teda schopnosť kvalitnej improvizáčnej interpretácie. Okrem všeobecných záznamov choreografií z rôznych prehliadok, je dôležité

zameriť sa na analýzu jednotlivých tancov, rôznych osobností a to opakovane. V improvizácii je každý jeden moment originálny a jednorazový záznam nám nemusí poskytnúť celý motivický rozmer tanečnej klenotnice. Na toto narážame v materiáloch zo Slovenska a vznikajú až dogmatické hádky (skoro humorné), ako sa to má alebo nemá tancovať. Pritom sa akosi pozabúda, že momentálna situácia, vonkajšie vplyvy, nálada, vek, zdravie, hladina a podobne ovplyvnili toho ktorého tanečníka na zázname. Preto je potrebných viacero porovnateľných variant, kde sa už dá empiricky extrahovať model, s ktorým ale samozrejme možno ďalej pracovať (rozvíjať motivický slovník, využívať štylizáciu bez porušenia základných znakovostí, preniknúť do hlbšej podstaty a vedomosti...) Dobrým overovacím postupom správnosti a schopnosti je učiť to čo vieme ďalších tanečníkov a takto si sprostredkovať možnosť porovnania. Má to dva efekty. Prvý je potreba tanečnej sebaanalýzy, druhý je rozvoj pedagogických schopností. Sekundárne sa vykryštalizuje efektívnosť tejto činnosti a z toho vyplývajúca potreba rozvíjať sa vedomostne, osobnostne a technicky (dispozične).

K druhému prípadu treba povedať len toľko: Nikomu nemožno rozkázať čo má a musí. Všeobecne ale platí, že kvalita sa vždy ukáže v dobrom svetle a výsledok postavený na pôvodných hodnotách má dlhšiu životnosť. Efekt často vyplýva z dispozície, so žiadosti rozširovať svoje možnosti. Ale precízna selekcia vyjadrovacích prostriedkov, miera a cit pre diváka sú rozhodujúce. A potom je to otázka dopytu. Pre koho to robíme? Predovšetkým pre jednotlivcov v kolektíve. Keď ale ide kolektív na verejnosť (aj odbornú) prichádza rozmer zodpovednosti. Lepšie je mať vyspelých interpretov, skvelú kapelu a kostýmové vybavenie. Ešte lepšie je mať vlastných, vychovaných ľudí v tejto pozícii. A najlepšie je byť majstrom vo všetkých štylizračných mierach. To nie je také jednoduché a preto sa začína pracovať s požičanou hudbou, speváčkou, tanečníkom... čo si samo o sebe ďalej vyžaduje obhájiť, zaujať, udržať, ponúknuť niečo, čo ich posunie. Samozrejme nejaký ten zájazd. A vzhľadom na systém delegovania z prehliadok a častej reciprocity so zahraničnými kolektívami sa stávame „reprezentantmi“, kde už vážne treba vedieť urobiť šou, zabaviť ľudí, ponúknuť umeleckú kvalitu. Sprostredkovať etnografickú hodnotu, vedieť naučiť originál ako reprezentačnú vzorku. Zaimprovizovať na tanečnej škole. A nehanbiť sa prísť domov.

Jednoduchšie to majú tí, čo sa na nič nehrajú a vedia. Tlieska im aj odborník, aj divák. Prirodzene a spontánne, pretože niekedy menej je viac. Určite.

V treťom prípade sa treba vpracovať a po prípade požiadať kompetentných o pomoc. Všeobecne platí, že treba podchytiť mládež alebo deti. Systematická výchova už v prvom stupni školy, kde sa formuje osobnosť. To je neľahká úloha, s tým sa boríme všetci. Klobúk dolu pred tými, čo dokážu deti motivovať a udržať ich aj na dlhšej trati. Všeobecne platí, že na deti musí byť buď skúsený pedagóg, alebo nadšenec ochotný obetovať seba a nečakať odmenu. Podľa možnosti odborník s praxou a s názorom. Schopný sústavného vývoja. Podpora „zhora“ je pre systematickosť nevyhnutná. Aj ekonomický rozmer, pretože toto je práca na celý úväzok, aj keď často popri inom zamestnaní. To nie je len o jednom dni v týždni. Pedagogika, kreativita, manažment, marketing, psychológ, náhradný rodič... V horšom prípade kostymér, šofér, výkonný umelec.

Dostávame sa ku problému odbornosti. Človek nemusí byť etnológ aby sa zorientoval v pôvodine. Využívajme tých, ktorí sú kompetentní, kompletizujme vedomosti a zaznamenávajme zvyšné klenoty pre dnešok aj budúcnosť. Nie je potrebné byť „školovaný“, aj keď to nie je na škodu. Väčšina kompetentných ľudí je medzi zrelými jedincami. A tu je často nepreberné a nezmapované množstvo informácií. Mnohé zdanlivo nesúvisia s predmetom nášho záujmu, ale vytvárajú mu rámec. A čím hlbšie sa v ňom pohybujeme, tým bližšie sa dostávame k možnosti pochopiť podmienky, za ktorých sa spevná, hudobná, výtvarná, zvykoslavná, obradová a tanečná kultúra vyvíjala, napríklad:

- religionistika silne, skoro dominantne ovplyvnila tradičnú ľudovú kultúru,
- vplyv okolitých (alebo dominantnej) kultúr sa zásadne prejavuje v zábavných formách,
- tranzitná lokalizácia prináša nové vplyvy a kultúra „migruje“,
- dobrým príkladom sú sezónne a nádenné roboty,
- naopak uzavreté lokality si dlhšie udržujú svoju čistotu a archaickosť,
- sociálna pozícia je tak isto determinujúca, napríklad spoločenské postavenie, majetok, rodinná tradícia,
- vzdelanostná úroveň (učiteľ, farár, navráťivší študenti, remeselníci),
- oblečenie zásadným spôsobom ovplyvňuje možnosti pohybu a spoločenského styku,
- konvencie v dedinskej spoločnosti,
- obradové tradície jednotlivých rodín sa môžu veľmi líšiť,

- ak bola v dedine, prípadne okolí dobrá kapela (a aj odkiaľ bola), boli aj dobré zábavy a teda viac príležitostí. To podmieňuje aj kvalitu tanečných a iných prejavov,
- priestor na spoločenské stretnutia (zábavy), podpora obce, fary...
- výnimočné tanečné osobnosti, prípadne ich dostatok sú nasledovania hodným príkladom,
- dejinné, politické, hospodárske vplyvy môžu zásadne ovplyvniť miestnu kultúru.

A mnohé iné súvislosti. Keď sa v tomto primerane orientujeme, nepociťujeme vytrhnutosť z kontextu. Tvorba a činnosť kolektívov sa pohybuje na hrane nevedomosti. Veci, ktoré sa v minulosti považovali za samozrejmé, tie o ktorých sa v postate ani veľmi nehovorilo, lebo ich každý vedel, sa už o dve – tri generácie strácajú. A to je strata koreňov. Aspoň raz za čas sa treba započúvať do rozprávania skúsených a starších. Je to veľmi motivujúce.

Tvorba je v zásade záležitosťou jednotlivca, takže je nutne subjektívna. Ale pri tvorbe režiséra (v tomto prípade je to proti pojmu divadelný režisér trochu nadsadené, skôr sa to blíži ku pozícii aranžéra-organizátora) alebo choreografa (čo býva často pedagóg s tvorivými dispozíciami, prípadne tanečník-choreograf z núdze) je dominantný fakt závislosti od kolektívu ako napĺňača umeleckého zámeru. Popíšme si ideálnu situáciu:

– nachádzame sa v prostredí so živou tradičnou kultúrou. To znamená, že na zábavách sa ešte tancujú spoločenské tance zachovávajúce znaky pôvodných – ľudových typov charakteristických pre danú lokalitu (obec). Najčastejšie sa využívajú v rodinných tradíciách (svadby, dospelévanie a s tým spojené oslavy, krsty a kary a pod.) a širších spoločenských príležitostiach. Takže v konečnom dôsledku je interpretačný potenciál (tanečníci vedia tancovať pôvodné tance) živý a dostatočný. Tu nastáva moment povyšovania konzumnej – spoločenskej vedomosti na odbornú. Tanečník na zábave musí vedieť tancovať, robiť šou pre najbližšie okolie, ale hlavne sa sám zabávať. Takže nie je ničím obmedzovaný. Na rozdiel od tanečníka-odborníka, ktorý musí zvládnuť úplne nové požiadavky.

Práca v kolektíve a na scéne má svoje špecifiká. Analyzujme ich trochu.

Aj na scéne ide o zábavu jednotlivca. Lenže v oveľa väčšej miere ide o zábavu, prípadne zaujatie adresáta – diváka. Čokoľvek je inscеноvané - to znamená na scéne, podlieha zákonitostiam divadla. Hráme pre diváka. V akomkoľvek prostredí. Takže sa snažíme nadviazať vzájomnú komunikáciu, vzťah, prúd energie, vytvorenie fiktívneho – nereálneho časopriestoru a teda magična. A aby nám to divák „zhltol“, musíme byť presvedčiví. Uveriteľní. Ozajstní. Inakšie sa na nás priaznivci iba radi pozrú, ale nevtiahneme ich do vzťahu. A nevytvorí sa spätná väzba.

Dôležitým faktorom je inscenačná platforma. Ak hráme na bežnom javisku smerom na diváka („kukátkové“ javisko- princíp televízoru), platia iné pravidlá ako keď je divák okolo nás, prípadne medzi nami. Väčšinou sme zvyknutí byť na javisku spolu s kapelou otočení na divákov v hľadisku. Je zrejme, že ide o dištančný pomer a preto musíme maximálne využívať dostupné prostriedky na vytvorenie väzby. Ide o dynamiku hudby a pohybu, prácu s priestorom v troch rozmeroch (šírka a hĺbka sú využiteľné maximálne nakoľko je to plocha javiska, ale vertikála je obmedzená gravitáciou, takže sa s ňou veľmi nenarába). A predovšetkým ide o emóciu. Teda prácu s emóciou diváka. Na diváka pôsobia tri faktory, tri vnemy. Po prvé je to zrak – vizuál toho, čo vidí je vyvážené s účinkom toho, čo počuje. Druhý je sluch. Tretí a asi najdôležitejší faktor, ktorý je v princípe podmienený tým, čo vidí a počuje, je napätie. Princíp gradácie a napätia na javisku priamo vplýva na celkovú emóciu adresáta a on, hoc aj podvedome, reaguje. Pokiaľ sa vec darí, vytvára sa väzba a často sa cyklí – princíp spätnej väzby, ktorá sa využíva hlavne v divadle. V tanci, speve a hudbe sa zachováva primárny stupeň – akcia – reakcia. Ale málokedy ho máme možnosť priamo korigovať, prípadne improvizácie – impulzívne reagovať. Preto je dôležité s týmto najpriamejším efektom scénickej prezentácie kalkulovať vopred. Ak sa v tvorbe tento rozmer zohľadní, vytvorí sa vopred priestor na komunikáciu a možné korekcie. Prípadne, ak sa po generálkovaní zistí, že k takýmto reakciám dochádza, treba to využiť. A tým zvýšiť hodnotu toho, čo na scéne robíme. Ak sme v situácii, že divák je okolo nás alebo medzi nami (asi iba v prípade exhibičnej zábavy), odpadá rozmer premyslenosti a zvýrazňuje sa potreba pohotovosti a flexibility na podnet. Tomuto rozmeru sa zatiaľ venovať nebudeme.

Vráťme sa k situácii disponovaných tanečníkov laikov. Vedia tancovať, majú znalosť ako sa to robí na zábave, majú sluch (hudobný aj rytmický) a telo bez ortopedických obmedzení (80 % mladých ľudí

trpí čiastočnými deformáciami chrčtice a nesprávnym používaním bedier pri chôdzi a teda aj pri tanci). Latentná, intuitívna schopnosť tancovať je v každom z nás. Je to genetická záležitosť a tanec sprevádza ľudskú civilizáciu od jej zrodu a uvedomenia si potreby prejavovať emócie (totemové tance plodnosti, kmeňa, vzývanie božstiev, radosť z úrody a dobrého lovu, jednoduchá zábava každého druhu).

V momente pokusu o organizovaný pohyb často dochádza k paradoxu. To, čo spontánne človek urobí bez väčších problémov, sa po analýze krokov, partneriny a pustení hudby stáva problémom. Zafungujú bloky. Je to prirodzené. Človek je v podstate empatická bytosť a motorika tela reaguje na podnety spontánne. Pri tanci (väčšinou s pocitom radosti) sa k tomu pridávajú podporné faktory a chémia tela (adrenalin, endorfín a pod.). Zvyšuje aktivitu a pružnosť organizmu (mozog a telo sú v excitovanom stave) a veci fungujú skoro samy.

Keď však zapracuje riadený – kontrolovaný rozmer, proces sa spomaľuje. Vizuálny vnem pri odpozorovaní (napríklad pedagóga alebo iného tanečníka) musí prejsť fázou analýzy, uvedomenia si pohybu, pokynom mozgu pre motorickú sústavu – telo a reakciou svalov a šliach na impulz. A to sa ešte väčšinou vytratí prirodzená schopnosť spojovacích a preparačných pohybov a vzniká pocit chaosu a námahy. Telo a mozog sa rýchlo unavia, celkové sústredenie sa znižuje. Na jeden správny pohyb pripadajú 3 zbytočné. Ťažký proces.

Ako vo všetkom, aj tu sa postupne cvičením dosahuje schopnosť zjednodušiť proces na automatiku, až do majstrovskej úrovne. Sú tanečníci, o ktorých v tomto zmysle kolujú legendy (Stano Marišler, Peter Mezei, Vlado Michalko...). Až po odstránení nadbytočných pohybov a napätia sa dostávame k ukludneniu a objaveniu princípu. Od tohto momentu je to už pomerne jednoduché, pretože v ľudovom tanci platia opakované štruktúry na rovnakom základe pérovania, rytmu, partneriny, napätia.

Tento proces je často namáhavý fyzicky aj psychicky. Zvlášť pre pedagóga. Spontánnosť a empatická schopnosť tanečníkov sa dá podporiť dobrou náladou, dobrou psychológiou kolektívu, odstránením dekadentnej potreby súťažiť a jemnou podporou zdravej rivality (vo vyrovnanom kolektíve), odstránením hierarchizmu skúsenejších, flexibilitou na individualitu každého interpreta. Každý má iný spôsob spracovania,

inú časovanosť. Nieкто chytá rýchlo, ale si nezapamätá materiál, častejší je prípad dlho - ale dlhodobo. Schopnosť „chytat“ sa dá cvičiť. Rozvíjať. Analýza je jedna z najdôležitejších potrieb pri tanci.

Keď nám po takejto lekcii nieкто ostal k dispozícii (20 % odpad býva pravidlom), môžeme pristúpiť k pochopeniu toho, čo chceme spolu dosiahnuť. Už máme nástroje, teraz ich treba naladiť a zladiť.

Tieto faktory by mal pedagóg, prípadne choreograf pracujúci na tvorbe, či vedení kolektívu poznať, ovládať. Mnohé sú záležitosťou skúseností, niektoré empatie. Vždy však platí, že naviazaním dobrého vzájomného vzťahu sa proces uľahčuje a zrýchľuje.

Ponúkol som náčrt tém na odbornú diskusiu pre praktikov, aj budúcich tvorcov a pedagógov. Všeobecne platí, že výborní interpreti sa neskôr stávajú lídrami svojich kolektívov. Aj preto ponúkam niekoľko podnetov na zamyslenie sa, sebaanalýzu a pomôcok ako efektívnejšie dosiahnuť výsledok. Je veľa tém, na ktorých sa dá podobným spôsobom rozvíjať rozprava. Patria sem napríklad: tanečná - ľudská osobnosť, systém práce s kolektívom, príprava vystúpenia, dramaturgia – dôležitý moment v tvorbe a ďalšie. Nie je na to však priestor v tomto príspevku. Skôr v nočných rozhovoroch zainteresovaných na Seminári každoročne organizovanom v Petrovci. Bude zaujímavé vypočuť si myšlienky ľudí z vojvodinskej praxe.

Možno to prinesie ďalšiu motiváciu ku snahe uchovať a rozvíjať to nádherné kultúrne bohatstvo Dolnej zeme, ktorej som hlbokým obdivovateľom.

Resumé

Autor analyzuje prácu hudobno-tanečných súborov na Dolnej zemi a komparatívnym prístupom hodnotí tendencie týchto súborov, keď ide o stupeň využívania pôvodných či prebratých folklórnych prvkov. Je zástancom tézy, že je potrebné tradovaním dodržiavať kontinuitu vedomostí a preto je dôležitá archivácia, ktorá by predpokladala všeobecné záznamy, záznamy choreografií z rôznych prehliadok, tancov rôznych osobností a pod. Výsledok postavený na pôvodných hodnotách má dlhšiu životnosť a v súvislosti s týmto tvrdením autor sa kriticky zmieňuje o takých postupoch, ktoré nevhodným spôsobom importujú prvky zo Slovenska a vytvárajú neprirodzené formácie. Vrátiť sa k pôvodnosti znamená skúmať okolie a pochopiť podmienky, za ktorých sa spevná, hudobná, výtvarná, zvykoslovná, obradová a tanečná kultúra vyvíjala. Zároveň sa autor zmieňuje aj o tanci ako geneticky vrozenom fenoméne, ktorý je potrebné kultivovať, aby sa dosiahla dôverná interpretácia toho, čo je pôvodné a človeku prirodzené.

Rezime

Autor teksta analizira rad muzičkih i igračkih ansambala sa tzv. Donje zemlje i komparativnim pristupom vrednuje njihov rad u smislu upotrebe izvornih, odnosno preuzetih folklornih formi u svojim programima. Zastupa stanovište da je putem tradicije potrebno održati kontinuitet saznanja i zbog toga je važno, da se arhiviraju razne koreografije zabeležene na raznim događajima, da se zabeleži rad stručnjaka iz ove oblasti i sl. Rezultat koji se bazira na izvornim vrednostima duže traje, te se u ovom kontekstu autor kritički odnosi prema takvim postupcima koji na neadekvatan način importuju folklorne forme iz Slovačke u izvorne forme vojvođanskih Slovaka i stvaraju neprirodni spoj. Povratak izvornim formama znači istraživanje okoline i shvatanje uslova pod kojima je pevačka, muzička, folklorna, slikarska i druga tradicija bila stvarana. Ujedno, autor analizira i ples kao genetski urođen fenomen, koji je potrebno negovati i kultivisati, kako bi se postigla dosledna interpretacija onih formi koje su u suštini izvorne i za čoveka prirodne.

Biografia

Mgr.art. Martin Urban je narodený 22. 5. 1972 v Leviciach, na Slovensku. Po ukončení gymnázia v rodisku sa zapísal na STU v Bratislave (1990 – 1992) a potom aj na VŠMU (Bratislava), kde roku 1998 absolvoval choreografiu ľudového tanca. Pôsobil v amatérskych folklórnych súboroch ako je Vatra (Tlmače), Poľana (Zvolen), Dudváh (Trnava), Dúbrava (Prešov), Folkus (Bratislava), DFS Čechinka (Bratislava), Salašan (Nadlak), Limbora (Praha), Li Tchena Liége (Belgicko), Morena (Londýn), Konzervatórium J. L. Bellu (Banská Bystrica) a mnohých iných. Bol trénerom a prednášateľom početných metodických školení a seminárov doma a v zahraničí a režisérom významných festivalov na Slovensku, akými sú: Detva, Východná, Myjava, Terchová, Hrušov, Tlmače. Spolupracoval s profesionálnymi telesami ako je SĽUK, VFS Jánošík (od 2002. do 2007. roku umelecký šéf, 2008. externý choreograf), Štátna opera v Banskej Bystrici a bol členom kultúrno-umeleckých projektov Klenotnica, Pastierska nálada, Princess – muzikál na motívy kórejskej legendy, Keď v máji sú Vianoce – charitatívny muzikál pre integrované deti a i. Súčasne pôsobí na Konzervatóriu J. L. Bellu, kde je vedúcim Tanečného odboru a na Akadémii umení Fakulty dramatickej tvorby v Banskej Bystrici.

Roman Malatinec

PRÍPRAVA SÚBORU NA FESTIVALOVÉ VYSTÚPENIE

V súvislosti s vašou konferenciou na tému Slovenské hudobno-tanečné festivaly – súčasnosť a budúcnosť chcem povedať pár slov o potrebe udržiavania starých ľudových tradícií. Chcem povedať, že ani tento seminár by nebol dostatočný, keby sme jedným dychom nedodali, že tie staré tradície by sme mali zachovať kvôli fungovaniu našej kultúry: aby ďalej pretrvávala a úspešne sa rozvíjala, musí neustále udržiavať kontakt so svojou minulosťou. A prečo máme venovať toľko pozornosti kultúre?

Lebo pre náš život je kultúra to najcennejšie, čo máme. Je to naše druhé „ja.“ Je pre nás existenčne dôležitá a sme povinní ako štafetu ju odovzdať dorastajúcim generáciám.

Nechcem teoretizovať. Nemôžem sa však vyhnúť tomu, aby som aspoň nenaznačil, čo by sme pod slovom kultúra mali rozumieť. Obvykle sa pod týmto označením chápe jazyk, ale aj kroje, zvyky, divadlo, hudba a tak ďalej. Osobne preto nesúhlasím s doterajším chápaním kultúry, lebo veci, ktoré sú v nej obsiahnuté, od seba oddeľuje. A to by sa podľa mňa nemalo robiť. Všetko, čo je v kultúre obsiahnuté, je navzájom pospájané a zjednotené. Treba ešte dodať, že našu slovenskú kultúru musíme nevyhnutne spojiť aj s prostredím, s krajinou, v ktorej žijeme.

A toto všetko si musíme predstaviť ako celok, v ktorom je všetko navzájom poprerastané.

Najvýstižnejšie by bolo, keby sme kultúru chápali ako živý organizmus. Mohli by sme potom ľahšie pochopiť, že organizmus – ak má byť zdravý a má riadne fungovať – musí mať zdravé mechanizmy, ktoré zabezpečia jeho existenciu. Ak kultúra funguje ako živý organizmus, v nej prebiehajú rôzne procesy. Pozrime aspoň na niektoré – jeden proces chce kultúru zmeniť a druhý chce, aby sa zachovala v nezmenenej podobe. Pôvodne boli tieto procesy vyvážené a to zabezpečilo, že sme rôzne dejinné úskalia prežili a zachovali sme si svoju kultúrnu totožnosť.

Žiaľ, v posledných rokoch sa situácia mení. Civilizačný pokrok, napríklad pôsobenie televízie, počítačov a internetu, nás uzatvára do súkromia, takže sa pomaly ani nerozprávame. To, že sa dostávame do izolácie, spôsobuje, že sa vývoj kultúry uberať ďalej bez kontroly. Ak to bude takto pokračovať, premeníme sa na figúrky, s ktorými bude môcť hociktorý chytrák beztrestne manipulovať.

Ak nám budú denne vyhrávať z rozhlasu, televízie, z rôznych hudobných nosičov hudobné „podvody“, po nejakom čase uveríme, že to podvody nie sú.

Kultúra je ohrozená! Zaniká v nej ten proces, ktorý sa usiloval o to, aby si kultúra zachovala svoju vlastnú podobu. Zaniká proces, ktorý zabezpečoval jej tradičné charakteristiky a jej podstatu. Povedal som, že súčasný spôsob života nás vedie do izolácie. Kultúra však nemôže existovať bez toho, aby sa ľudia stretávali a rozprávali. A keď toto vieme, musíme sa vzoprieť civilizačným tlakom, musíme hľadať a nájsť spôsob, ako zabezpečiť stabilitu našej kultúry.

Voľakedy všetci obyvatelia dediny boli prísnymi kritikmi a keď niekto spieval alebo hral inak, nepatrične ako bolo zvykom, musel počítať s tvrdou kritikou svojich susedov. Pretože dnes takýchto kritikov niet, bolo by možno správne, aby sa tí, ktorí majú radi tradičnú ľudovú kultúru, spolu stretávali, navzájom sa kritizovali a posudzovali a takýmto spôsobom nahradili niekdajšie mechanizmy kontroly medzi sebou.

Treba si uvedomiť aj to, že v ľudovej kultúre ide o stálosť, o istotu. Stálosť a istota je dôležitejšia ako ustavičný proces zmien. Ak niekto chce z tradičnej ľudovej hudby vybočiť, musí mať pre to silné argumenty. V stretávaní vidím zmysel v tom, že všetky nepatričné vybočenia sa dokážu kritizovať a odsudzovať. Ten kto ponúka niečo nové, odlišné, mal by najskôr ostatných presvedčiť o svojej pravde. Ak sa zmeny v tradíciách nebudú kritizovať, za niekoľko rokov by sa z tradičnej ľudovej kultúry mohol stať nevkusný cirkus.

Vieme, že kultúra je vec verejná. Ak sa zanedbá, dochádza k závažným škodám vo fungovaní sociálneho, ale aj ekonomického systému. Trhová ekonomika a trh dokázateľne zlyhávajú na úseku kultúry. V každej krajine sa tieto statky chránia ako nezameniteľné bohatstvo, ktoré je nepredajné, a preto ho treba rozvíjať v tom najlepšom zmysle slova.

Tvorba kultúrnych statkov je však neopakovateľná, originálna hodnota, ktorá sa nedá vyjadriť ekonomicky. Na jej základe sa stretávajú a spoznávajú regióny, ale aj celé národy.

Chcem iba povedať, že pestovanie tradičnej ľudovej hudby – v tej podobe, v akej pretrvávala do dnešných čias, je mimoriadne dôležité, pretože prispieva k tomu, aby si naša kultúra aj týmto prostredníctvom zachovávala svoje jedinečné vlastnosti. Je isté, že bez kultúry by sme sa nevedeli dohovoriť, nevedeli by sme čeliť prípadným nebezpečenstvám, pretože by sme nemali spoločnú reč. Bez kultúry proste nemôžeme existovať. Tradujú sa v nej overené poznatky, ktoré už dokázali svoju úspešnosť a preto sa na ňu spoliehame, že nás spoľahlivo povedie na ceste od minulosti do budúcnosti. Som presvedčený, že ak sa činnosť takýchto stretnutí zameria na potreby kultúry, bude to veľmi potrebné a prospešné pre národnú kultúru doma, aj v zahraničí.

Dôležité úlohy z konferencie

Doporučujem rozhovor s vedením televízie a s vedením SAV z postu Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny a odvolanie sa na vyhlásenie pána S. Dúžeka z 2. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov.

Slovenský rozhlas vlastní rôzne hudobné záznamy vojvodinských Slovákov. Využitie, hľadanie a objavovanie pôvodného autentického materiálu a porovnávanie s dnešným smerovaním a hudobným vývojom. Hlavnou úlohou je ich využitie v hudobnom fonde, ktorý bude prístupný vedúcim folklórnych súborov, skladateľom na Dolnej zemi pre naštudovanie hudobných čísel. Archív by mal byť do budúcnosti prístupný študentom vysokých škôl, hlavne študentom etnológie, etnomuzikológie, študentom odborov s hudobným alebo tanečným zameraním. Poskytnutie materiálov iba pre potreby študentov študujúcich v Srbsku a na Slovensku.

Cimbal späť na Dolnú zem. Zaoberať sa záujmom hudobníkov o znovunavrátanie hudobného nástroja zvaného cimbal na Dolnú zem. Úlohou bude rokovanie s vedením Konzervatória v Banskej Bystrici alebo s Akadémiou umení v Banskej Bystrici. Dôležitým bude i financovanie a koordinácia, čo si vyžaduje samostatný projekt. Bude potrebné prizvať

odborníkov z danej oblasti zo Slovenska ale hlavne zapojiť odborníkov – hudobníkov z Dolnej zeme.

Píšťalky – ako hrano-zvučné nástroje pravdepodobne boli v minulosti na území Dolnej zeme, postupom doby sa vytratili z dedinského prostredia a došlo k úplnému zániku týchto prejavov. Ak by prišlo k renesancii, možnosť využitia je široká, dôležité je však zaslať semiačko do hudobných odborov pre naše deti na základných a stredných školách. Je tu využitie pri rôznych súboroch, zboroch, v choreografiách, v hudobných zloženiach a zoskupeniach, ale aj v sólovom prevedení.

Riešenie: je možnosť zakúpiť hudobnú literatúru pre základné a stredné školy potrebnú pre naštudovanie, ktorá je dostupná na Slovensku, a cenovo sú prístupné i samotné nástroje. Doručiť učiteľom hudobných odborov a etablovať použitie nástrojov na Dolnej zemi, pričom podotýkam veľmi citlivo a opatrne zachovať interpretačné prejavy typické pre Dolnú zem.

Resumé

Text hovorí o tom, ako funguje kultúra: aby sa mohla rozvíjať, potrebuje udržiavať kontakt s minulosťou. A minulosť existuje, ak existuje tradícia a ľudia, ktorí sa navzájom stretávajú, analyzujú a kritizujú to, čo sa do kultúry chce medzičasom nasilu votrieť. Kultúru treba chápať ako živý organizmus, v ktorom sú všetky procesy pospájané a navzájom od seba závisia. Keď sa ten súlad naruší, kultúra je ohrozená.

Isolácia, ktorú ľudom priniesli nové časy a nová technika, kultúre všeobecne neprospieva. A mohla by ohroziť aj ľudovú kultúru, čo je neprípustné, ľudová kultúra sa nesmie meniť, svoju úspešnosť dávno dokázala práve taká, aká je, bez nej by sme sa ťažko mohli zorientovať. Ak sa jej budeme vedieť držať, sama nám povie, v ktorom smere sa treba ďalej uberať. Vzťahuje sa to na všetky oblasti ľudovej tradičnej kultúry a preto sa minulosťou treba aktívne zaoberať, dobre ju poznať a oboznamovať s ňou aj iných ľudí.

V pokračovaní sú i konkrétne návrhy, podľa ktorých autentický

historický materiál treba aby bol v každej chvíli prístupný odborníkom, študentom, vedúcim folklórnych súborov, treba ho stále študovať, objavovať ešte neobjavené.

Rezime

Tekst govori o tome kako kultura funkcioniše: da bi mogla da se razvija, mora stalno da održava kontakt sa prošlošću. A prošlost postoji samo ako postoji tradicija i ljudi koji između sebe komuniciraju, sastaju se, analiziraju i kritikuju ono što bi u kulturu htelo silom da uđe. Kulturu treba posmatrati kao živi organizam u kojem su svi procesi uzajamno povezani pa zavise jedan od drugog. Kad se ti odnosi poremete, kultura je ugrožena.

Izolacija koju je donelo novo vreme i nova tehnika kulturu ugrožava. A mogla bi da ugrozi i narodnu kulturu. To međutim ne sme da se desi, narodna kultura se ne sme menjati zato što je njena uspešnost već proverena, a ako sačuvamo njenu izvornost, sama će nam reći u kom pravcu treba da idemo. Ovo se odnosi na sve oblasti tradicionalne narodne kulture i upravo zbog toga treba prošlost dobro da se upozna, treba se njome baviti i treba o njoj informisati što više ljudi.

U nastavku teksta se predlaže da sav istorijski materijal treba da bude dostupan stručnjacima, studentima, koreografima koji rade sa folklornim grupama.

Biografia

Roman Malatinec sa narodil 22. júla 1981 v Detve. Základnú školu od 1. po 4. ročník vychodil v Korytárkach a pokračoval v Kriváni, kde roku 1994 ukončil ôsmy ročník ZŠ. Vo vzdelaní pokračoval na Strednom odbornom učilišti v Detve, ktoré roku 1998 ukončil maturitou.

V súčasnosti je predsedom Spolku fujaristov Slovenska a predsedom FOZ Javorie. Venuje sa folklóru, predovšetkým hre na fujare a ostatnom pastierskom inštrumentáriu. O jeho odbornej praxi v kultúre a samospráve uvádzame toto: od roku 1993 – 1994 bol aktívnym členom DFS Hviezdička, paralelne i členom FS Hriňovčan (1993 – 1995). V rokoch 1995 – 2000 pôsobil vo FS Podpoľanec, odkiaľ odchádza do VFS Jánošík, kde pôsobil od roku 2001 – 2003 ako tanečník. Neskôr od roku 2005 – 2008 pôsobil ako manažér a metodik pre inštrumentálne prejavy v uvedenom poprednom súbore. Externe pôsobí v profesionálnom umeleckom súbore Lúčnica. Pozoruhodná je i jeho práca v programových radách folklórnych festivalov vo Východnej, Detve, Očovej, Heľpe, Hriňovej, Lučenci, Korytárkach a v Kokave.

Podieľal sa na zápise fujary do nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO ako predseda Spolku fujaristov Slovenska.

Je autorom viacerých hudobno-tanečných programov ako sú: Modlitba národa, Pastierska nálada a mnohé ďalšie.

Je víťazom regionálnych a celoslovenských súťaží v oblasti inštrumentálnych a tanečných prejavov.

Hlavné záujmy Romana Malatinca sú cestovanie, folklór, šport, hudba, počítače a najmä práca v kolektíve s mladými ľuďmi.

Katarína Melegová-Melichová

PRÍNOS K ZACHOVANIU KULTÚRNEJ SVOJBÝTNOSTI

Kým iné festivaly v oblasti folklóru, ľudovej a tanečnej hudby už mali za sebou dvadsať či tridsať ročníkov, v Petrovci matičiari ako nájstojčivú potrebu zistili organizovať koncert či festival v oblasti vážnej hudby, lebo začala dorastať silná generácia talentovaných hudobníkov, ktorí sa nemali kde predstaviť tak svojmu prostrediu ako ani širšej verejnosti. Od zrodu idey po jej realizáciu neubehlo veľa času. Miestny odbor Matice slovenskej v Petrovci s hudobnou odborníčkou Kvetoslavou Benkovou z jej podnetu zorganizoval I. koncert vážnej hudby Jarné nôty našich mladých talentovaných hudobníkov, ktorí získali ceny na republikových súťažiach. Bolo to 22. júna roku 1997 v rámci Jarmoku umenia. Koncert Jarné nôty si nárokoval stať sa tradičným, čo sa podarilo iba vďaka entuziazmu petrovských matičiarov, lebo iba po piatich ročníkoch získalo toto podujatie finančnú podporu vlastného prostredia, aby sa k nemu potom pripojil vtedy Generálny sekretariát pre zahraničných Slovákov v Bratislave, dnes Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a potom i AP Vojvodina. Po dvanástich úspešných ročníkoch, po mnohých dnes známych hudobníkoch a spevákoch, ktorí sa širšej verejnosti predstavili akurát na tomto podujatí, si tento koncert nárokuje aj ďalej aktívne sa podieľať na tvarovaní našej kultúrnej podobizne, ktorá v žiadnom prípade nemôže mať len folklórne či folklorizujúce odtiene, lebo je omnoho rozmanitejšia, bohatsšia...

II. ročník

Vzrast kvality verejných koncertov festivalu Jarné nôty bol evidentný. Tak o 2. ročníku tohto podujatia novinári a publikum boli jednotní v jeho vysokom hodnotení. V uvedenom roku na festivale vystúpili: Margaréta a Slovenka Benkove, Helena Werleová, Zoran Džuklevski, Anna Struhárová, Marína a Ivana Novakove, Davor a Ervin Malinovci, Ivana Jašová a Vladimír Zima. Väčšina z nich získala na oficiálnych súťažiach prestížne ocenenia. Koncert odznel 25. marca 1998 v slávnostnej sieni Gymnázia Jána Kollára v Petrovci.

III. ročník

Podobne ako všetko, vojnové udalosti a bombardovanie roku 1999 determinovali aj termín a priebeh Jarných nôt v tom roku a tak sa koncert namiesto v jarnom termíne zrealizoval na sklonku leta – 17. septembra a vystúpili na ňom iba klaviristi.

IV. ročník

IV. ročník festivalu Jarné nôty sa uskutočnil 25. mája roku 2000 v slávnostnej sieni GJK v Petrovci. Zúčastnili sa ho: Jaroslav Zima z Kulpína, Jana Funtíková z Kysáča, Marína Novaková z Petrovca, Marína Kováčová z Báčskej Palanky, Ivana Jašová z Hložian a gitarista Vladimír Zima z Kulpína.

V. ročník

Dňa 13. júna 2001 petrovskí matičiari usporiadali tradičný koncert Jarné nôty, na ktorom sa zúčastnil spevácky zbor ŽŠ Jána Čajaka pod vedením Marieny Stankovičovej Krivákovej, Dievčenská spevácka skupina GJK pod vedením Anny Medved'ovej a hudobné talenty: Daniela Víziová, Olivera Gabríniová, Anna Struhárová, Olivera Bukvičová, Ivana a Marína Novakove, všetci z Petrovca, Andrea Vidová z Kulpínu, Ján Brtka zo Starej Pazovy a Ivana Jašová z Hložian. Moderátorkou bola Elena Majerová.

VI. ročník

Dňa 15. mája 2002 v Slávnostnej sieni GJK v Petrovci Miestny odbor Matice slovenskej v Petrovci usporiadal tradičný koncert Jarné nôty, na ktorom sa zúčastnili nielen vynikajúci hudobníci a interpreti, ale aj majstri hovoreného slova. V programe vystúpili: Jana Funtíková z Kysáča, Marína a Ivana Novakove z Petrovca, Ján Brtka zo Starej Pazovy, Ivana Jašová z Hložian, Marína Kováčová z B. Palanky, Martina Bartošová a Viktor Korčok z Hložian, recitátorky Hana Majerová a Stanislava Sládečková z Petrovca a Anna Molnárová z Kysáča, laureátka medzinárodnej súťaže recitátorov v Slovenskej republike.

VII. ročník

VII. tradičný koncert mladých talentov Jarné nôty odznel v Slávnostnej sieni GJK 17. júna 2003. Zorganizoval ho MOMS Petrovec a zúčastnili sa na ňom klaviristi, huslisti, flautista, sólo speváci a spevácke skupiny z Petrovca, Hložian, Kulpína a Nového Sadu. Účinkovali: speváčky Martina Bartošová, Saša Benková a Marína Zahorcová z Hložian, zbor ZŠ Jána Čajaka v Petrovci s dirigentkou Marienou Stankovićovou Krivákovou, ktorý získal 2. cenu tak na pokrajinskej, ako aj republikovej súťaži speváckych školských zborov; Nataša Rybárová, Andrej Marek Kaňa, Peter Mocko, Miriam Eliášová, Marek Stupavský, Ivana a Marína Novakove, všetci z Petrovca, Olivera Gabríniová z Nového Sadu, Andrea Vidová z Kulpína, Andrej Stupavský z Kysáča, Ivana Jašová z Hložian a Dievčenská spevácka skupina z GJK pod taktovkou Anny Medved'ovej, ktorá na súťaži mladých zborov v Sremských Karlovciach získala 2. miesto, na republikovom Memoriáli Vojislava Vučkovića striebornú a na FFTT v Šíde bronzovú plaketu. Moderátori a recitátori: Jana Bovdišová a Juraj Beláni, ktorý získal striebornú plaketu na republikovej súťaži recitátorov.

VIII. ročník

VIII. festival Jarné nôty odznel 18. júna 2004 v slávnostnej sieni GJK v Petrovci za účasti našich vynikajúcich inštrumentalistov Mareka Stupavského, Ivany Novakovej, Ivany Jašovej, Margaréty a Slovenky Benkových. Na klavíri v sólistických vystúpeniach huslistky sprevádzala Slobodanka Stevićová. Koncert moderovala Katarína Melichová.

IX. ročník

IX. Festival Jarné nôty prebiehal počas dvoch dní a to 23. a 24. júna roku 2005. V prvý deň bol koncert vo veľkej sieni SVD v Petrovci a v druhý deň v štúdiu M v Novom Sade, kde ho v úplnom znení nahrala aj TV Nový Sad. Na koncerte Jarné nôty vystúpil Mládežnícky orchester Orfeus z Bratislavy, ktorým dirigovala Slovenka Benková.

Na obecenstvo zvlášť zapôsobilo cimbalové sólo manželov Zuzany a Andrea Solopovcov. Na koncerte vystúpili aj Nataša Rybárová (klavír), Marek Stupavský (klavír), Andrej Marek Kaňa (flauta), Ján Brtko (harmonika), Ivana Jašová (husle), Margaréta Benková (husle), recitátorky Anna Molnárová, Monika Zolňanová a Martina Zríniová. Koncert moderovala Júlia Hansmanová.

Podujatie v najväčšej miere finančne podporil Generálny sekretariát pre zahraničných Slovákov v Bratislave, potom obec Báčsky Petrovec a Pokrajinský sekretariát pre správu, predpisy a národnostné menšiny. Bol to jeden z najúspešnejších ročníkov toho podujatia, ktorý sa doteraz zorganizoval.

X. ročník

X. ročník festivalu vážnej hudby Jarné nôty odznel ako jubilejný v dvoch koncertoch. Prvý sa uskutočnil v Slávnostnej sieni Gymnázia Jána Kollára 23. júna 2006, na ktorom vystúpili mladé hudobné talenty: klaviristka Rebeka Čižmanská z Petrovca, huslistka Leonóra Súdiová zo Selenče, klaviristka Tea Bakošová z Petrovca, trubkár Marek Franka z Petrovca, huslistka Katarína Kalmárová z Vojlovce-Pančevo, klavirista Marek Stupavský z Nového Sadu, huslistka Ivana Jašová z Hložian, ktorú talent od školského roku 2006/2007 odviezol do Spojených štátov amerických na školenie, a známa klaviristka Ivana Novaková z Petrovca. Na festivale vystúpilo aj dievčenské spevácke trio Zvončky zo Selenče.

Druhý koncert odznel v Štúdiu M Novosadského rozhlasu 24. júna v Novom Sade. Vystúpil na ňom okrem spomenutých mladých talentov aj Dámsky komorný orchester z Bratislavy s dirigentkou Elenou Šarayovou-Kováčovou a Slovenkou Benkovou. Tento koncert nahral pre svoje potreby tak Novosadský rozhlas, ako aj TV Nový Sad.

Takto festival Jarné nôty jednak afirmoval naše mladé talenty z oblasti vážnej hudby, ale zároveň aj vystúpením Dámskeho komorného orchestra dôstojným spôsobom zaznamenal desiate výročie svojho vzniku. Túto kultúrnu udalosť si povšimla aj širšia – vojvodinská a nielen slovenská verejnosť. Môžeme za to vďačiť v prvom rade Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý umožnil na vysokej umeleckej úrovni zorganizovať jubilejný X. ročník festivalu Jarné nôty.

XI. ročník

V sobotu 9. júna 2007 MOMS Petrovec v slávnostnej sieni GJK usporiadal koncert 11. ročníka festivalu Jarné nôty, ktorý finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Dramaturgičkou a režisérkou koncertu bola, ako aj predchádzajúcich desiatich, Kvetoslava Benková.

Na koncerte vystúpili: spevácke trio z Petrovca, Boris Gabríni s hrou na harmonike, so sólo spevom Olivera Gabríniová, obaja z Nového Sadu, Juraj Súdi ml. a Leonóra Súdiová s hrou na husliach, obaja zo Selenče, Andrej Hložan s hrou na tamburke a Ivan Beláni s hrou na klavíri, obaja z Báčskej Palanky, Peter Zwiebel z Košíc s hrou na viole, Marína Kaňová s hrou na klavíri a Komorný zbor Musica Viva, ktorým dirigovala Mariena Stankovičová Kriváková a Slovenka Benková, ktorá koncert aj moderovala. Tak ako to už bolo zachodené v rokoch predchádzajúcich, účastníkom sa uhradili cestovné trovy a trovy za korepetíciu jednotlivých vystúpení.

XII. ročník

Miestny odbor Matice slovenskej v Petrovci v slávnostnej sieni GJK po 12-krát 20. júna 2008 zorganizoval festival mladých interpretov vážnej hudby Jarné nôty s prestížnymi oceneniami tak na domácich, ako aj na zahraničných súťažiach. Zúčastnili sa na ňom žiaci štyroch hudobných škôl: dvoch z Nového Sadu – HŠ Isidora Bajiča a HŠ Josipa Slavenského; HŠ Stevana Hristića z Báčskej Palanky a HŠ v Zreňaníne, oddelenia v Kovačici a študentka Akadémie umení v Novom Sade.

Na koncerte XII. Jarných nôt sa zúčastnili: Denis Pokorác (flauta), Andrej Hložan (tamburka), Juraj Súdi ml. (husle), Adrijan Poliak (gitara), Ivan Beláni (klavír), Dominika Hučková (flauta), Leonóra Súdiová (husle), Alen Petráš (gitara), Miriam Eliášová (husle), Adam Vladislav Stupavský (sólo spev), Marek Stupavský (klavír), Ana Leda Popová (harfa), Ivana Novaková (klavír) a Komorný orchester ZŠ Mladých pokolení v Kovačici. Na festivale sa zúčastnili mladé talenty z Kovačice, Padiny, Selenče, Báčskej Palanky, Hložian, Nového Sadu a Petrovca.

Dramaturgiu a réžiu koncertu mala na starosti Kvetoslava Benková. Program moderovala Slovenka Benková, ktorá interpretov a ich repertoár nielenže predstavila, ale pripomenula aj tie najvýznamnejšie ocenenia, ktoré ten-ktorý účastník získal na domácich a zahraničných súťažiach. Podujatie sa realizovalo za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Pokrajinského sekretariátu pre predpisy, správu a národnost-né menšiny. Organizátorkou festivalu bola predsedníčka MOMS Petrovec Katarína Melegová-Melichová. Ako vidno, mnohé z tých mien, ktoré začínali na festivale Jarné nôty sú dnes už renomovaní hudobníci alebo speváci, ktorí doteraz získali mnohé vavríny. Spomeňme len niektoré z nich: Marína Kaňová, Slovenka Benková, Margaréta

Benková, Ivana Jašová, Ján Brtka, Ivana Novaková, Ervín Malina, Marek Stupavský, Andrej Marek Kaňa, Marína Kováčová, Olivera Gabríniová... Veríme, že aj z ďalších mien, známych z tohto festivalu, ktorý je jedinou manifestáciou vojvodinských Slovákov, ktorá pestuje, podporuje a afirmuje mladé talenty v oblasti vážnej hudby, vyrastú umelecké skvosty, na ktoré všetci budeme hrdí a ktoré prispedia k zachovaniu našej národnej hrdosti a kultúrnej svojbytnosti. To treba mať na zreteli aj pri zohľadňovaní a financovaní našich kultúrnych podujatí a festivalov, medzi ktorými si Jarné nôty svojou jedinečnosťou určite vydobyli trvalé miesto.

Resumé

Festival Jarné nôty vznikol vtedy, keď v našom prostredí začala dorastať generácia telentovaných hudobníkov obrátených k vážnej hudbe. Stalo sa to roku 1997 v Petrovci. Má za sebou 12 ročníkov a nárokuje si aj v budúcnosti dotvárať obraz znázorňujúci úroveň našej kultúry v dobe, ktorú žijeme.

V pokračovaní svojho textu autorka uvádza jednotlivé ročníky s dátumom a miestom konania festivalu, najčastejšie ide o slávnostnú sieň Gymnázia JK, a s menami účastníkov. Vystúpenia jednotlivcov doplnené sú neskoršie výstupmi speváckych skupín, ktoré sa predtým najčastejšie už osvedčili na iných manifestáciách.

Dnes už tento festival má svoje miesto i význam, mnohí z tých, ktorí na Jarných nôtach začínali, sú dnes renomovaní hudobníci alebo speváci, a spomedzi mnohých entuziastov, ktorí sú tu od začiatku, autorka spomína hudobnú odborníčku, Kvetoslavu Benkovú. Z jej podnetu bol organizovaný 1. ročník, a dodnes nad ním bdie aj ako dramaturgička a režisérka.

Rezime

Razlog za nastanak festivala „Prolećne pesme“ jeste pojava cele jedne generacije mladih talentovanih muzičara okrenutih ozbiljnoj muzici. Desio se 1997. godine u Petrovcu. Traje već punih 12 godina a ima želju da i u budućnosti učestvuje u stvaranju slike koja odražava nivo naše kulture u vremenu sadašnjem.

U nastavku svoga teksta autorka pravi pregled održavanja festivala po godinama, sa datumima i učesnicima. Može se primetiti da se na festivalu postepeno pojavljuju i grupe koje neguju ozbiljnu muziku a koje su određene rezultate ostvarile i na drugim sličnim manifestacijama.

Danas ovaj festival ima svoje mesto i značaj u našoj kulturi, mnogi od onih kojima su „Prolećne pesme“ omogućile prvi javni nastup, danas su renomirani muzičari ili pevači. A među one entuzijaste koji su bili pri osnivanju festivala a sa jednakim žarom rade na njemu i danas, autorka ubraja pre svih Kvetoslavu Benkovu. Festival je na njenu inicijativu i nastao, a uz njen dramaturški i režiserski rad traje do danas.

Biografia

Katarína Melegová-Melichová sa narodila 30. októbra 1954 v Petrovci. Je novinárkou, publicistkou, kultúrnou pracovníčkou. V roku 1976 pôsobila ako novinárka v slovenskej redakcii Novosadského rozhlasu a po roku sa zamestnala v týždenníku Hlas ľudu, kde dva mandáty bola šéfredaktorkou mládežníckeho časopisu Vzlet. Roku 1993 sa stala riaditeľkou DK 28. októbra v Petrovci a šéfredaktorkou Rádia Petrovec. Od roku 2005 sa stala zodpovednou redaktorkou petrovských obecných novín Naša reč. Ako zahraničná dopisovateľka spolupracovala s Rádiom Twist v Slovenskej republike. Od roku 2001 je aj predsedníčkou MOMS Petrovec, v rámci ktorého organizuje početné kultúrne podujatia. V roku 2009 sa stala predsedníčkou Matice slovenskej v Srbsku. Je členkou NRSNM a podpredsedníčkou Výboru pre kultúru NRSNM.

Aktívne pôsobila v Divadle VHV v Petrovci ako herečka, recitátorka, úrčitú dobu aj ako tajomníčka troch scén tohto divadla. Dva mandáty bola členkou Predsedníctva Zväzu ochotníckych divadiel Vojvodiny. Roky bola členkou odborných porôt na prehliadkach slovenských divadelných ochotníkov, regionálnych a pokrajinských súťažiach recitátorov, Stretnutí v pivnickom poli, Festivale o slovenskú hudobnú tvorbu (neskoršie Zlatý kľúč). Po presťahovaní Festivalu o slovenskú hudobnú tvorbu do Petrovca sa stala jeho priamou organizátorkou. Autorkou je niekoľkých zhudobnených textov (skupina Trag, Echo skupina, skupina Fair Play, skladatelia S. Kováč, O. Maglovský). Je autorkou početných scenárov pre literárno-hudobné pásma. Pre potreby TV Nový Sad (TV Vojvodiny) doteraz preložila viac ako 80 slovenských a českých filmov. Jej práce sú zaradené do mnohých zborníkov. Skúmala dejiny slovenských spolkov v Petrovci a v Hložanoch, ktoré vyvíjali kultúrnu činnosť od nastahovania sa Slovákov a jej práce vyšli v rámci Spolkografie (2005, 2006), ktorú vydáva NRSNM.

Anna Leda Popová, harfistka z Nového Sadu

Dominika Hučková, flautistka z Padiny

Olivera Gabríniiová

Žiaci orchester ZŠ Mladých pokolení z Kovačice

ZÁVERY IV. KONFERENCIE

*Výbor pre kultúru Národnostnej rady slovenskej národnostnej
menšiny
a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov*

*v sobotu 15. novembra 2008 v Novom Sade usporiadali IV. konferenciu
muzikológov a hudobných odborníkov na tému Slovenské hudobno-
-folklórne festivaly – súčasnosť a budúcnosť.*

Závery konferencie:

- Pre festivaly populárnej hudby Zlatý kľúč a Letí pieseň, letí a Festival nových slovenských lyrických skladieb formovať jednotnú odbornú komisiu, ktorá by na základe kvality a žánru hudobného materiálu prihláseného na jeden z troch súbehov konala výber piesní pre každý festival a stála tak za kvalitou hudobnej stránky každého z týchto festivalov;

- Usilovať sa o to, aby festivaly populárnej hudby Zlatý kľúč a Letí pieseň, letí, Festival nových slovenských lyrických skladieb a festival slovenských pôvodných piesní Stretnutie v pivnickom poli mali zabezpečené orchestre a postprodukcii hudobného materiálu;

- Inštitúcie vojvodinských Slovákov by sa mali zaoberať o zvýšenie a skvalitnenie slovenskej hudobnej produkcie v Rádiotelevízii Vojvodina, osobitne z aspektu zabezpečovania postprodukcii aspoň odmenených (najúspešnejších) skladieb z festivalov populárnej hudby Zlatý kľúč a Letí pieseň, letí, Festivalu nových slovenských lyrických skladieb a festivalu slovenských pôvodných piesní Stretnutie v pivnickom poli;

- V perspektíve uskutočniť projekt Publikácia slovenských pôvodných piesní spevákov sólistov medzinárodného festivalu slovenských pôvodných piesní Stretnutie v pivnickom poli (1966 – 2008);

- Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov by mal zabezpečiť archívny materiál na skúmanie ľudových tradícií dolnozemskej Slovákov

a s tým cieľom by mal Ústav nadviazať spoluprácu so Slovenskou akadémiou vied a Národným osvetovým centrom z Bratislavy, tiež s Archívom ľudovej kultúry z Košíc;

- S cieľom zviditeľniť kultúru dolnozemských Slovákov na Slovensku v jej autentickej forme, podporovať programy a súbory, ktoré sa zaoberajú pestovaním pôvodnej dolnozemskej ľudovej kultúry;

- Vzhľadom na 60. výročie, ktoré zaznamená Rádio Nový Sad na budúci rok, uvažovať o prezentácii hudobnej produkcie Rádia Nový Sad na Slovensku. Je to jeden z návrhov ako Slovákom na Slovensku prezentovať aj iné aspekty slovenskej dolnozemskej kultúry;

- Zasadzovať sa o súdržnosť so slovenskými komunitami v regióne aj v oblasti hudobného života;

- Organizačno-právne riešiť pôsobenie hudobných odborníkov z radov vojvodinských Slovákov založením asociácie alebo združenia slovenských hudobných odborníkov.

Anna Medveďová st., Milina Sklabinská a Jozef Gašparovský

Účastníci 4. konferencie

Pavel Gaža

Účastníci 4. konferencie

Valentín Grňa

Cristina Ioana Jucanová

Anna Istvánová

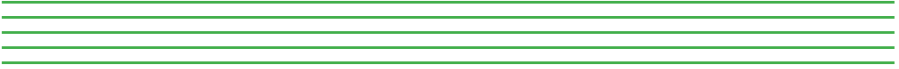
Roman Malatíneč

Martin Urban

Účastníci 4. konferencie

SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE_2008
ZBORNÍK PRÁČ 4. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDBNÝCH ODBORNÍKOV
NOVÝ SAD 15. NOVEMBRA 2008

VYDÁVA_NÁRODNOSTNÁ RADA SLOVENSKEJ NÁRODNOSTNEJ MENŠINY
V SRBSKU a_ÚSTAV PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV
ZA VYDAVATEĽA_ANNA TOMANOVÁ-MAKANOVÁ
EDITORKA_MILINA SKLABINSKÁ
RESUMÉ_KATARÍNA MELICHOVÁ_SAMUEL BOLDOCKÝ_MILINA SKLABINSKÁ
JAZYKOVÁ ÚPRAVA_KATARÍNA MELICHOVÁ
FOTOGRAFIE_ALŽBETA BABKOVÁ_ANNA FRANCISTYOVÁ_ELENA ŠRANKOVÁ
_STEVAN LENHART
DESIGN_JASMINA SIMONOVÍČOVÁ
TLAČ_AS TLAČIAREŇ KULTÚRA
NÁKLAD_300 ks

Cip

ISBN 978-86-87947-01-6

Organizáciu konferencie a vydanie zborníka umožnili:

Národnostná rada slovenskej
národnostnej menšiny v Srbsku

Úrad pre Slovákov
žijúcich v zahraničí

Ústav pre kultúru
vojvodinských Slovákov

